బెంగాలీ మాతృక

అనువాదం

సూరి

వెల రు. 1—8—0

శ్రీ అజంతా ఆర్టు ప్రింటర్సు Q. H. K. 58-500 Copies

శంగారీ మార్పక

అనువాదం

నూ 8

వెల రు. 1—8—0

శ్రీ అజంతా ఆర్ట్ ప్రింటర్సు Q. H. K. 98-500 Copies

పిసినారిచేతి తుప్పట్టిన చిటికెడుడబ్బులకన్న గసగుల్లాలాంటి ఎంతటి సుఖసౌభాగ్యాలయినా నిరుపయోగంగా ఉంటుండటంటే నిశీష్ నాథ్ ఒప్పుకోడు. అందుకనే భోజనపుపళ్లెం చేతపుచ్చుకుని మాధవి గదిలోకిరాగానే, సకాలంగానో అకాలంగానో ఆమెకు కోపం రప్పించకుండా విడిచిపెట్టేవాడు కాదు. పెళ్ళినాటికి మాధవి అసలుపాయిదాలతోసహా ఏ పనులుద్వారానో బాకీలు తీర్చుకునేది. తన భార్య ఎప్పుడూ శుభ్రంగా అందంగా అలంకరించుకుని కనిపిస్తూ ఉండాలని అభిలాషపడేవాడు నిశీష్. అందుచేత మాధవి బుద్ధి ప్రాయకంగానే తన అలంకరణ విషయంలో మరీ అశ్రద్ధ కనపరుస్తూవుండేది. పక్కాగా ఊరికి తెచ్చిన చీరెఅయినా – పమిటికొంగు తలస్నుమీదనుంచి తీసుకుని ధరించేది కాదు. ఇలా వాదోపవాదాల్లో ఆ భార్యాభర్తలిద్దరికీ రోజులు సుఖంగానే గడిచిపోతున్నాయి.

ఇల్లు మానుసుపోయేందుకు యజమానిని మోసత్తు ఒకావిడ ఉంది. నిన్న ఆమెకు కొంచెం అస్వస్థత ఏర్పడిందని చెప్పి, నిశీష్ – భార్యకు పనుల్లో కాస్త సహాయంగా ఉండటానికి – ఒక వంటమనిషిని, ఒక దాసీదాన్ని కుదిర్చాడు. మాధవి ఒక్కరోజులోనే వాళ్లిద్దరినీ వెళ్లకొట్టింది. తర్వాత ఒళ్లంతా చెమటలు కార్చుకుంటూ, జుట్టు నడినెత్తిన ముడివేసుకొని, భోజనపు పళ్లెం చేతపుచ్చుకుని గది ఎదుటికివచ్చి నిలబడేసరికి, నిశీష్ సహజంగా కొంచెం విసు పోయి, "ఇదేమిటి నువ్వా? నువ్వు ఎందుకు? వంటవాడు ఎక్కడికెళ్ళాడు?" అని అడిగాడు.

మాధవి మరింత పెంకెతనంగా "ఎందుకండీ? నాకేం జాతి పోయిందనుకున్నారా?" అన్నది.

[illegible] ఆమె [illegible] చిరాగ్గా చూసి, [illegible] కంఠస్వరంతో "అదే మరి — లేకపోతే జీతం పుచ్చుకునే వంట బ్రాహ్మణ్ణి తప్పించటం దేనికి?" అన్నాడు.

మాధవి కొంచెం గర్వాయమానంగా "అదేమో నాకు తెలియదమ్మా! అయితే మరింక చెప్పేదేముంది. ఇవాళ్టికి ఎలాగో అలా ముగిస్తున్నట్లు [illegible]. తర్వాత ఓ [illegible] అపరాధం చెల్లించుకుని, మళ్లీ పోయిన జాతిని తెచ్చుకోండి" అంది.

నిశీథ్ నవ్వుతూ—"అలా చెప్పు, నువ్వే ఒక్కత్తివి వెళ్ళకొట్టావు. కాని ఇంత శ్రమ ఎలా పడగలవు? విశేషించి నువ్వు ఆ పాకలోకీ గుడిసెలోకీ వెళ్ళటం నాకేమాత్రం ఇష్టంలేదు" అన్నాడు.

"ఓహో! నల్లపడిపోతానేమో అనా? అందం లేకనా?"

నిశీథ్ నవ్వుతూ—"అవును ఆలే. నువ్వు మెరుస్తుండా కూర్చుంటూ! నా ప్రక్కన విసనకర్ర తీసుకుని విసురుతూ" అన్నాడు.

మాధవి వ్యతిరేకింపుతో—"అయితే చూడండి. మీరూ ఒక పని చెయ్యండి. నౌకరును ఒకణ్ణి పెట్టుకున్నామంటే మీ బదులు అతడే ఆఫీసుకు వెళ్ళి వస్తూ ఉంటాడు" అంది.

"ఊఁ ఇంకా?"

"మీరు నా ప్రక్కన కథలూ, కబుర్లూ చెబుతూ కూర్చోండి. రోజల్లా ఎండనకా, వాననకా శరీరాన్ని శ్రమపెట్టాల్సిన అవసరం ఉండదు."

"ఛీ, పిచ్చిదానా! నేను మగవాణ్ణి!"

"నేను ఆడదాన్నన్న సంగతికూడా కొంచెం గుర్తుంచుకోండి మహాశయా! ఎవరికి ఎందులో ప్రవేశం ప్రావీణ్యాలు ఉంటాయో, ఆ పనులలో అనవసర జోక్యం కలిగించుకోవటం అన్యాయమే కాదు—పాపంకూడా"

"నాది పొరపాటయింది దేవిగారూ! మీకెంత సరదాగా వున్నా ఆ పాకలోకివెళ్ళి ఎక్కడి రోగం తెచ్చుకుంటారో అని నా మనవి" అన్నాడు.

భోజనమయ్యాక భార్య చేతిమీద నీళ్ళుపోయటం చూసి, "అసలు సంగతేమిటి? ఆ దాసీముండనికూడా వెళ్ళకొట్టావా ఏం?" అని అడిగాడు.

మాధవి నవ్వుతూ "ఆ మొగుడుముండ చాకిరిచెయ్యలేని భయంతో పారిపోయింది" అంది.

నిశీథ్ తువాలా అందుకుని, చేతులూ, మూతి తుడుచుకుని పక్కమీద కూర్చుని తాంబూలం నములుతూ "సరే కాని అసలు ఏం జరిగిందో చెప్పు ముందు. ఇవన్నీ తర్వాత—" అన్నాడు.

"ఉండండి, భోంచేసి వస్తాను" అంటూ ఫ్యాను వేసి ప్రసన్నమైన ముఖభావం ఎగరగొట్టి పారిపోయింది మాధవి. కాని మళ్ళీ అయిదునిమిషాలకల్లా ఎర్రబడ్డ ముఖంతో దగ్గరకువచ్చి నిలబడింది. నిశీథ్ ముఖంమీదికి గాంభీర్య

కోపంగా ఒకటి తొంగిచూచిపోయింది. "భార్యను ఇంత దాసీభావంతో చూడ లేను మానసీ! క్షమించు" అన్నాడు నిశీన్.

మానసి ముఖం చిన్నబుచ్చుకుని మెల్లగా అక్కడినుంచి వెళ్లిపోయింది. ఒకగంటపోయాక మళ్లీవచ్చి చూసేసరికి నిశీన్ కదలకుండా ఒకచోటనే కూర్చొని గది నాలుగువైపులా చూస్తున్నాడు. భార్య దగ్గరకు రాగానే విసుగు కంఠంతో—"కాదు కాదు మానసీ! నిన్ను ఇంత హీనదృష్టితో చూడలేను" అన్నాడు.

మానసి ముఖంతిప్పుకుని—"ఏమయిందేం? ఎక్కువ వాగా వేడెక్కిన మనిషి" అంది.

నిశీన్ నిరసనకంఠంతో "నువ్వు గ్రహించలేవు మానసీ! ఇంటిపల్ల నాకు—"

మానసి ఆ మాటకు అడ్డువచ్చి, "నేనూ నా మనస్సులోని సంగతి చెబుతా వినండి. మన ఇద్దరి సంసారం మధ్యలోకి ఇతరు లెవరైనా వచ్చి, తల దూర్చుకుని నిలబడితే నేను సహించలేను. దాసీదీ వస్తే, నాకిష్టం లేదు. నేను మిమ్మల్ని సంపూర్ణంగా నావాడిగానే కనిపెట్టుకుని ఉంటాను." అంది.

నిశీన్ నిరుత్తరుడై భార్య ముఖంకేసి కాస్సేపు అలాగే చూస్తూ నిలబడి, "కాని ఇదే మరో చావు మానసీ! నీ మాటైన దాసీలా, నౌకర్లా ఇతరులాగా మన మధ్యకు వచ్చి తల దూర్చుకుని నిలబడతారా?" అన్నాడు.

మానసి కంఠంలో దార్ఢ్యం తెచ్చుకుని, "నిలబడగలరు. మీ ప్రతి చిన్న పనుల్లోనూ సాంగత్యం కలిగించుకున్నవాళ్లు—నా ఎదుటికి వచ్చి నన్ను పొమ్మని పెట్టగలరు. అది ఇతరులెవరైనా భార్యలెలా సహిస్తారో నాకు తెలియదు. కాని నేను మాత్రం సహించలేను" అన్నది. నిశీన్ ఊపిరి పీల్చాడు. "ఇన్ని పనులూ నేను చేతివిగానే చేసుకోవాలని ప్రయత్నిస్తూంటే—మానవుడికి ఇహ ప్రాణాలు ఎక్కడివి?"

మానసి "పురుషులింత అసమర్థులన్న మాట నిజమే" అన్నది.

2

"సరే కాని మీ రిటైర్వల క్లబ్బునుంచి ఇంటికెళ్తూనే తప్పించుకుని తప్పించుకుని తిరుగుతున్నారు; దాని అర్థమేమిటో చెప్పండి?"

"చిన్నప్పటినుంచీ తోడుంటున్న సఖుడికి ముసలితనం వచ్చినా వెగటుపుట్టకుండా మరింత ఆదరం కలుగుతూ వుండటానికి దాన్లో వున్న అంతర్యం ఏమిటో చెప్పు మాధవీ?"

మాధవి ముఖం చిన్నబుచ్చుకుని "పోండి, అలా అంటారేమిటి? మీరు ముసలివారయ్యారా ఏం మహా?" అంది.

నిశీధ్ నవ్వుతూ "నీ దృష్టికి ముసలితనాన్ని అంటుకట్టడం నీకేమాత్రం ఇష్టం లేకపోయినా - వయస్సు ఊరుకుంటుందా మాధవీ! జీవితాలొకొక్కొక్క అడుగే ముందుకు పడేకొద్దీ వయస్సూ పెరుగుతోంది" అన్నాడు.

మాధవి ముఖం తిప్పుకుని, "[illegible]గలండీ? ఈ వయస్సుకే ముసలివారవుతారా మానవులు?" అంది.

"అవుతారు మాధవీ! మన జీవితాల ముందర ప్రపంచం ఇలా క్షణక్షణమూ ముందుకుపోతూంటే - దాని చంచలగమనం చివరన నిలబడి మానవుడు తనింకా యువకుణ్నే అని అనుకోకూడదు" అన్నాడు. మాధవి ఈ అప్రియమైన సంభాషణను కప్పిపుచ్చటానికి - "ఆ మనిషి చేసే గందరగోళంలో నా మనసు మహాగంగ వెర్రులెత్తుతున్నాయి. శూన్యగృహానికి గృహిణిని అయిన నేనే మీకు ప్రతిదానికీ అడ్డుపడుతున్నానని అంటాడతడు. ఇంట్లో వారే ఇలా అంటున్నప్పుడు ఇహ మీ బంధువులు మాత్రం ఇలా అనరాయేమిటి - నాకు తెలియక అడుగుతాను?" అన్నది.

నిశీధ్ గంభీరంగా "ఈ మాటల్లో యదార్థం ఎంతో లేదని వాళ్ళతో వాదించి ఒప్పించగలనులే" అన్నాడు.

"పూర్తిగా నిజం లేకపోయినా - ఇందులో కొంతయినా నిజముందని అందరూ ఒప్పుకుంటారు. చూస్తున్నానుగా! మీ మేనత్త పెళ్ళింటిగ్గిన్నప్పుడే

మీరు ఇహ ఆనందంలో మునిగి తేలుతూ, మీరు స్వయంగా స్థాపించిన సంఘం ఇంకా ఏ పాతాళానికి పోయిందో - దాన్నిగురించి తెలుసుకోవాల్సిన అవసరం ఉన్నదని అయినా ఆలోచించటంమానేశారు"

నిశీథ్ ప్రఫుల్లమైన చిరునవ్వు పెదవులమీదికి తెచ్చుకుని, "అందుకే నేగా నిన్నిప్పుడు ద్వారపాలికా ఉద్యోగంలో నియమించాను" అన్నాడు.

అంతర్యంలో ఉన్న సంగతేమిటో బయటపడలేదు - కాని కళ్లలోనూ, ముఖంలోనూ మాత్రం కోపమయితే వ్యక్తమయినమాట నిజమే - కాని ఈ అసలు - నటనలమధ్య ఆత్మగోపన ఎంతవరకు సంభవమయిందో - మాత్రం తెలియలా.

"బంధుకోటిసగగ ఈ సంగతులన్నీ ఎత్తి మీరెంతైనా ఆనందించవచ్చు కాని, నా సృష్టిలో మాత్రం తగిన అంత వృథా రక్తం పైకి ఉబికి వస్తుందని కూడా తెలుసుకోండి"

ఆమాట అక్కడితో ఆపేసి, ఆమె గబగబా అక్కడినుంచి వెళ్లిపోయింది. ఒక్కక్షణం ఆశ్చర్యంతో ఆమె వెళ్లిపోయిన శూన్యమార్గం వైపుకే కళ్లార్పకుండా చూస్తూ ఉండిపోయి, తర్వాత మెల్లిమెల్లిగా వీధిసావిట్లోకవచ్చి నిలబడ్డాడు నిశీథ్. రఘు సంఘంలోని కొంతమంది సహచరులను వెంటబెట్టుకొని వచ్చిపడినట్లు సరిగ్గా ఆసమయంలోనే వీధివాకిట్లోంచి "నిశీథ్ అన్నయ్యా! ఇంట్లో వున్నావా?" అని పిలుస్తున్నాడు.

నిశీథ్ నెమ్మదిగా తలుపు గడియతీసి, ఫిర్యాదుచేస్తున్నట్లు "నీ ఉద్యోగం ఏమిటి మనిషి! నన్ను చిరాకు ఊళ్లోంచి వెళ్లేట్లుచేసి పిలిచి పెడతావా ఏ?" అన్నాడు.

"ఎలాగూ నీ చేతులు మీదుగానే జరుగుతోంది అన్నయ్యా! నా సాహాయ్యం ఏం కోవాల్సినంత అవసరం ఉండదు. ఎటువంటిదైనా చూడు. ఎంతటి చిన్న అభ్యంతరమయినా ఉండినా అది నీ యుక్తికి లొంగిపోవాల్సిందే. తెలుస్తున్నదిగా - ఒకటి ఇదే నీమనస్సులోంచే నేరపరాధులైన ఇంత మంది అమాయకులమీద పెత్తనం చెలాయించటంలో సిగ్గేముంది?"

నిశీథ్ నవ్వుతూ "ఇష్టం లేకపోయినా కూడా మీరిలా ఫిర్యాదు భారం నెత్తిన వేసుకున్నట్లుగానే .. నాకేల ఏమో అనిపిస్తుంది" అన్నాడు.

మహేష్ సమాధానంగా ఒకటి రెండు సార్లు దగ్గి, "మంచిదే; అను గ్రహించావంటే నేచెప్పేదంతా నీవు ఒప్పుకుంటున్నట్లేగా. ఈసారి సంఘం సారథ్యభారం నువ్వు మీద వేసుకుంటావా?" అన్నాడు.

నిశీథ్ విరక్తితో "ఆ మనుషులు వాళ్ళంతా నాకిష్టమైనంత సహకరించలేకపోయారు" అన్నాడు.

మహేష్ గంభీరంగా "నువ్వు ఇప్పుడు ఈ అన్నావంటే వాళ్ళ సంఘాన్ని ఇప్పటికిప్పుడు లాక్కువచ్చి సమావేశపరచు. మరి మేజిస్ట్రేట్ స్వయంగా పిలిచి ఈ ఉత్తరం ఇచ్చాడు; ఉపాయమేమిటి దీనికి?" అన్నాడు.

"ఈ సంఘీయులమీద సంపూర్ణమైన విశ్వాసముండటంవల్ల ఇదివరకు పూర్వం లాగానే ఈ సారికూడా ఈ సంఘం మాకు సహాయంగా ఉండాలని కోరుతున్నాను. అపరిమిత ధైర్యసాహసాలతో వీళ్ళు చేసి చూపిన పనులకు అధికారులు వీరి విషయంలో ముగ్ధులైనారు. భగవత్కృపవల్ల వీరి సంఘం అచిరకాలంలోనే పరిణత సాఫల్యపథాన నడిచి దేశదేశాలా అద్వితీయమై భాసించాలని ఆశిస్తున్నాను' అని రాసి ఉన్నదా ఉత్తరంలో.

చదవటం పూర్తి అయ్యాక నిశీథ్ వ్యంగ్యంగా నవ్వి "అయితే మేజిస్ట్రేట్ రేం తక్కువది రాలేదని ఒప్పుకోవాలి" అన్నాడు. మహేష్ తలవంచుకొని, "నువ్వు కీర్తికి కన్న పనికే ఎక్కువ ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలని వాంఛిస్తూ ఉంటావని తెలుసు అన్నయ్యా! కాని తలవని తలంపుగా ఎవరైనా ఏదైనా ఇస్తే కనీసం దాన్ని సహించవలసిన ఓర్పుకూడా మాకు ఉండటం లేదనా" అన్నాడు.

నిశీథ్ దీనకంఠంతో — "మంచిదే — మీరు మా తరం ఉండండి వెళ్ళొద్దు" అన్నాడు.

"మంచిది, నువ్వు వీళ్ళను ఒప్పించగలిగితే నా దేం అభ్యంతరంలేదు సంఘంలో వాళ్ళంతా ఆదుర్దాతో ఎదురుచూస్తూ కూర్చున్నారు. నిన్ను తీసుకు రానిదే వాళ్ళు యింక ఏ పనిలోకీ దిగరు"

నిశీథ్ తల పంకిస్తూ "అయితే ఏం చెయ్యాలి —"

అతను వదలటానికి కారణం నోటిమీదుగా స్పష్టంగా చెప్పకపోయినా అందరి అంతర్యాల్లోనూ ఉన్న విషయం ముఖాల్లో కనిపించే వ్యంగ్య పూర్వక

సున్నితమైన నవ్వుతో స్పష్టమవుతుంది. నిశీధ్ ఆ సంగతి లోపల్లోపల గ్రహించాడు కనుకనే తన మాటలకు తానే సిగ్గుపడి, ఆ దౌర్బల్యాన్ని కప్పిపుచ్చటానికి తెచ్చిపెట్టుకున్న ఉదాసీనంతో మరోవైపుకు ముఖం తిప్పుకున్నాడు.

మనీష్ పరిహాసపూర్వకమైన గొంతుతో "ఇంకా చెప్పవలసిందేముంది? వదిన [illegible]. దాని సంగతి ముందు తెలుసుకోవటం అవసరం" అన్నాడు.

నిశీధ్ తన చిన్నబోతున్న స్వరాన్ని తగ్గించుకుని చటుక్కున "అది కాదురా! ఇంట్లో ఆమె ఒక్కతే. నేను వెళితే ఎవరి దగ్గర ఉంటుంది? అదికూడా ఆలోచించాలి చూడు!" అని అన్నాడు.

చప్పున లోపలి తలుపు దగ్గర నుంచి "మనీష్!" అని పిలిచింది మాధవి. నిశీధ్ సంతోషంతో "బ్రతికిపోయాం. వెళ్ళటం వెళ్ళకపోవటం విషయం ఆమె ఏం చెబుతుందో వినరా?" అన్నాడు.

మనీష్ గుమ్మం దగ్గరకు వచ్చి, రెండు నిమిషాలు చెవియొగ్గి, మంచి ఉత్సాహంతో "నువ్వు కాదన్నదానికి మొత్తానికి వత్తాసు రాలేదు నిశీధ్ దా! హైకోర్టు నుంచి తీసుకువెళ్ళమన్నే సలహా వచ్చింది. ఇంక ఈసారి ఎక్కడికి వెళతావు?" అన్నాడు.

నిశీధ్ ఆశ్చర్యంతోనూ, వ్యాకులపాటుతోనూ నక్కి కేసి చూస్తూ ఉండిపోయాడు. మనీషుని నిగమైన కంఠస్వరం సంతోషంతో ఉబికిపోయింది. "ఇక నువ్వు చెప్పిన చిన్న అభ్యంతరం కూడా నిలువలేదన్నయ్యా! ప్రస్తుతం పదిరోజుల పాటు ఆమె నీకు సెలవులు కల్పించి తన తండ్రిగారి ఇంటికి వెళుతోంది" అన్నాడు.

3

[illegible], [illegible] ఇంచుమించు రెండువారాలకి [illegible]. [illegible] కష్టమార్గాన్ని పసిగడుతుంది. అప్పుడు [illegible] ప్రయాణించే [illegible] పక్కలు-

విడాకులు అన్న జ్ఞానం లేకుండా పోతుంది. మార్గాపవాదాలను లెక్క చెయ్యదు. స్వార్థాన్ని ప్రత్యేకించి చూపుకోలేదు. ఎదురుగా అభిలషితమైనదిగా నూత్న స్వరూపంతో ప్రత్యక్షమై మానవుని ఆత్మ విస్మృతుణ్ణి చేస్తుంది.

మనస్సు [illegible] మోహజాలాన్ని తెంచుకోలేనంతవరకే స్వార్థం. ఆ జాలాన్ని తెంచుకోగలిగితే స్వార్థమే అన్నమాటేమిటి? పరార్థం కూడా దానిముందర కాంతిహీనమవుతుంది. అప్పుడు విశ్వప్రేమ మధురిమై పిలుపు వినిపిస్తే ఆతడిని వెనుకకు లాగలేరు ఎవరూ. అందుకనే [illegible] నెట్టివేసుకుని తిరిగే సంతానం జగత్తులో కల్యాణమూర్తినే పరిగ్రహిస్తుంది. నూన నిశీథ్‌నాథ్ ఇప్పుడా మహాప్రేమ అనే నావలో సాగరసమీపానికి వచ్చి చేరుతున్నాడు.

విభిన్నమైన రెండు మనోవృత్తుల సంయోగానికి మధ్య మజిలీగా ఉన్నది సాగరద్వీపం. త్యాగలాలసలను ఇచ్చిపుచ్చుకోటాలతో గందరగోళముగా ఉన్న చోటు. శుద్ధనిష్ఠాపరమైన మనస్సుతో ఇస్తున్న దానం గ్రహీత పోట్లాడి లాక్కోవటంవల్ల శుభోద్దేశ్యాలమయిన పుణ్యస్వరూపాన్ని మలినపరుస్తోంది. ఒక ప్రౌఢయువతి అందగత్తెలైన ముగ్గురుయువతులనూ, చతురుడూ, చలాకీ అయినవాడూ యువకుడూ అయిన కుమారునితోసహా పుణ్యవ్యాపారంలోకి వచ్చి పడింది. వ్యాపారం పెట్టేవారికిలాగా ఆమెకు పణ్యాభావం పూర్తిగా ఉన్నప్పటికీ కొనేవాళ్లగుంపు మాత్రం అక్కడే మరీ ఎక్కువగా ఉంది. దానాల [illegible] మాటలతో ఇచ్చే పుణ్యకాంతితో మోహితంచేసి వ్యాపారంచేయుటంలో వీసం తీసిపోలేదు.

ఆ యువకుడు పురోహితవేషం వేసుకున్నాడు. ఆ యువతుల ముగ్గురిలో ఇద్దరు సధవలూ—ఒకామె వివాహం కాని యువతి. ఇంతవయస్సు వచ్చేంతవరకూ ఆమె అవివాహితజీవితం గడపటానికి కారణం ఏమిటో తెలుసుకుందామనే ప్రవృత్తి ఎవ్వరిలోనూ కొంచమయినా కన్పించలా. పైగా ప్రక్కనే ఇంతసహజంగా ఈ ముగ్గురి సమ్మేళనమూ అందరికీ సంతృప్తినీ సంతోషాన్నీ కలిగిస్తోంది. ఆ ప్రౌఢ స్త్రీ అన్ని వైపులకూ దృష్టిసారించి కేటు మరీ బెడిసిపోయేలోపునే వీలైనంతగా ఆదాయం వచ్చే మార్గాన్ని సుగమం చేస్తోంది.

పురోహితుడు అమాయకుడైన యజమానిచేత మంత్రోచ్చారణ చేయిస్తూ—"మునగండి; మునగండి, చప్పున మునిగి స్నానం చెయ్యండి. ఎవరి మనస్సులో ఏముందో చెప్పుకోండి" అంటున్నాడు.

నవయోవృద్ధుడు ఉండి ఉండి ఒక ప్రశ్న లేవదీశాడు. "ఏమండీ పురోహితుడు గారూ, ఋగ్వేదోక్త మంత్రంలాగా ఉందే?"

యువకుడైన పురోహితుడు నవ్వుతూ తలఊగించి_"శాస్త్రదానికేం_ వీళ్ళిలాగా తీర్థస్నానాలకువచ్చి తాతముత్తాతలు ఏడుపురుషాంతరాల వాళ్ళవరకూ పిండాలువేస్తారు... కాని తమకు తాను వేసుకునేది" అన్నాడు.

వృద్ధుడు తల ఆడించి తెలిసినవాడిలాగా "అలాగే; వేయవలసిందేమరి ఆ ఘనకార్యం బాగా జరిపించండి" అన్నాడు.

ఇంతలోనే మరో గందరగోళం ప్రారంభమయింది. ఆ యువతులు ఆ గందరగోళంలోంచి బైటపడేలోపునే ప్రౌఢ స్త్రీ బిగ్గరగా అరుస్తూ "బ్రాహ్మణ్ణి ఇంటి నిగ్గ తీస్తున్నారు, దక్షిణ ఎన్ని రూపాయలిస్తారో చెప్పండి చూస్తా - ఏదీ ఎవరి మనస్సులో ఉన్నది వారు బైటపెట్టారేం? బ్రాహ్మడిగొంతు బిగుసుకుని గస్తు వచ్చేట్లు చేయటం మీకు మంచిదా?" అంది.

ఈ అగ్రజాతియువకునికి ఆకస్మికంగా ఈ ఆపదకూడా ఎక్కడ సంభవిస్తుందో అని ఖంగారుపుట్టింది. ఫలితంగా సంచీతీసి ఎవరిమనస్సులో ఏ అపరాధం ఉందో దాన్ని పరిహారంతో సహా ఈ బ్రాహ్మణ దేవతచేతిలో సమర్పించుకుని దేవతాఋణం తీర్చుతున్నా మనేభావనతో ఒక పెద్దభారాన్ని తొలగించుకొన్నారు. ఒక స్త్రీమాత్రం ఆ పని చెయ్యలేకపోయింది "నేనేమీ కాని తీసుకురాలేకపోయానమ్మా! ఏమిటి జరగాల్సింది?" అన్నది.

ఆ ప్రౌఢ స్త్రీ కొంచెం సానుభూతి చూపుతున్నట్లు_ ఆమె ఏమీ తీసుకురాలేకపోయిన బాధ్యతను వీలైనంత తగ్గించి; "తీసుకు రాలేకపోతే దానివల్ల ఇంక జరిగేదేమిటి? దానికయ్యే ఖరీదు ఇవ్వు. మేమే ఏదో పూర్తి అయ్యే యేర్పాటు చేస్తాం" అంది.

ఆమె కొంచెం కృతజ్ఞతాదృష్టితో చూసింది.

ఆ ప్రౌఢ పళ్ళన్నీ బైటపడేట్లు నవ్వింది_బహుశా ఈ యువతులు [illegible] పెట్టాలని ఉత్సాహంతోనేమో! [illegible] గొంతుతో "ఎందుకమ్మా? మేమూ గృహస్థు స్త్రీలమే. ఎక్కడెక్కడినుంచో ఇక్కడికి [illegible] ఇన్ని. వాళ్ళకోసమే మేము ఇలాంటివన్నీ [illegible]. మీరు [illegible] చేస్తే [illegible] లో కొంతభాగం మాకూ చెందుతుంది గా!" అంది.

పురోహితుడు తలఊపుతూ “అం. ‘మహాల్యానాం నిర్మాల్యం శివః’ అన్నారు. బ్రాహ్మణుల్లో వస్తువులను తిరిగి ఇవ్వటంలో దోషం లేదు. ఏమైనా కావాలో వాటికన్నిటికీ డబ్బు ఇచ్చి కొనుక్కోండి. స్వర్గారోహణం కోసం ఇది శాస్త్రకారులు చెప్పిందే. మేము చేసిన ఏర్పాటును కాదనగలవా మీరు?” అన్నాడు.

ఆ ప్రౌఢ యువకుని ఒప్పించి ఏకాంతాల్లోనూ నిర్మిత సంభావన పెట్టిక తీసి యాత్రికులు కొనగల సామగ్రి ఉన్నవాళ్ళకి ఇచ్చే ఏర్పాటు చేసి ఉంది. కొందరు అన్నదాతలు తాము తెచ్చిన పసిపోషణ గోదానాలు విలువగల వస్తువులను మాత్రం అయితే పాపలాగే పట్టుకెళ్లరు. ఇలాంటి పనికి పురోహితుడు సహాయం చేయటం వల్ల తన అజ్ఞానాన్ని నిరసించుకుని సహించుకుపోతూ పాపాలను చేరవేయించిన తమ పాపాలను మళ్ళీ పాపాలకే పెట్టుకోవటం మొదలెట్టారు.

స్వేచ్ఛాపచారి — వాల్ట్ విట్మన్ అధికారం చెలాయించటానికి వచ్చిన నిరీక్ష ఈ కొన్ని క్షణాలే అంతా ప్రత్యక్షంగా చూశాడు. ఘోరంగా వేదిక జరుగుతున్న ఈ అకృత్యానికి ఒడిగట్టుకుండినా — దానికి వ్యతిరేకంగా తన నోటి మీదుగా ఒక్క మాటయినా మాట్లాడలేకపోయాడు. ఎందుకంటే ధార్మిక రక్షణ భారం నెత్తిన వేసుకున్న తనే అశాంతి కల్గించాల్సి రావటానికి ఒప్పలా. పైగా విశేష మేమిటంటే — ఎక్కడైతే తెలిసి తెలిసి మోసగిస్తున్నారో — అక్కడే వారి ఆ మోసపు కార్యానికి అడ్డుపడి మోసాన్ని జరగనీయకుండా రక్షించాలి. అది వీళ్ళ దృష్టిలో అజ్ఞానం అనుకుంటారని తెలుసుకున్నాడు. అలా తెలుసుకున్నాడు కనుకనే సిగ్గుతోనూ అసహ్యంతోనూ తల వంచుకుని ఆ ప్రదేశం వదిలి వెళ్ళిపోయాడు.

కాని కర్తవ్యం ఒక్క క్షణంలోనే మళ్ళీ అతణ్ణి అక్కడికి లాక్కుని వచ్చింది. ఈసారి పురోహితవర్గంలోని కార్యకలాపాల్లోనూ — అంతేగాక లోపల తన దృష్టి పోనీయకుండా ప్రయత్నపూర్వకంగానైనా దృష్టి మరల్చుకోవాలని ప్రతిజ్ఞ చేసుకొని మరీ వచ్చాడు. కాని దగ్గరకు రాగానే అతను చేసుకున్న కట్టుదిట్టమంతా భగ్నమయింది. పురోహితుడు బిగ్గరగా “కేశవసుబ్బా నేనా, డబ్బు ఇచ్చేది అతడికీనా — నువ్వు నాకేనా?” అని అరిచాడు. ఆ వృద్ధ మేను గద్గద స్వరంతో “నీతో ఏ కంట్రాక్టు అయితే ఉందో అంతే తీసుకో, కొంచెం డబ్బులు చేతులో పడేసరికి తల తిరుగుతోందా ఏం?” అంది.

చూపుడువేలు పళ్ళు బైటపెట్టి "నీ కొడుకు గురించి ఆలోచిస్తున్నాను. నా దక్షిణగా ఇవ్వాల్సిన సొమ్ము ఇవ్వకపోతే నీ గురించి ఏం అనుకున్నావా? అట్టే గడువు ఇచ్చానంటే నీ పుత్రుడు పనులన్నీ ఇప్పుడే జైలు పెడతా" అన్నాడు. ఆ ప్రౌఢ అగ్నిశిఖలాగా మండిపడి "మూర్ఖుడా ఛీ! ముఖం బ్రాహ్మణుడవేనా దౌర్భాగ్యుడా!" అని అరిచింది.

ఆ యువతీయువకుల్లో ఒకతె చటుక్కున అడ్డుపడింది "ఛీ! వెయ్యి, అన్నా - ఏమైనా బ్రాహ్మణుడేగా అమ్మా! అలా అనొచ్చా నువ్వు?" అంది.

ప్రౌఢ ముఖం చేదుగా పెట్టుకుంటూ — "ఛీ. నువ్వేం ల స్త్రీవో వాడేం బ్రాహ్మణుడు. నాకు కడుపు మండిపోతున్నది. పో వాడితో మాటాడా. నువ్వు ఏంటో ఏమైనా అనుకుంటావని నాకు" అంది.

ఇంకేమీ మాట్లాడకుండా నిశీర్ అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయాడు.

అలా వెళ్ళిపోయాక నిశీర్ మళ్ళీ ఆ బాటనే వస్తూంటే ఒకచోట పెనగులాట గోలగా ఉంది అప్పుడే దేవుని ప్రార్థన. సుప్రభాతం వినిపించుకుని లోపలకు వెళ్ళబోతూనే సరిగ్గా ఒకామె వచ్చి నన్ను తాకితే పడిపోయింది కిందికి. సరిగ్గా ఆమెపక్కనే ఆ ప్రౌఢ, ముఖమంతా పళ్ళు మొహ్హారిస్తూ నవ్వుతున్నారు.

4

హాస్పిటల్ క్యాబిన్లో రోగి కళ్ళు తెరచి ముందు నిశీర్ నా మానసిక పరంగా ఐనప్పటికీ ఒకటిరెండుసార్లు ఆమె ముఖంలోకి సూక్ష్మంగా తొంగిచూస్తూ మెల్లిగా నిద్రపోతున్నా డాక్టర్. అపరిమితమైన అలసటతో హృదయ బాధను నిట్టూర్పులతో తొలగించుకుంటున్నట్టుగా ఆమె మళ్ళీ కళ్ళు మూసుకుంది.

నిశీర్ గబగబా లేచి వచ్చి — "ఈమెకు మళ్ళీ స్పృహ వచ్చింది కాని మనిషి! నువ్వు కాస్సేపు ఈమెను గమనిస్తుండు. నేను డాక్టర్ గారిని పిలుచుకొస్తా" అని చెప్పి వెళ్ళాడు.

రోగి మళ్ళీ కళ్ళు తెరిచింది. వెంటనే చెయ్యవలసిన పనులేవో ఒకటి రెండు పురమాయించి నిశీథ్ బైటికివెళ్ళిపోతూ ఉండటం చూసింది. సంతృప్తి కృతజ్ఞతలతో నిండినదృష్టితో అతను వెళ్ళినవైపే చూస్తూ ఉండిపోయింది. మనీష్ దగ్గరకువచ్చి నిశీథ్ లేచివెళ్ళిన కుర్చీలో కూర్చుంటూ "ఇప్పుడెలా ఉన్నారు?" అని అడిగాడు.

"బాగానే" అంది.

కాని 'బాగానే' అన్నమాటను నోటిమీదుగా ఉచ్చరించటంలో ఆమెకు కష్టం వచ్చింది. గబగబా గ్లాసెడు పాలుతీసుకుని అందులో మందు కలుపుతూ మనీష్ మరింత దగ్గరగా జరిగి "ఈ కాసిని తీసుకుని త్రాగుతారా? బాధ చాలాతగ్గుతుంది" అన్నాడు.

రెండుమూడు గుక్కలుతాగాక రోగి కొంచెం తేరుకుంది. కాస్సేపు నిశ్శబ్దంగా గడిచాక ఆమె ఆర్తకరుణ స్వరంతో పలుకుతూ "మీరు నన్ను బ్రతికించారు" అంది.

మనీష్ చిరునవ్వు నవ్వుతూ _ "కేవలం నేనే బ్రతికించానంటే నిశీథ్ అన్నయ్యమీద అత్యాచారం జరిపినట్లు అవుతుంది. కాస్సేపు [illegible] పని బైటికి వెళ్ళిలా? ఆయనే రక్షించింది. ఆయన ఎలాంటి వారంటే, రోగికి ఉపచారం చేద్దామని ఎంతటి హేమాహేమీలు వచ్చినా_ఆ కాస్త కూడా చేయనీయడు వాళ్ళని" అన్నాడు.

ఆ యువతి కాతరకంఠం చలించింది. "ఎక్కడికి వెళ్ళారు వారు?"

"పల్లెలోకి. మా సంఘంలో కుర్రవాళ్ళంతా ఎవరెలా పనిచేస్తున్నారో కనిపెట్టిచూడ్డానికి"

"ఎంత దూరందాకా వెళతారు వారు?"

"ఆం. ఈ దీవిఅంతా చుట్టివస్తారు. ఎక్కడెక్కడైతే జనసంచారం ఉంటుందో అక్కడక్కడ పల్లెవాళ్ళూ ఉంటారు. వాళ్ళకు ఏమేమి కావాలో, వాళ్ళ ఫిర్యాదులూ, ఆవేదనా వినటంతో పాటు వాళ్ళకి తియ్య తియ్యని కబుర్లు చెబుతూ ఉండటానికి ఇంచుమించు అందరిదగ్గరకూ వెళతాడాయన."

ఆ యువతి నిరుత్తరురాలై ఒక్కక్షణం సిగ్గుగా అలాగే ఉండిపోయింది. ఒక స్త్రీ ప్రక్కన ఇలా మెదలకుండా కూర్చుని ఉండటం మనీష్ కు ఏదో

ఆపదలో ఉన్నట్లులేచి—ఏమయినా ఏదో మాట్లాడాలికదా అని—"చాలా బాధగా ఉన్నదా?" అని అడిగాను.

ఆమె తన ముఖంలోని నీరసమైన నవ్వును కళ్ళు నలుచుకుంటూన్న నెపంతో చేతులతో కప్పిపుచ్చి "లేదు. ఇతరుల కోసమని ఇంతకష్టాన్ని మానవులు ఏ ఆశతో నెత్తినవేసుకుంటారా? అని ఆలోచిస్తున్నా. క్షమించాలి; స్వార్థపరులైన నాలాంటివాళ్లు స్వార్థాన్నే బాగా గ్రహించగలుగుతారు" అంది.

మనీష్ సమాధానం కొంచెం ఉత్సాహంగానే చెప్పాడు. "ఎందుకని? మీలాంటివారొకరిని సంపాయించటం స్వార్థదృష్టితో అయితే మాకు కేవలం నష్టమేఅని చెప్పదలచుకున్నారా?"

"అంత కాక మరేమిటి?"

"కాని అదే పొరపాటు. జీవితపథం సేవాతత్పరతలో సుగమమూ సరళమూ అయినంత మరింక దేనివల్లా కాదు; కాజాలదు కూడా"

ఆ మాటను అక్కడితో తుంచేసి, దానికి దృష్టాంతంగా పురాణాల్లోంచీ ఉదాహరణాలు తీసుకువచ్చి తన అభిప్రాయాన్ని సమర్థించుకోటంలో నిమగ్నుడైనాడు మనీష్. సరిగ్గా ఆ సమయానికే అతడి సహచరుడు మనసిజుడు వచ్చి "ఏమిటోయ్! మహోపన్యాసం దంచేస్తున్నావ్? కాని ఎవరు వింటున్నారు? శ్రోత నిద్రపోతున్నది!" అన్నాడు.

మనీష్ ఈ పెద్దపొరపాటుకు సమాధానంగా చిరునవ్వు తరంగాన్ని ప్రవహింపచేసి "ఈ ఆడజాతి స్వభావమేమిటో నేనేమీ అర్థం చేసుకోలేకపోతున్నాను మనసిజ్! ఎంతో ఉత్సాహంతో పెద్ద పెద్ద ప్రశ్నలైతే మాత్రం వేస్తారు—కాని జవాబు వినేలోపునే అంతలో మళ్ళీ నిద్రపోతారు. ఇంటా బయటా ఎక్కడైనా అంతే!" అన్నాడు.

"దీనికి చెప్పదగిన సమాధానం ఆమెకు తెలిసేవుంటుంది. పాపం బుద్ధిపూర్వకంగా తన అజ్ఞానవాసాన్ని వెల్లడించుకోటానికి ప్రయత్నించదు. పురోహితుడు కూడా కంఠం నొక్కి ఆమెకుతగిన సహాయమే చేశాడు"

మనీష్ ఒక్క గంతేసి "అంచేతనేనా ఏం!...వెధవ! బ్రూట్! ఈ కపట నాటకం ఆడటానికి మరోచోటు దొరకలేదు వాడికి" అన్నాడు.

“అప్పుడే గంధపు లేపనాలు పూసేశారా! ఇంకా కొంచెం విను. జాలికి అర్హులైన వాళ్ళెవరూ కారు; తెల్లని తమ్ముళ్ళనేవాడు. వాళ్ళెవరూ సహాయపడ్డ స్నేహం చెయ్యరు.”

మనీష చిటచిటగా ఓ వెకిలినవ్వు నవ్వి, “నువ్వు మాట్లాడుతున్నది కళ్ళకి కట్టినట్టు తెలుస్తోంది. అయితే ఏమంటావ్? కాని, దీనిలోనైనా కొంత సత్యం కలుగుతుందేమో” అన్నాడు.

“కొత్తేం కాదు, బాబూ! ఈసంగతి అంతా విని నేను పోయి యూనివర్సిటీ కుల పెద్దలకు చెప్పుకున్నాను. సమాధానంగా వాళ్ళేమన్నారో తెలుసా? మా పాపం వాళ్ళే అనుభవిస్తారు. దానివల్ల మనకేం నష్టంలేదు! ఈ పరాయి యువతికి స్నానం చేయించాల్సినవాళ్ళు కావాల్సిందేగా” అన్నారు. నువ్వు నన్ను అన్నా కదూ నువ్వేమిటి ఇంకా ఏమి చెయ్యాలనుకుంటావ్?” అన్నాడు మనసిజుడు విసుగుతో.

“యూనివర్సిటీ ప్రయత్నం చేస్తా. వాళ్ళతో మాట్లాడానే చెప్పి ఈ గుట్టు ఊరం దికి గనుక చెబితే తెలుస్తుంది. అప్పుడన్న ఇంకేమిటి?”

ఉత్తేజితుడై ఇద్దరూ లక్కిడీ నుంచి లేచి వెళ్ళారు.

ఆ యువతి నిద్రపోలేదు. నీరసంగా పడుకుంటూంది, వాళ్ళ మాటలన్నీ విన్నది. మెల్లిగా లేచి మాట్లాడదామనుకున్న ప్రయత్నంలో దేహమంతా ఆవరించి క్షీణించిపోయినందుకు మళ్ళీ తెచ్చుకోవడానికి ప్రయత్నించింది, కాని తెచ్చుకోలేక పోయింది. ఆమె కళ్ళల్లోనూ, ముఖంలోనూ మళ్ళీ కొంత సత్త్వం కన్పించింది. ఉత్సాహంగా మళ్ళీ మంచానికి ఆనుకుని పడుకున్నది.

ఇంచుమించు ఓ గంటసేపు పోయాక మనీష ఏమీ తోచనివాడిలాగా తిరిగివచ్చి, దగ్గిర నవ్వుతూ “ఇంకా ఎవరైనా ఏమన్నా మనిషి?” అన్నాడు.

ఆమె నవ్వటానికి ప్రయత్నిస్తూ “ఏమనుకున్నా చెప్పండి; నాకేం లోకంలో అలాంటి సందేహమే” అంది.

“కాకపోతే...!_మంత్రాలు చదవటానికి తనే పోయి కూర్చున్నాడు. డబ్బులూ దుబ్బులూ ఏమైనా వస్తే ఆ గ్రాంట్లన్నీ చేతిలో పోస్తున్నారు. ఇలాంటి మనిషిని మరెక్కడైనా చూశారా?”

ఆమె [illegible] కళ్ళలోని [illegible] చూపింది.
[illegible] దుఃఖమయమైన [illegible].

[illegible] "సాధారణ దృష్టితో చూస్తే—తాను [illegible] ఎందుకు? [illegible] సహజంగా [illegible]. కాని ఆ '[illegible]' [illegible] సమాధానం? [illegible] ఎక్కడైతే [illegible] అలాంటి [illegible] ఆయన [illegible] మేము కలిసి మెలిసి [illegible] నాను"

"[illegible]?"

"[illegible]? [illegible] 'ఆ [illegible]' [illegible] ఆయన [illegible]"

[illegible] చెప్పేసేటంత [illegible] ప్రాణం [illegible] ఇంట్లోని [illegible] ఒక్కొక్క [illegible] నిశ్చయాలు చెప్పకూడని [illegible] లేదు [illegible]" అన్నాడు.

ఆమె [illegible] "సాధారణంగా [illegible] ఎక్కువ [illegible]. విచిత్రపు [illegible] విరిచింది అకస్మాత్తుగా [illegible] నాపైన [illegible]. ఆ భారాన్ని నేను భరించలేను" అంది.

[illegible] "[illegible] ఆ మాట! [illegible] ఎన్నైనా [illegible] ఎక్కువ [illegible]...[illegible]? లేస్తున్నావెందుకు?"

"స్నానం చేస్తా"

"[illegible]? [illegible]?"

“అప్పుడే గాభరపడ్డావు సోదరా! ఇంకా కొంచెం విను. జాతికి అపకారం చేస్తున్నది కాదు; కల్లు తాగనివాడా. వాళ్ళెవరూ పౌరోహిత్యం కూడా చెయ్యరు”

మనీష్ వికటంగా ఓ వెకిలినవ్వు నవ్వి, “మన హిందూజాతికి అంతను కలిసి ఫలేపుం చేశారు. అయితే ఏమంటావ్? కాని; పిల్లలనైనా కొంత పవిత్రత్వం కలుగుతుందేమో!” అన్నాడు.

“వైశ్యులం కాను, బూడిద! ఈసంగతి అంతా విని నేను పోయి యాత్రికుల చేతులు పట్టుకున్నాను. సహృదయంగా వాళ్ళేమన్నారో తెలుసా? వాళ్ళ పాపం వాళ్ళు అనుభవిస్తారు. దానివల్ల మనకేం ముహూర్తయా! ఈపదాయి యువకుల స్నానం చేయించాల్సినవాళ్ళు కావాల్సిందేగా!” అన్నారు. నాకు ఇలా అన్నాక కూడా నువ్వేమిటి ఇంకా మహా చెయ్యాలనుకుంటావ్?” అన్నాడు మనసిజుడు విసుగుతో.

“యాత్రికుల శ్రాద్ధం చేస్తా. వాళ్ళతో కూడా నేవెళ్ళి ఈ గుండ్రు కొండకికి గయలో పిండాలు వేస్తా. అంతేనా ఇంకేమిటి?”

ఉత్తేజితుడై ఇద్దరూ లక్కుడిపించి హైటికి వెళ్ళారు.

ఆ యువతి నిద్రపోలేదు. నిశ్శబ్దంగా పడుకుంటూంది, వాళ్ళ మాటలన్నీ విన్నది. మెల్లిగా లేచికూర్చుందామనుకొని ప్రయత్నంలో చెయ్యి కదప ఆనించి క్షీణించిపోయినశక్తిని మళ్ళీ తెచ్చుకోవటానికి ప్రయత్నించింది; కాని తెచ్చుకోలేక పోయింది. ఆమె కళ్ళలోనూ, ముఖంలోనూ మళ్ళీ నూతన నిస్సత్వం కన్పించింది. నిర్జీవిలాగా మళ్ళీ మంచంమీదనే పడుకున్నదామె.

ఇంతలో ఓ అరగంటు పోయాక మనీష్ పిచ్చివాడిలాగా తిరిగివచ్చి, రోగిని సంబోధిస్తూ “నీకేం కావాలన్నయ్య ఏమన్న మనిషి?” అన్నాడు.

ఆమె నవ్వటానికి ప్రయత్నిస్తూ “ఏమనుకున్నా చెప్పండి; నాకేం కోరిక అలాంటి సందేహమే!” అంది.

“కాకపోతే...!_మంత్రాలు చదవటానికి తనే పోయి కూర్చున్నాడు. డబ్బులూ దుబ్బులూ ఏమైనా వస్తే ఆ గుడ్డ్నక్ష చేతిలో పోస్తున్నాడు. ఇలాంటి మనిషిని మరెక్కడైనా చూశారా?”

ఆమె తన విశాల నేత్రాలను ఒక్కసారి ప్రక్కకు త్రిప్పి పరికించి చూసింది. నోటిమాటగా ఒక్కపలుకైనా ఉచ్చరించలా.

మనిషి చెప్పుకు పోతున్నాడు. "సాధారణ దృష్టితో చూస్తే — తాను కష్టపడి సంపాదించిన ఆస్తిపాలను ఇవ్వటానికి ఎందుకు? అంతో ఇంతో మిగిల్చి బహుశా చూస్తూ. కాని ఆ 'ఎందుకు?' అన్నదానికి ఎవరు చెప్పగలుగుతారు సమాధానం? లోగా ఆయనలోని విశేషం! ఎక్కడైతే ఒకరికోసం బాధపడి ఆరాటం ఆలోచనలతో తలమునకలౌతుంటూ ఉంటారో — అలాంటివాళ్లనే ఆయన బుద్ధి ఆశ్చర్యంగా పనిచేస్తుంది. ఇన్నాళ్లనుంచీ మేము కలిసి మెలిసి ఉన్నా ఈ అన్నగారి హృదయాన్ని గ్రహించుకోగలిగిన అదృష్టం లభించలా నాకు"

"పోనీ అడిగినన్నా అడగక పోయారా?"

"అడిగితే ఏముంది? చిరునవ్వేగా వచ్చేది సమాధానం! మానవుల్లో 'మహర్షి' లాగా ప్రకాశిస్తున్నవాళ్లెవరైనా ఉన్నారా అంటే — ఆయన మా అన్నగారు ఒక్కడే"

ఒక్క క్షణంలో ఈ సంగతులన్నీ చెప్పేసిన మనిషికి ప్రాణం తేలికైనట్లయింది. తర్వాత ధీరోదాత్తమైన స్వరూపం కోల్పోయిన కంఠస్వరంతో — "మిమ్మల్ని ఒక్కర్ని ఇక్కడ విడిచిపెట్టి వెళ్లటం నాకు పెద్దబాధే అయినా తెలియరాని విషయాలు చెప్పి కాని నన్ను మళ్లీ తిరిగి రానివ్వలేదు. మీరెప్పుడూ ఇప్పటిదాకా ఒంటరిగా లేరేమో అనుకుంటా బహుశా" అన్నాడు.

ఆమె ధీమసంతో నిండిన హుందాగా "సాధారణంగా తీసుకోవలసిన చిన్నపనికంటే నిజంగా ఎక్కువ పనినే తీసుకున్నాను. విచిత్రపు మనిషి అయిన మీ అన్నగారి సంగతులింకా వినిపించి అనవసరంగా మరికొంత భారం నాపైన వేయకండి. ఆ భారాన్ని నేను భరించలేను" అంది.

మనిషి ఆ మాటలు పూర్తిగా వినిపించుకోకుండానే — "మీరన్నారే విచిత్రపు మనిషి అని — ఏమీ ఆ మాట! ఇలాగే మానవులు గారు లోకాన్ని విడిచి అసలు పట్టించుకోరు సాధారణంగా. ఎప్పుడైనా అంటే — ఈయనకు ఆకలివేస్తూ ఉంటుందని ఎవరైనా భోజనం తీసుకువచ్చి ప్రక్కన ఉంచినా — దానిని కూడా పట్టించుకోనంత తన్మయత్వం .... అదేమిటి? లేస్తున్నారెందుకు?"

"స్నానం చేస్తాను"

"అదేమిటి? ఈ అసుర సంధ్యావేళను?"

ఆమె నవ్వుతూ "ఇంతమంది స్నానం చేస్తున్నారే—వాళ్లకేమయినా పుణ్యం వస్తుందా అని చూస్తున్నాను. అథవా రాకపోయినా అంతవచ్చే నష్టమేమీ లేదు. శరీరమయినా చల్లపడుతుంది" అన్నది.

"వాహ్! చూస్తున్నాగా, మీరూ మా అన్నయ్య కోవకు చెందినవారే"

ఆమె మాట్లాడలేదు. హాస్యోజ్జ్వలమయిన కటాక్షం ఒకటి మనీష ముఖంమీదికి విసిరి డేరాలోంచి బైటికి వెళ్ళిపోయింది.

... ...

రెండు గంటలు పోయాక నిశీథ్ తిరిగివచ్చి చూసేసరికి ఆమె 'స్టౌ' వెలిగించి వంటచేసే ప్రయత్నంలో ఉంది. మనీష ఆమె పక్కనే కూర్చుని, ఏమిటేమిటో అసందర్భంగా వాగేస్తున్నాడు — ఆ వాగుడులో చాలాభాగం నిశీథుని పూర్వగాథ. డేరా లోపలికివచ్చి ఆ కర్మకాండంతా ఒక్కసారి కళ్లారా చూసి, నిశీథ్ కొంచెం కోపంతో "ఏమయినా నువ్వు భలేవాడివి మనీష్! రోగికి ఉపచారం చెయ్యటమంటే ఇదే కాబోలు!" అన్నాడు.

మిన్ను విరిగి మీదపడ్డట్లయింది మనీషకు. అయినా ఏమాత్రం ఉద్రేకితుడు కాకుండా "మనలాంటి బ్రాహ్మలను కొంతమందిని తన చేతిమీద పరితుష్టులను చెయ్యాలని—అమలదీదికి కోరికగా ఉంది. దానికి అడ్డుతగిలి పాపాన్ని ఎలా మూటకట్టుకోమంటావో నువ్వే చెప్పు అన్నయ్యా?" అన్నాడు.

"కాని ఆమెకింకా ఒంట్లో సత్తువ రాలేదన్న సంగతి ఆలోచించటం కూడా ధర్మం"

"ఆ సంగతి ఆమెకు కన్న ఇంకెవరికి తెలుస్తుంది? ఆమె చేతిమీదుగా పెట్టిన భోజనంతో మనం ఆమెను ధన్యురాలినిగా చేయగలమా లేదా అన్న సంగతే తెలుసు మనకు. నావిషయమై నిరభ్యంతరంగా అనుజ్ఞ ఇచ్చాను నేను. ఇక నీవిషయమై నువ్వే చెప్పు"

నిశీథ్ ఉదాసీన కంఠంతో "ఎటూ కానివేళ నేను ఇవన్నీ ఏమీ తినలేను" అన్నాడు.

అమల కాతరకంఠంతో—"కాసిని పళ్లూ అవీ తెచ్చి ఇచ్చినా కూడా—"

నిశీథ్ నవ్వుతూ "ఏఛ్ఛే! అందుకోసం కాదు. మిమ్మల్ని ఇప్పుడే పంపించి వెయ్యాలి. వాళ్లింతా వెళ్ళేందుకు ప్రయాణాలు అవుతున్నారు" అన్నాడు.

"నేను వాళ్లతో వెళ్లను"

"అలా వీల్లేదు. వాళ్లతో కలిసి వచ్చినప్పుడు—మళ్లీ వాళ్లతోనే కలిసివెళ్లటం మంచిది."

మనీష్ గబగబా— "జైలులో గొంతుపిసుక్కుని ప్రాణాలు సముద్రంలో వదలటంకూడా మంచిదే అనికూడా చెప్పేసెయ్ అన్నయ్యా!" అని అనేశాడు.

"ఆ భయం ఏమీలేదు. ఈ స్టీమరు పోలీసుల ఆధీనంలోనే ఉంటుంది. అయినా మరీ ఒకవేళ ఆమె—"

"కాదులెండి. నేను వెళుతున్నాను. కాని ఒక్కమాట. ఈనాటి నా పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తమేమిటో చెప్పగలరా?"

"పాపం అనే అనిపిస్తోందా మనస్సుకు?"

"అనిపిస్తోంది"

"అలా అయితే ఇన్ని అడగకుండా మీ మనస్సునే ప్రశ్నించుకోండి. సమాధానం కూడా అక్కడినుంచే లభిస్తుంది" అన్నాడు నిశీథ్.

5

"వదినా! వదినా!"

"ఏమిటంటావు మరిదీ?"

"అన్నయ్య ఎక్కడ?"

"దుకాణానికి వెళ్ళారు, వస్తుంటారు"

"అదికాదు కాని, నిశీథ్ అన్నయ్యను నువ్వు ఒక నౌకరుగా తయారుచేసి కాని విడిచిపెట్టలేవు వదినా!"

[illegible] — "[illegible] తెలుసుకుంటూన్న మాకీ! ఇక్కడ ఇలా [illegible] బాధ్యతా నెత్తిన వేసుకుంటావా" [illegible].

"[illegible] చిన్న పనిలోనూ అడ్డుపడుతూంటే [illegible]?"

"[illegible] చెప్పేమో నాకీ. [illegible] తోచటం లేదు. నేను [illegible]"

"సరేసరే! ఇలా [illegible]?"

"[illegible] తెలుస్తుంది. స్వయంగా [illegible] ఎంత తృప్తి [illegible] అనుభవించగలవా [illegible]"

[illegible] "కాని [illegible]! [illegible] కృతజ్ఞత [illegible]?" అన్నాడు.

[illegible] — "[illegible] చెప్పు?... కాని [illegible] సహాయం [illegible] పనులు — [illegible] తెలియదు; కాని అలా [illegible] నేను. పోనీ — కాని ఈ [illegible] వెతుక్కుంటూ వచ్చావెందుకు? సంబంధం ఎక్కడైనా దొరికిందా ఏం?" [illegible].

"అలా అంటావేమిటి వదినా! [illegible] ఫిర్యాదు చెయ్యడానికి వచ్చా"

"ఏమిటా ఫిర్యాదు?"

"[illegible] పట్టుకున్నావు వదినా!"

[illegible] "[illegible] ఆలస్యమయితే [illegible] వెళ్ళిపోతుంది" [illegible].

"నాతోను సంబాళించుకోలేక [illegible] నా! ఆమె నాకు దీదీ (అక్క) అవుతుంది.

పారిపోదామనుకున్నాడు. మా దగ్గరకు వచ్చి—'మీరు ఎటూ పశ్చాత్తాపానికి నే నింక వెళ్ళకుండా చేసేది మాత్రమేమిటిబాబూ!' అన్నాడు. వివాహానికి తోడ్పడ్డారని ఊరంతా ఆక్కటానికి కారణముందని ఇంగలోనే తెలుస్తోంది విరుద్ధంగా ప్రతివాదం లేవదీయాలని మాత్రం ఏమీ కాదు" అంది.

"అడబ్బుతో వారికంత రక్తసంబంధం ఏమాత్రం లేదు. అందుచేతనే వాళ్ళు రాకపోవటాన్ని నేను ఎక్కువ తప్పుపట్టను" అంది మాధవి.

మనీష్ కంఠస్వరంలో కోపం వెలిబుచ్చుతూ "అంత సంబంధం మాతో లేనా ఏం వదినా! ఇంకా విను. ఆ పక్క ఇంటి మనిక్ ఫాదర్ని సహాయం చెయ్యటానికి వెళ్ళినప్పుడు అతడి స్వంతతమ్ముడు ఏమన్నాడో తెలుసా? 'ఏంచెయ్యను భాయీ. మేము ముట్టుకోటానికి వీల్లేదు. లేకపోతే అన్నయ్య దహనక్రియకు బైటివాళ్ళని పిలుస్తానా?' అన్నాడు. చూడు ఆ గుణహీనం కాని! పని ఎటూ చేసేది లేకపోయినా అభినయంమాత్రం పోనీయడు" అన్నాడు.

సతీష్ ఇంతసేపటిదాకా శాంతితో ఓర్పుతో ఇద్దరి సంభాషణా వింటున్నాడు. ఈసారి కొంచెం చలించి "పనిచేసుకు పోయేప్పుడు చప్పట్లుకొట్టుకు కూర్చుంటే—ఫలితం నిశ్చేష్టమిగులుతుంది—కాని పనిమాత్రం సాగించు మనీష్! నది వరదలుగా పారుతున్నప్పుడు అది గట్లనుకూడా కోసుకుని ప్రవహిస్తుంది కాని, ఇది మంచిగంధం అడవా? లేక ముళ్ళచెట్ల అడవా అని ఎన్నడూ ఆలోచించదు. పరోపకారం చేద్దామనుకొని ఎప్పుడైతే దిగుతావో అప్పుడిక నిర్వికారంగా చేసుకుంటూ పోవల్సిందే. ఇతరులను పోల్చి చూడటమే సాగించ తలచుకుంటే దాన్ని త్యాగాలచిట్టాలోనించి తొలగించిపారెయ్" అన్నాడు.

మనీష్ తత్తరపడుతున్న ముఖంతో "అది కాదు అన్నయ్యా! ఇతరుల వ్యవహారం చూస్తూంటే ప్రాణం ఎలాగో పీకుతుంది" అన్నాడు.

మాధవి నవ్వుతూ "అయినా అవ్యక్తితను స్పష్టంగా ఉండి తీరాల్సిందే నువ్వు — అదే మీ అన్నయ్యలాగా—" అంది.

సతీష్ స్థిరకంఠంతో "మృత్యువు ఎవర్నైతే సాదరంగా తన ఒళ్ళోకి తీసుకుంటుందో — వాళ్ళను అందంతోపాటు మంచి కూడా ఒకసారి పరికించి ఆ పరిమళం వెయ్యటం వాళ్ళకే చెందుతుంది అని అనుకుంటావా? కాదు కాదు జీవితానికి ఎదురు తిరిగి సాధిస్తే మనుషులమే జేజేలుపలుకుతారు" అన్నాడు.

మాధవి కళ్లు నిప్పులు కక్కాయి. మనీష్ ఉద్భ్రాంతుడిలాగా నిశీథ్ కాళ్లు పట్టుకుని—"క్షమించు అన్నయ్యా! క్షమించు. క్షణికమయిన నా ఈ పొరపాటు ఎంత పెద్దదో నేను స్పష్టంగా తెలుసుకున్నాను" అన్నాడు.

నిశీథ్ అతడ్ని చటుక్కున చేతులతో లేవనెత్తి "ఎక్కడి పిచ్చివాడివిరా! ఇలాంటి పొరపాటు రానిదెవరికి?—నిజమే, ఇతరులు తమ కర్తవ్యాన్ని వదిలిపెట్టడం చూస్తే ఎవరి మనస్సు రగులదు?" అన్నాడు.

మనీష్ గబగబా అతడి నోటికి చెయ్యి అడ్డుపెట్టి "ఇంక ఆమాట ఎత్తకు అన్నయ్యా? ఇప్పుడు మళ్లీ ఉద్వేగం తెచ్చుకొని అన్నీ పాడిచేస్తావేమో! అయితే హేమురామూర్ కోసం నలుగురు మనుష్యులను పంపనా?" అన్నాడు.

"ఆగు నేనుకూడా వస్తా. ఇవాళ ఆదివారం శెలవు"

మాధవి కోపంతో "అయితే ఇహ పొయిలో నీళ్లోసుకునా ఏం?" అంది.

నిశీథ్ నవ్వుతూ — "అంత అవసరంలేదు. ఇది రెండు మూడు గంటల పని, అంతకన్న ఎక్కువేమీ కాదు. నువ్వు వంట ప్రయత్నంలోనే వుండు. చూడు — ఇంకా వేడి చల్లారకముందే వచ్చి భోంచేస్తాను" అన్నాడు.

ఇద్దరూ బైటికివచ్చి కారుని నడుస్తుండగా "నిన్న ఆపుల దీదీ నిన్ను వెతుక్కుంటూ వచ్చింది అన్నయ్యా!" అన్నాడు మనీష్.

నిశీథ్ నిస్పృహుడిలాగా చటుక్కున వెక్కిన తిరిగి నిలబడి — "నా సోదరులు ఎవరూ, నన్ను ఇలా ఇతర ఆడవాళ్ల మోజులో ఇరికించటం — నాకే మాత్రం అభిలషణీయం కాదు. ఈ సంగతి నీకిప్పుడే తెలిసి వుండాల్సిందసలు" అన్నాడు.

మనీష్ ముఖం చిట్లించుకుని "నాకిందులో జోక్యమేమీ లేదన్నయ్యా! నువ్వు నమ్ముతావో నమ్మవో తెలియదు — దారే పస్తూ వస్తూ నన్నుచూసి విడిచిపెట్టలా. అసభ్యంగా ప్రవర్తిస్తుందేమో అన్న భయంతో ఈసారికి ఆమెతోకూడా ఇంటిదాకా వెళ్ళాల్సి వచ్చింది" అన్నాడు.

"ఇకనుంచి ఆమే ఇలా 'బ్లాక్' చేస్తుందనుకుంటా—"

"కాదు అన్నయ్యా? నిన్ను వెతికి పట్టుకోవాలని ఆమెకు ఒక్కటే స్వగతం లేకుంది. లాగోల ఆమె ఒట్టువేసుకొని ఈ ఒక్కసారి తన ఇంటికి తీసుకువెళ్ళింది. నేను నీపాదాలు ముట్టుకుని ఒట్టు వేసుకుంటున్నాను"

"అలా చెయ్యద ఎందుకంటే నన్ను [illegible] [illegible] [illegible] నాకు" అన్నాడు నిశీథ్.

6

తడిబొట్లను పీపుమీద ఆరవిన దుస్తు, తాపీగా [illegible] ముడివేసిన పమిటచెంగును ఆమె భుజం మీదనుంచి [illegible] [illegible], [illegible] భర్త ఎదుట తమలపాకుల ఈనెలు తీస్తూ కూర్చుంది మాధవి. నిశీథ్ భోజనంచేసి, ఇంక పడకలోకి వెళదామని వేసే [illegible] [illegible] ప్రయత్నంలో ఉన్నాడు. సరీగ్గా ఆ సమయానికి మనీష్ లోపలికొస్తూ, "నేను వచ్చాను వదినా! అన్నయ్య ఉన్నాడా?" అన్నాడు.

మాధవి నవ్వుతూ, "బాగుంది, బాగుంది, మీ ఈ [illegible] కలయిక [illegible] చూస్తే నాకు మహాచికాకుపుట్టుకొస్తోంది మరదీ!" [illegible].

ఇంచుమించు ఆమె మాటలతోపాటు "ఏంటి [illegible] మనీష్?" అని అన్నాడు నిశీథ్.

ఎవర్నైనా కలుసుకోటానికి వెళ్తామో — వాళ్ళెక్కడ తప్పిపోతారో అని అంతర్యంలో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ముందుకు వెళ్ళిన — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] వెళ్ళి ఉంటాడు — కలుసుకోవటం [illegible], అని మనస్సులో [illegible] [illegible] ఉంటాం. అలాంటప్పుడు — సంతోష విషాదాలు [illegible] ఒకేసారి మనస్సును ఆవరిస్తూ ఉంటాయి. కాని దానివల్ల [illegible] [illegible] [illegible] ఎక్కువగా కలుగుతుందేమో అనిపిస్తుంది.

మనీష్ కూడా సరీగ్గా అలాంటి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తూ వచ్చాడు. 'ఇప్పుడు నిశీథ్ అన్నయ్య తప్పకుండా ఏదో [illegible] [illegible] వెళ్ళి ఉంటాడు; వదినవ్వ' అని ఆశామార్గాన [illegible] [illegible] ఉంది. కాని ఫలితంగా ఆ ఊహ [illegible] [illegible] ప్రాణాలు విలవిల లాడిపోయినాయి. అంచేత అపరిమితమయిన ధైర్యం తెచ్చుకుని, మనస్సు

లోని వ్యథను దాచిపెట్టుకోవాలని "నేను మళ్లీ అక్కడికి వెళ్లాల్సి వచ్చింది. తిరిగి రావటానికి రాత్రి చాలా పొద్దుపోయింది—" అంటూ ప్రారంభించాడు.

నిశీథ్ మనుష్యుల తీరు వింటుంటే, "నువ్వుకూడా పైటికి వస్తున్నావా? పద ఇప్పుడు వెళితేనే మేలిదా... పైగా, మనుష్యుల కాసిని పలకరింపులు ఇయ్యి" అన్నాడు.

అసలే మాట సహించలేక వెనక్కి తిరిగి మనసు అతడితో కూడా బయలుదేరాడు. నాలుగడుగులు ముందుకు పోయాక ఎలాగో తనను తాను పదిలపరచుకుని, ఒక్కసారిగా "ఈ ఉత్తరం ఆమె నీకు ఇచ్చింది నిశీథ్ అన్నయ్యా! ఏమనుకోకు, నేను కొంచెం ఆలస్యంగా వస్తాను" అన్నాడు.

"సరే ఇయ్యి" అని నిశీథ్ ఉత్తరం అందిపుచ్చుకుని జేబులో పెట్టుకున్నాడు. నాలుగడుగులు ముందుకు సాగి, మెయిన్ రోడ్డు మీదికి వచ్చాక హృదయాన్ని ధైర్యంగా చిక్కబట్టుకుని "కాదులే, పద నీతోనే వస్తా" అన్నాడు.

"ఎందుకని? నీకేమైనా పనుంటే అది అయినాకే రా"

మనస్సులోని నైరాశ్యాన్ని కప్పిపుచ్చుటానికే ఆగ్రహపడుతున్నట్లు అతడి కంఠస్వరం ఎంతో స్నేహార్ద్రంగా ఉంది. కాని అంతరంగంలోని ఆఘాతం మాత్రం దాగి ఉండిపోలేదు. అయినా యుద్ధం చేయబోతున్న సూచనలేమీ కనిపించకపోవటం చూసి మనసు దిగులుగా నవ్వుతూ—"నువ్వు ఎన్ని కేకలేస్తావో అనుకున్నాను అన్నయ్యా!" అన్నాడు.

నిశీథ్ ఆమాటను అడ్డుపెట్టి "ఇంక ఆమాట ఎత్తవలసిన పనిలేదు భాయీ!" అన్నాడు.

"ఎందుకని అన్నయ్యా?"

"పెళ్ళిలు ఆకాశంలో ముడిపడతాయని పెద్దలన్నారు. వాళ్ళిలా పోనివ్వాలి అనిందేః కాని ప్రయత్నించినా ఏమీ ఫలితం ఉండదు"

"కాని మనుష్యుల్లో నా మనస్సులోని సామర్థ్యం లేదు అన్నయ్యా!"

"నిజమే. కాని నా మనస్సెలాంటిదో తెలుసా? లజ్జా సంకోచాలు ఎక్కడుంటే అక్కడే తల ఎత్తుతుంది"

ఆమాటను అందుకుంటూ— "నీకు తెలియదు అన్నయ్యా. కేవలం కొంచెం ఉపకారం చేయాలని తోనే —"

నిశీథ్ నవ్వుతూ_ "కాలుష్యం ఎప్పుడైతే ఎక్కువవుతుందో _ అప్పుడు చాలామంది ఇలాగే సన్యాసుల వేషం వేసుకుని ఎదటకు వచ్చి నిలుస్తారు. ఆపన్నులను రక్షించామనుకునేవాళ్లు కొందరూ _ కష్టాలు తొలగించి ఉద్ధరిద్దామనుకునేవాళ్లు కొందరూ _ కాని అవన్నీ కేవలం నోటిమాటలే. అవి సత్యమనే రాతి గోడకు వ్యసనాలు కాకపోవటంవల్ల ఆ భావం రెండు రోజుల్లోనే లుప్తమైపోతుంది. దానితోపాటు వాళ్లంతట వాళ్లే పట్టుబడతారు. ఎందుకంటే అంతరంగంలో ఉన్న అసలు మనిషి లజ్జావగుంఠనాన్ని తొలగించుకుని బైట పడతాడు" అన్నాడు.

నిశీథ్ ఒక బస్ దగ్గరకు వచ్చి ఆగి, ఆ మాటలను అక్కడితో వదిలేసి బస్సులో ఎక్కాడు. ఆ తర్వాత కూడా అన్నయ్యను అనుసరించి తన దోషం ఏ మాటలో స్ఖలితమయిందో సరిగ్గా తెలుసుకోలేక అలాగే చూస్తూ నిలబడిపోయాడు మనీష్.

సాయంకాలంపూట చేతులూ కాళ్లూ కడుక్కుని నిశీథ్ టిఫిన్ తీసుకోటానికి కూర్చున్నాడు. మనీష్ దగ్గరకు వచ్చి "నేను కొన్నాళ్లపాటు పశ్చిమదేశానికి వెళుతున్నాను అన్నయ్యా!" అన్నాడు.

మాధవి విచలితురాలై "ఏమిటి? ఇలాంటి ఆలోచనలున్నాయా?" అంది.

మనీష్ తెల్లబోయాడు. అతను విపన్నదృష్టితో నిశీథ్ కేసి చూస్తూ ఇంచుమించు కొయ్యబొమ్మలా అలాగే నుంచున్నాడు. నిశీథ్ గంభీర ముఖంతో "పోనీ, ఇంత శ్రమ పడ్డాక వాడికెలాగూ కొంచెం విశ్రాంతి అవసరం" అని సమాధానమిచ్చాడు.

మాధవి కోపం తెచ్చుకొని _ "పరాయి దేశాలలో విశ్రాంతి ఎక్కడిది లభిస్తుందేమిటి? తీర్థయాత్రల్లో సేవ చేయటానికి వెళ్ళి ఎంత ఇబ్బంది పడివచ్చాడో జ్ఞాపకం లేదూ? మీరు ఎన్నైనా చెప్పండి. ఇక్కడ ఉండి నా ఉపచారాల వల్ల పొందే శాంతిసౌఖ్యాల్ని వాడు ఎక్కడైనా స్వర్గానికి వెళ్ళినా పొందగలడా లేదా అన్నది సందేహమే" అంది.

నిశీథ్ నవ్వుతూ _ "ఎంత రుచి వస్తువయినా కొంచెం కొంచెం మితంగా పొదుపుగా భుజించటం మంచిది. అధికంగా మాధుర్యం కూడా క్రిమికరం ఎక్కువయింది. అందుకే కొంచెం వద్దని కూర్చోకపోతే పాయసం ఎలాంటి అజీర్తి సృష్టిస్తుందో! తెలుసా?" అన్నాడు.

మాధవి మరింత కుపితురాలై "తెలియనిమాట నిజమే! ఎక్కడో అక్కడ చూసి పెళ్లిఅంటూ ఒకటిచేసి సంసారించెయ్యాలి, లేపోతే రాత్రిం పగళ్లు భూతాలలాగా పనీపాటా లేకుండా ఒకటే తిరగటమూను! వద్దు మరిదీ! వారి మాట వినకు నువ్వు; నేను మీ అక్కదగ్గరకు వెళుతున్నా — వచ్చే నెలలో నీకు పెళ్లి చేయించితీరుతా" అంది.

నిరీష్ పరిహాసపూర్వకమైన కంఠంతో చిరునవ్వు నవ్వుతూ "అయితే ఇంకేం? హైకోర్టు తీర్పు చెప్పించిన్నమాట ఇహ భయపడనక్కర్లా. ఎక్కడికి వెళ్ళేది నిశ్చయించుకున్నావా మనీష?" అన్నాడు.

"ముందు ఎక్కడికైనా వెళ్లి ఒక వారంరోజులుండి రావాలి"

"కూడా ఎవరొస్తారు?"

"పెద్ద అక్క.. అనసూయ ఆ పిల్లలు పోయిన దగ్గరనుంచి ఆమెకు ఎంతో బెంగగా వుంది"

మాధవి అనసూయ విషయమంతా చెప్పుతూ "కాశీయాత్ర! పిల్లను తీసుకు వెళ్ళినయితే ఒక చేయితిరిగినపని చెయ్యవచ్చు; ఇంకతర్వాత ఈదుఃఖం జ్ఞాపకం ఉండదు. ఎలాంటిపిల్లలు పోయారు పాపం! ఆమెను కాశీ గయా కూడా తిప్పుకువస్తే అక్కడకు వెళ్లినఫలమూ ఉంటుంది. దేవతాదర్శన లాభమూ కలుగుతుంది" అన్నది.

"అదేం కాదు వదినా! తీర్థాలకెడితే త్రిప్పట గంపెడుగోళం గడబిడీతప్ప వచ్చే లాభమేమీ లేదు."

నిరీష్ ఆశ్చర్యంగానే నవ్వుతూ "అవును, నిజం. అదీ కాక హిందూ దేవుళ్ళు దేవతాదర్శనానికెళ్ళే భక్తుల్ని చూసి పాపం తెల్లపోతుంటారు. దానికి తోడు ఎక్కడ చూసినా నీచులా సంతానం. స్వాభావికమైన ఐశ్వర్యం లో ఆనందం ఏదీ లేదు. [illegible] [illegible] అయినా కొంత ఉంటుంది. [illegible] ఇంక తెలుసుకునేందుకు ఏమీ లేదు మాధవ!" అన్నాడు.

మనీష చంచలకంఠంతో "తప్పేముందాయి అన్నయ్యా?" అని అడిగాడు.

నిశీథ్ ఉదాసీనంగా "లేదు, జేబులోనే ఉంది, చూస్తానిప్పుడు. సరే, అందాకా కాస్సేపు క్లబ్బుకెళ్ళి తిరిగొస్తాను" అన్నాడు.

రెండుమూడుసార్లు ఉత్తరం సంగతి చెవిని పడేసరికి మాధవి మనస్సు కొంచెం విచలితమైంది. మంచి చెడువిషయాలు ఏమున్నాదర బైటపెట్టేందుకు అయిష్టంగా ఉండేవాళ్ళెవరుంటారు! పోనిమ్మా పాపం; ఆ మగవాళ్ళ సంగతులు మనం చెవిని పట్టించుకోకుండా ఉండటమే మంచిదిగ—అని అనుకుంది ఒకసారి. కాని మరుక్షణంలోనే మళ్ళీ ఇంతకు ముందెప్పుడూ ధాత్రి తన ముందేగ ఏ సంగతీ దాచిపెట్టడు. అయినా మరి ఇప్పుడు ఏమిటి ఈ గోప్యత! ఆప్తబంధువుల అంతఃహాస్యాలెన్నో చెప్పటానికి వెనుతీయనప్పుడు ఇవాళ ఈదొంగచాటుతనం దేనికి? అనిపించింది కాని ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం బుద్ధిపూర్వకంగానే ఆలోచించలా ఆమె. ఆలోచిస్తే పవిత్రమైన ధాత్రి జీవితచరిత్రలో క్షణికసందేహమైన కాలిమను ఆపాదించినట్లు అవుతుంది.

కిరసనాయిల్ వాడు వచ్చి డబ్బు అడిగాడు. మరో రోజైనయితే ఆలోచన అవసరం లేకుండా పెట్టెలోంచి డబ్బు ఇచ్చేసేదే మామూలుగా. కాని ఇవాళ అలా చెయ్యలేదు. మెల్లిగా ధాత్రి జేబులోంచి మనీపర్సు తీసి అందులోంచి ఒక నోటు తీసిఇచ్చింది. తర్వాత మళ్ళీ ఆ చొక్కా యథాస్థానంలో పెడుతుండగా ఆ జేబులో ఉన్న కవరులా ఏదో ఉన్నట్లు చూసింది. విపరీతమైన లాలస ఆమె హృదయాన్ని ఊగిసలాడించింది. ఇలాంటి చోట్లనే మానవులకు మొదటి సారిగా అధఃపతనం ప్రారంభమవుతుందనుకుంటూ!

రాత్రి కొంచెం పొద్దుపోయాక నిశీథ్ ఇంటికి తిరిగివచ్చాడు. భోజనమయ్యాక మంచంమీద పడుకుని తాంబూలం నములుతూ ఉండగా మనీష్ ఇచ్చిన ఉత్తరం సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది అతనికి. వెళ్ళేముందు మనీష్ ఒట్టు వేసుకుని "ఒకసారి చూడు అన్నయ్యా! ఆ అభాగ్యురాలు ఏం రాయాలంటున్నదో ఆ కాస్త చూచినంతమాత్రాన నీకేమంత నష్టం లేదనుకుంటా. అదీకాక పరులకు సేవ చేసేభారం బుద్ధిపూర్వకంగా నెత్తిన వేసుకున్నప్పుడు ఇలాంటిదాన్ని తీసుకెళ్ళి గోతిలో దింపటం మంచిది కాదని నేను బాహాటంగా చెప్పగలను" అని చెప్పివెళ్ళాడు.

నిశీథ్ లేచి చొక్కాలో చెయిపెట్టాడు. కాని ఏ కారణంగానైతేనేం ఉత్తరం అక్కడ లేకుండా పోయింది. వెతికినా దొరకలేదు.

సడన్‌గా ఆ సమయంలో జ్ఞాపకం వచ్చినట్లుగా పనిలేసి మాధవి ఏదో మనస్సులో గొణుక్కుంది. తర్వాత చేతులూ మూతీ కడుక్కుంటున్నట్లు ఒకటి రెండుసార్లు నీళ్లుతెచ్చి అక్కడా ఇక్కడా పారపోసింది. చివరకు వచ్చి బోర్లాపడుకుంది. నిశీథ్ కుంచించుకున్న ఆమె ఒంటిమీద చెయ్యివేసి, నిమురుతూ "కొంచెం సావకాశంగా అన్నం తినగి రానీ నన్ను! _ కడుపులో నొప్పిగా ఉంది." అన్నాడు.

జీవితంలో ఇదే మొదటిసారిగా మిథ్యను ఆశ్రయించి ఇద్దరూ దూర దూరంగా తప్పుకు పోసాగారు — కాని తమ ఆలోచనలను మాత్రం ఎవరూ అరికట్టుకోలేకపోయారు.

ఉవ్వెత్తుగా వస్తున్న దుఃఖవేగాన్ని అణచుకొని మాధవి భర్తకు కుడి వైపుకు వచ్చి పడుకుంది. పన్నాగానికి పూనుకున్న వేళ ఆమె హృదయాన్నంతటినీ కలచివేసి, అంతర్వేదనను పోగొట్టుకునేందుకు కపటయుక్తమైన యుక్తులతో ప్రపంచమంతటినీ తాపదగ్ధం చెయ్యాలని అనుకున్నా అది హింసాసాధనమని నిగ్రహాన్ని వహించింది.

ప్రక్కనున్న ఈ వ్యక్తికి స్వబుద్ధితో సర్వస్వము ఇచ్చేసి తాను ఈనాడు బికారిగా నిలబడింది ఎందుకోసం? ప్రాణప్రదమైన ఆ ప్రేమ బంధంతో ఈ సంసారాన్ని నాతిగా చేసుకోవాలని కాంక్షించాడంటే _ కేవలం ముఖాలలో కల్పించే నాటక సౌందర్యాస్వాదన కోసమేనా? ఇంకేమీ కాదా! నాట్యశాల లో ఆయన పాదాలా పోగొట్టుకుంటూ ఉంటాడు, ఇతరులు మాదాపూర తెంపులేని స్థితిలో సాగా ఉగ్రమైపోతున్న సంస్కృతి పడతరనాళ్ళు. ఏమిటీవిధి? స్త్రీలకు స్త్రీత్వాన్ని ప్రసాదించి పురుషుల మానసిక యంత్రాలకు అధీనం చేయించాలనే మతిభ్రమ సృష్టికర్తకు ఎందుకు కలిగించారు?

ఆమె హృదయంలోంచి వస్తున్న నిట్టూర్పుల వేగాన్ని నిగ్రహించుకోలేకపోయింది. సహించరాని ఆవేశంతో వణుకుతూ లేచి నిలబడిందామె.

నిర్లిప్తతతో "ఎక్కడికివెళతావు?" అని అడిగాడు నిశీథ్.

"బైటికి"

ఆ కంఠస్వరం ఎంత దృఢమైందో గ్రహించేటంత ఓర్పు నిశీథ్‌కు లేకపోయినప్పటికీ. అంతేగాక మరో ప్రశ్న వెయ్యాల్సిన అవసరమున్నట్లు తోచలా. మాధవి మెల్లిగా గదిలోంచి బైటికివెళ్ళింది.

హృదయంలోని ప్రేమనంతా ఒక్కసారి వెళ్లగక్కాలని కోరిక పుట్టినా—అలా చెయ్యలేకపోయింది. ఆగ్నేయగిరి తాలూకు అగ్నిస్తూపం మాత్రం ఒకటి హృదయంలో అణిగిపడిఉంది. పిల్లగాలి హృదయంలోని మంట నంతా చల్లపర్చటానికి ప్రయత్నిస్తోంది.

మర్నాడు తెల్లవారగట్లనే నిశీధ్ లేచేసరికి ఇంకా మాధవి నిద్ర పోతూనే ఉంది. ఒక చక్కని ప్రశాంతత ఆమె దేహమంతటా విస్తరించిఉంది. ఈసమయంలో భార్యను నిద్రాదేవి ఒడిలోంచి లేవతీయడానికి ఎందుకనో అతడికి మనస్కరించలా. మెల్లగా ఉదయం షికారుకు వెళ్ళాడు.

పెద్ద కాలీఫ్లవర్స్ రెండు చేతపట్టుకుని తిరిగివచ్చి సంతోషం వెల్లివిరుస్తున్న కంఠంతో "ఇదిగో ఈవేళ తోటలో ఈపూలు దొరికాయి. చూశావా ఎంత పెద్దవో! తీసుకో—చక్కగా వండు. నీకోసం ఒక్కటయినా వృథాగా పోనియ్యను, అన్నాడు.

మాధవి శరీరం, తెలియకుండానే ఒక్కసారి కంపించిపోయింది. కాలీ ఫ్లవర్ అంటే ఆమెకు చాలా ఇష్టమే; అయినా తను తోటలోంచి కోసుకొస్తే తప్ప ఉపయోగించదామెకు. ఆసంగతి నీకు తెలుసు, నిశీధ్ లేనప్పుడు ఇష్టంప ఉపహారం ధ్రువమైన ప్రసాదంమో—లేదా చేసేవాడని మాకు తెలియపర్చటానికి తెస్తున్నా లేదేమో తెలుసుకోలేకపోయిందామె. మనస్సులోని తుఫానును మనస్సు లోనే బిగబట్టుకుని చెయ్యిచాచి తీసుకున్నది.

మధ్యాహ్నం తీరుబడిగా కూర్చున్నప్పుడు ఈ సంఘటనంతా మరోసారి స్మృతికి తెచ్చుకుని ఆలోచించదలచుకుని అనుకుంటూఉండగా—సడన్‌గా ప్రధానద్వారంలో ఎవరో చప్పుడుచేశారు. కిటికీ రెక్క ఒకటితీసి అవునిషి ఎవరో చాటుగా చూద్దామని అనుకున్నది మొదట్లో. తర్వాత కిటికీ గడియతీసి అపరిచితురాలైన ఆ స్త్రీనిచూసి "ఏంకావాలి మీకు?" అని అడిగింది.

గుమ్మందగ్గరనుంచి ఆయువతి సగంతెరిచిన కిటికీదగ్గరకువచ్చి "నిశీధ్ బాబు ఇల్లు ఇదేనా" అని అడిగింది.

"ఆఁ ఎక్కడనుంచివచ్చారుమీరు?"

"ఎంతో దూరంనుంచి కాదులెండి—నిశీధ్‌బాబు ఇంట్లోలేరా ?"

"లేదు. ఏంపని వాళ్ళతో మీకు ?"

"చెబుతాను. ఒక్కసారి తలుపుగడియ తీయండి—చూశారుగా నేనూ ఆడదాన్నే"

మాధవి గంభీరకంఠంతో — "క్షమించండి — నాతో అవసరం లేనప్పుడు—"

ఆ యువతి ఆ మాటకు అడ్డువచ్చి చంచలమయిన హాస్యంతో— "బావుంది. అసలిని అభ్యాగతులు ఇంటికి వస్తే ఇలాగే తలుపులు బిడాయించి ఉంచుతారా? గృహయజమానుల దృష్టిలో చూస్తే ఈపద్ధతి సుందరంగానే తోచవచ్చు; కాని ఆ వచ్చినవారికిమాత్రం—"

మాధవి కోపగించుకుని "దయచెయ్యండి మీరు—ఈఇంట్లో ప్రవేశించే అధికారం లేదు మీకు" అంది.

"గృహయజమాని ఉన్నట్లయితే ఆ అధికారాన్ని పొందేదాన్నే"

"మంచిది, వారు ఉన్నప్పుడే రావచ్చు"

"ఇంక వేళాకోళాలతో పనిలేదుఅక్కా! తలుపుతీయి."

మాధవి మనస్సు ఒక్కక్షణం చంచలమయింది. ఈ అపరిచితురాలు భగినికాకపోయినా ఆప్తురాలైనా ఉండవచ్చుకదా! బహుశా అయిఉండవచ్చు నేమో! మరుక్షణంలోనే నిన్నటి చాంచల్య ఉజ్జ్వలాక్షరాలతో ఆమె మనో దృష్టిలో ప్రకాశించసాగింది. ఈ ద్వైధీభావంలోపడి, కించిత్ క్రోధంతో మాధవి "మీరెవరు?" అని అడిగింది.

"చెబుతాను అక్కా! నీ కాళ్లు పట్టుకుంటూ; ఒక్కసారి తలుపుతెరు. ఈపులివాళ్ల కళ్లనుంచి తప్పించుకుని కాస్త బ్రతికిపోతాను"

మాధవి ఇంక ఊరుకోలేక పోయింది. సందేహాలన్నీ దూరంగా త్రోసి వచ్చి తలుపుతీసింది. స్త్రీ ఏమయినా సహిస్తుంది; కాని సాటి స్త్రీశీలానికిఆఘాతం కలిగితే మాత్రం సహించలేదు. ఆమె లోపలికివచ్చి మళ్లీ తలుపులువేసి— "లోకరాజ్యాలిచ్చి లోపలకు ఎలాగొచ్చానో మాకు అక్కా! ఈసారి నీతో పాటు గృహయజమానత్వంలో భాగంతీసుకున్నాకనే మిగతా విషయాలన్నీ" అంది.

ఈ సరసపరిహాసానికి సమాధానంకూడా సరదాగానే ఇద్దామనుకుంది మాధవి; కాని ఇవ్వలేకపోయింది. ఒక్కక్షణం మౌనంగా నవ్వి; "పేరు చెపితే నీకు కొంతయినా టోకరా ఇవ్వలేననే ఉద్దేశ్యంతోనే చెప్పలేదు అక్కా! నీతో నాకు ఎంత పరిచయంలేదో_బాబుగారితో నాకంత పరిచయముంది. అదేనన్నమాటేమిటి? ఒకనాడు టోకరానిచ్చి ఆయన దగ్గర కూడా లాక్కున్నాను. వారు ఎప్పుడొస్తారు అక్కా_రాత్రికా? అంతవరకూ నిన్ను ఇబ్బంది పెట్టనా? ఉండనులే_మళ్లీవస్తా అప్పుడు. ఏంమనిషి? ఆయన్ని చూడాలని అనుకుంటున్నా. నేను వచ్చాననిమాత్రం చెప్పకు. అలాఅయితే సిగ్గుతో ముసుగెట్టుకుని కూర్చోవచ్చు బహుశా. మగవాళ్లను అగౌరవపరుస్తున్నానని మహా గర్వం ఉండేదినాకు. కాని ఈయన ఆ గర్వాన్ని భగ్నంచేశారు" అన్నదమల.

మాధవి నిశ్చలపాషాణమూర్తిలాగా నిరద్దృష్టితో ఎదరవైపుకు చూస్తూ అలాగేనుంచుంది. కొత్తగావచ్చిన ఆ యువతి వెళదామని లేచి ఏమనుకుందో మళ్లీ చటుక్కున చతికిలపడి "కాసిని మంచినీళ్లు యిస్తావా?" అంది.

మాధవి గంభీర కంఠంతో "ఆఁ. నాచేతులమీదుగా తలుపుగడియ తీసి నిన్నెప్పుడైతే ఇంట్లో ప్రవేశించనిచ్చానో_అప్పుడింక నీళ్లే సన్నమాటేమిటి_ఇంకెన్ని ఇవ్వాల్సివస్తుందో?" అంది.

విస్మయ వ్యాకులమైన నేత్రాలను పైకెత్తి "ఏమిటంటున్నావు అక్కా?" అన్నది అమల.

మాధవి చటుక్కున ఆ మాట మార్చి "ఏబ్బే! ఏం లేదు. ఇంట్లో నాకెవరు లేరు చెల్లీ! మిఠాయినయినా తెప్పించిపెట్టలేకపోయాను. వాళ్లకోసం హల్వా అదీచేసిఉంచాను. అదే కాస్త తిని వెళ్ళు" అంది.

"అదెలా అక్కా! మగవాళ్ళకోసం____"

"మరేంఫర్వాలా. నా వంతుకూడావుందిగా, అందులో తీసుకున్నంత మాత్రాన అంతతప్పుపట్టలేములే శాస్త్రం"

అమల వెళ్ళిపోయింది మాధవి నిశ్చేష్టురాలై తనముఖంలో నిండిన చింతారేఖలను తుడుచుకోటానికి ప్రయత్నించింది. కాని ఏమాత్రం తుడుచుకోగలిగింది?

నియమితసమయానికి నిశీథ్ తిరిగిరాగానే మాధవి ఫలహారంపళ్ళెం చేత పుచ్చుకుని వచ్చినిలబడి "ఇవాళ ఒకరు మిమ్మల్ని వెతుక్కుంటూ వచ్చారు" అంది.

"ఎవరు?" అన్నాడు ఉత్కంఠగా ముకేష్

"ఒక స్త్రీ, ఆమెతో మీ పరిచయం ఉందని, ఆమె పేరు అమల అని విన్నాను"

నిశీథ్ ఆశ్చర్యపడుతూ చేతిలో ఉన్న పళ్ళెం క్రిందపెడుతూ "ఎవరూ, ఎవరూ?" అన్నాడు.

"అమల— ఎక్కడో ఇక్కడే నట ఉంటూ ఉంటుందట!"

కంఠం అస్వాభావిక గాంభీర్యంతో నిండిపోయింది. నిశీథ్ తొట్రు పడుతూ తేరుకుని "ఎంత సిగ్గుమాలినతనం! ఒకసారి శిక్షించటం అయింది— నేనిప్పుడే—" అన్నాడు.

మాధవి అడ్డువచ్చి "ముందుగ ఒక బ్రాండీ తీసుకోండి, మాటాకి మస్తీ గాప్రం దని తెలిసింది నేను చూడటానికి వెళ్ళాలి" అంది.

"సరే చిరు. నేను వెళ్ళొస్తాను. సరే. నిన్ను ఎక్కడో దింపి వెళతాను. వచ్చేప్పుడు మళ్ళీ ఇద్దరూ కలిసే రావచ్చు" అన్నాడు నిశీథ్.

7

అక్కతో వాదించటంలో ఓడిపోయి, ఆమెతో కూడా మనీష్ మధు ఫ్లోర్ వచ్చి దిగాడు. ఇక్కడికి రావటానికి అసలైన కారణం ఏమిటో చిన్నాయి పైకి చెప్పలేదు. అనావశ్యకమైన ఆలోచనలవల్ల మనీష్ ఆమెను అడిగినా లేదు. నూతన కాల శాస్త్రాలలో ఇదీ ఒక రకమైన పిచ్చితనం అని తెలుసు అతడికి.

అందంగా ఉన్న ఒక బంగళా ఎదుట ఉన్న మైదానంలోకి వచ్చి కాళ్ళు చాపి పడుకుని నిస్సంగ జీవిత పుస్తకంలోని పేజీలను పేజీలు తిరగేస్తూ, దృష్టి సుఖాలతో ఆ కాస్సేపటియైనా విసుగెత్తకుండా చేసుకుంటున్నాడు. సరిగ్గా ఆ సమయానికే పక్కకి ఒకటి గెంతుకుంటూ వచ్చి— అతడి చేతులలో పుస్త

కాన్ని బలవంతంగానే లాక్కుని పారిపోయింది దూరంగా. దానితోపాటు వెనకాలనుంచి కిలకిల నవ్వుతున్న చప్పుడుకు ఉలిక్కిపడి వెనక్కి తిరిగి చూశాడు—ఎనిమిదేళ్ళ కుఱ్ఱాడొకడు నోటికి చెయ్యి అడ్డుపెట్టుకొని నవ్వుతున్నాడు.

మనీష కొంచెంకోపంతో "ఆ కుక్క నీదేనా అబ్బాయ్?" అని కేకేశాడు.

"కాదు' అక్కది. 'సుల్తాన్' అంటే అల్లరికుక్క కాదులెండి. మీరిచ్చిన దాన్ని ఆహారం చేసుకుంటున్నారు, కాని మొత్తానికి చెడ్డది కాదు. మీతో స్నేహం చేసుకోవాలని బుద్ధి పుట్టిందేమో—అందుకనే పుస్తకాన్ని లాక్కుని మాట్లాడించింది. సరిగ్గా మనుష్యుల స్వభావమే దానిదికూడా. ఇదుగో చూడరాదూ పిలుస్తాను. సుల్తాన్! ఆ పుస్తకం ఇచ్చేసెయ్ వారికి."

సుల్తాన్ కాస్త దూరంలో నిలబడి వ్యగ్ర కౌతుకంతో మనీష ముఖం కేసి చూస్తోంది—పట్టుకోటానికి వచ్చిన వాళ్ళతో పారిపోదామని ఇష్టం ఉన్నట్లు. చిన్నయజమాని పిలుపుతో ఆటలమీద ఇక నిరాశ చేసుకుని సుల్తానుల్లాగానే ఠీవిగా నడుస్తూ మెడవంచుకుని ముందుకువచ్చింది. మధ్య మధ్య ఆ కుర్రాడి ముఖంకేసి—"ఇలా ఆటల సంతోషంలో అడ్డురావటం మంచిది కాదుసుమా!" అన్నట్లు బెదురుచూపులు చూసింది.

పోయిన పుస్తకాన్ని మళ్ళీ చేతపుచ్చుకుని—సంతోషిస్తూ మెల్లిగా ఒకటి రెండుసార్లు ఆ కుక్కవీపు చరచాడు. ఆ కుక్కకూడా ఆనందంతో క్రింద పడుకుని దొర్లి లేచి, ముందరకాళ్ళతో అతడి కుడికాలు కావలించుకొన్నట్లు పట్టుకుని, దానికిబదులు అతడి బూట్‌మీద మెల్లిగా నాకింది.

ఆ కుర్రవాడు చటుక్కున "నియమంగా సహనశీలియితే. అది. కోపిష్ఠం కాదు నిజానికి. ఆటలలో అది ఎంతప్రేమ కనబరుస్తుందో ఏంచెప్పను!" అన్నాడు.

ఈ కుర్రస్నేహితుడి మధురాలాపాలకు ముగ్ధుడై మనీష నిశ్చేష్టదృష్టితో అతడి ముఖంకేసిచూసిచూసి "మీ ఇల్లు ఎక్కడ అబ్బాయ్" అని అడిగాడు.

కుర్రవాడి చంచలదృష్టులు నృత్యంచేశాయి. ఉత్సుకదృష్టితో [illegible] కేసిచూస్తూ—"ఓ! మీకు తెలియదల్లేఉందే! అది ఎలా తెలుసుకోగలరు?

మీరు కొత్తగా వచ్చినవారుగా ! మేము మీరువచ్చినరోజునే చూశాం. కాదు సుల్తానా?" అన్నాడు.

సుల్తాన్ లేన వాలికా, తోకా ఒకటి రెండుసార్లు ఆడించి, ఆసంగతి నిజమేనని రుజువుచేసింది. మనీష కుతూహలం మరింత ఉత్సుకుడై "అయితే మేము వచ్చినరోజునే చూశావన్నమాట నువ్వు?" అన్నాడు.

"వాహ్! నేను ఒక్కణ్ణే అన్నమాటేమిటి? అక్కా, నేనూ, సుల్తానూ, మా బంటోత్తు భగిలూ అందరం చూశాం. భగిలూ మిమ్మల్ని సాహేబ్ అన్నాడు. మా అమ్మ అందుకు ఒప్పుకోక బెంగాలీవాళ్ళని నిర్ధారణ చేసింది. ఇవాళ ఉదయం మీరు ధోవతి కట్టుకురావటంచూసి, వాడు పరుగు తీశాడు. వాణ్ణి చూస్తూ పొట్ట చెక్కలయ్యేట్లు నవ్వాం. ఒక్కణ్ణీ ఎంత సేపు నవ్వగలను అని అక్కయ్యను కొంగుపట్టుకు లాక్కువచ్చాను. కాని ఆమె నవ్వటానికిబదులు గదమాయించింది. సరే కాని, ఇలాంటి అవ్యక్తితము చూసి ఎవరు నవ్వకుండా ఉండగలరో చెప్పండి.

మనీష్ కుతూహలంతో "అది నిజమే! ఇకనుంచి భగిలూ చేష్టలు చూసి మీతోపాటు నేనూ నవ్వుతా. ఏమంటావ్ ?" అన్నాడు.

ఆ కుర్రవాడు మనీష్ చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకొని జిజ్ఞాసాదృష్టితో అతడి ముఖంకేసిచూస్తూ "పదండి ఆట్టే దూరంలేదు. అదిగో—అదే ఇల్లు. ఈ సందు తిరుగగానే – 'నికుంజవిలాస్' అని రాసివున్నదే – అదే ఆ ఎర్రరంగు మేడ. ఇంట్లో వాళ్ళందరికీ ఆశ్చర్యం కలిగించవచ్చు. కేవలం ఇతరులను తిట్టి కోపం తెప్పించటానికితప్ప, నేను ఎందుకూ పనికిరానంటుంది మా అక్క. సరే మీతో చక్కగా మాట్లాడానా లేదా చెప్పండి?నంటూ ఊరికే వాగుబోతే కాదు. ఇతరులను స్నేహంచేసుకోవడంకూడా తెలుసు వాడికి అని అందరికీ తెలిసేట్లుచేస్తాను ఈసారి" అన్నాడు.

అమాంతం పూర్తిచేసి నంటూ తన గర్వానికి తానే ఉద్రిక్తుడయాడు. సరీగా ఆసమయంలోనే చిన్మయి లోపలనుంచి "అన్నంపెట్టాను మనీష్! తిని వెళ్ళు" అని కేకవేసింది.

మనీష్ నవ్వుతూ "నాతోపాటు ఇంకో స్నేహితుడుకూడా ఉన్నాడు అక్కా! అతడికికూడా పెట్టు" అన్నాడు.

తొట్రుపడుతూ చిన్మయి బయటికివచ్చి "ఎవరు, ఎవరు? ఊరికేనా ఎవరయినా వచ్చారా ఏం? ఓ- ఎక్కడ సంపాయించావ్ వీణ్ణి? భలే కుర్రాడు! రా, అబ్బాయీ! మా ఇంట్లోకి రా" అన్నది.

అంటూ మనీష చాటున నుంచి, "ఛీ! ఇదేమిటి మీరు మనిషిని నన్నెంత సిగ్గులో ముంచారో! ఇప్పుడామెను ఏమని పిలవను చెప్పండి? ఆవిడ ఏమవుతుంది మీకు?" అన్నాడు.

"మా అక్క"

"అక్కా! కాదు కాదు; మా అక్క ఇంతో ఇంతకన్నా పెద్దదో అవుతుంది. ఆవిడకింకా పెళ్ళి కాలేదు. అలాంటప్పుడు ఈవిడ మీకు అక్క ఎలా అవుతుంది?"

"కాని నేను నీకంటె చాలా పెద్దవాణ్ణినంటూ!

"ఓ! అది నిజమే. నేను అమాయకుడిని ఎలా అవుతాను? స్నేహితుణ్ణికూడా సంపాయించానుగా! అంచేత వయసుసంగతి అసలు జ్ఞాపకమే రాలేదు. సరే కాని ఆమె మిమ్మల్ని గదమాయిస్తుందా? చెప్పకపోతే కేకలేస్తుందా?"

మనీష అవునని ఒప్పుకోగానే ఆకుర్రవాడు అశాంతిగా నిట్టూర్చి, "అయితే అక్క అన్నమాట నిజమే" అని ఒప్పుకుని_"అయితే మీరు చప్పున వెళ్లి భోంచెయ్యండి. మా ఇంటికి వెళ్ళాలిగా?" అన్నాడు.

మనీష తమాషాకి_ "నువ్వు మాఇంట్లో భోంచెయ్యకపోతే నేను మీ ఇంటికి రాను" అన్నాడు.

"కాని అలా వీల్లేదు. చూశారుగా సుల్తాన్ కూడా నాతో ఉండిపోయింది. నేను ఎక్కడెక్కడికయితే వెళతానో అక్కడికల్లా ఆ పాడుదికూడా వస్తూఉంటుంది. మీరు భయపడవద్దు. కాని, అయినా అది కరవటం కాదు. వాళ్ళకి అదేం తెలుస్తుంది? బహుశా హడావుడిచేసి కేకలెడ్తారు. అదిమరీ అసహ్యంగా పరిణమిస్తుంది. పోనీండి. మీరుభోంచెయ్యండి"

మనీష నవ్వుతూ "సరే_అంతకన్న మరోపని ఎందుకు చెయ్యకూడదు! ఆ భోజనం ఇక్కడికే తీసుకొస్తాను. ఆ గందరగోళమంతా లేకుండా పోతుంది" అన్నాడు.

నవ్వుతూ ఆలోచనాపూర్వకంగా "ఇలా ఊరికే భోజనం చేస్తే ఋణ పడినవాడిని అవుతా. అదికూడా అమర్యాదే అవుతుంది" అన్నాడు.

మహేష్ నవ్వుతూ—"బాగా చెప్పారండి, మీ ఇంటికి తీసుకెళ్లి నువ్వుకూడా ఏమైనా నాకు తినేందుకు ఇచ్చావనుకో—ఆ ఋణం తీరిపోతుంది" అన్నాడు.

"అయితే మంచిదే, రండి అలాగయితే. రావాల్సిందే—కాని టోకరా ఇచ్చి మమ్మల్ని మోసగిస్తే మాత్రం కుదరదు"

చిన్మయి తన్మయభావంతో ఆ కుర్రవాడి మాటలు వింటున్నది. ఈ సారి ఒక్కొక్క అడుగే దగ్గరకు వచ్చి, "నాతో కాస్సేపు మాట్లాడరాదా అబ్బాయ్?" అంది.

తల తిప్పుతూ "ఊహూఁ. మీరు అక్కలు. అక్కలు ఊరికే కొడతారు. అందుకన్న ఏంచేస్తారు?" అన్నాడు నవ్వుతూ.

చిన్మయి ఉత్సుకపూర్ణమైన దృష్టితో చూస్తూ నవ్వి "కాని నేను కొట్టను అబ్బాయీ! కేకలుకూడా వెయ్యను" అంది.

నవ్వుతూ చంచలుడై "ఇంక ముందుకు రాకండి — ముందుకు రాకండి, సుల్తాన్ చాలా చెడ్డది. అయినా అనిష్టమేమీ చెయ్యదనుకోండి, కాని ఒంటి మీదకు ఎగిరి అపరాధాన్ని వెళ్ళబుచ్చాలనుకుంటుంది. అమ్మ రెండుకళ్లతోనూ దాన్ని చూపిస్తే నన్ను చూడదు. పాపం బైటనే వినయంగా పడుకుని ఉంటుంది. నేనూ అక్కా ఇద్దరమే స్నేహితులందానికి. ఏంచెయ్యమంటారు చెప్పండి. మీరు వెయ్యి చెప్పినా లక్ష చెప్పినా అదీ ఎటూ ఒక ప్రాణేకదా!" అన్నాడు!

చిన్మయి అందుకు ఒప్పుకుని ఒడుపుగా కుర్రవాణ్ణి ఒళ్ళోకి తీసుకుని, ఈసారి వచ్చినప్పుడు సుల్తాన్‌ను ఇంట్లో వదిలించి రావటానికి ఒప్పించింది. అయితే రెండుమూడు గడియలు ఈ కొత్త అక్కతో మాట్లాడ కలిగాడు; అన్నిటికన్నా విశేషం ఈ అక్క తిట్టనూ తిట్టదు; కొట్టనూ కొట్టదు. పైగా ఒక గంటసేపు వాగినా విసుక్కోలేదు సరికదా—సంతృప్తి కూడా వెలిబుచ్చింది.

ఫలహారమంతా పంచుకుని తిని ముగ్గురూ—మైదానంలోకి షికారు వెడదామని, బైటికి వెళ్ళిపోయారు.

8

"ఎందుకు మీరు మమ్మల్ని ఇలా బాధపెట్టడం? దీని అర్థమేమిటి?"

ప్రశ్నించబడిన స్త్రీ ధీరశాంతస్వరంతో "దానికి మీరే కారకులు స్వయంగా. మృత్యువు ఒడిలోంచి మీరు నన్ను మళ్ళీ వెనక్కి లాక్కురాకపోతే ఈ ఇబ్బంది కలిగేదే కాదు" అంది.

"అనవసరపు మాటలు మానెయ్యండి. నగవాళ్ళు యాపన్నందీ మీగాశి ఆటపొమ్మలనిమాత్రం భావించకండి. మీకు అందుబాటులో వుండనిదికూడా ఒకటి ఉంటుందని జ్ఞాపకముంచుకోండి. అక్కడి ప్రశాంతతలోకూడా క్షోభ్యం కలిగించుకోవటం కేవలం అన్యాయమే కాదు; బుద్ధిపూర్వకంగా బాధను తెచ్చుకోవటం" అన్నాడు నిశీథ్ విచలితుడై.

అమల ప్రశాంతస్వరంతో ప్రతివాదాన్ని లేవతీసింది. "కాని దానితో పాటు మేముకూడా మనుష్యులమే అన్న సంగతి జ్ఞప్తికిరాపటంలా మీకు. స్త్రీహృదయాల్లోని బుభుక్షనంతా ఏకసంధానేసుకుని పుట్టాం మేము. ఆశా ఆకాంక్షలను త్రాగి మత్తిల్లిన మాకుకూడా మనస్సు పురివిప్పి నాట్యంచేయటం సంభవమే."

"కాదు. దాన్ని అణచివెయ్యటం అవసరం" అన్నాడు దృఢస్వరంతో నిశీథ్.

అమల నవ్వుతూ "ఆమాట ఎలాంటిదో ఎరుగుదురా? తన కాంతి నంతా సూర్యుడు ప్రపంచమంతటా తన ఉష్ణకిరణాల రూపంలో ప్రసరింప చేస్తున్నట్లు—చంద్రుణ్ణికూడా తన శీతలత్వాన్ని వదులుకుని ఆకాశంలో ఉదయించమనటంలాంటిది" అన్నది.

నిశీథ్ ఉత్తేజితకంఠంతో "అయితే మీరు చెప్పతలచింది ఏమిటి?—పాపంతాలూకు కాలుష్యం అందరి శరీరాలకూ సోకుతూఉండవల్సిందేనా? పృధివిలో పుణ్యలేశమన్నేది ఉండనక్కర్లేదా. విలుప్తమైపోవాల్సిందేనా?" అన్నాడు.

మృదువైన ఉత్తేజనాఘాతంతో అమలకంఠంకూడా చలించింది. "అయితే మీరుమాత్రం చెప్పాలనుకుంటున్నదేమిటి? ఏ కారణంచేతనయితేనేం ఎవరయినా పథభ్రష్టులైనారంటే జీవనభారం వాళ్లమీదనే పడుతుంది. కాని తమ కాళ్లమీద తాము ఎన్నటికీ నిలబడలేరు వాళ్లు. ఒకవేళ ఇచ్ఛఉన్నా వెనక్కి తిరిగి వచ్చేందుకుండే కవాటం శాశ్వతంగా బంధితమైపోతుంది వారికి. వెయ్యిసార్లు త్రోసినా ఆ తలుపులు తెరువబడవు."

నిశీథ్ కంఠస్వరంకూడా గాఢంగామారింది. మాటల్లోని ప్రతిపలుకుకూ అతడు కొంచెం ఊతంఇచ్చి ఉచ్చరించాడు. "కాదు, అలా అనటంలేదు నేను. నేనే అన్నమాటేమిటి? మనిషి అని అనతగవాడెవడూ అలా అనటానికి సాహసించలేడు. సంయమంతో తనను తాను నిగ్రహించుకుని ఎవరైతే వెనక్కి రావాలనుకుంటారో — ఆ మార్గాన వారు ముందుకుపోతోంటే — వారి కడ్డువచ్చి అంతరాయం కల్పించి నిలవేసేవాళ్లంటూ ఏదీలేదు ప్రపంచంలో. అయినా ఒక్కసంగతి — ఆ వెనక్కితిరిగి రావటానికే కేవలం మార్గాల్లో వ్యక్తమయేదే కాని ఆంతరంగికంగా ఉండే పట్టుదల కాదు."

"సాహసచేస్తున్నారు మీరు! ఆ విచారభారం మీదికాదు. బాహ్యవ్యాపారంతో విసుగెత్తిపోయి, మనస్సుకు నచ్చిన మార్గాన్ని ఒకదాన్ని వెతుక్కోవాలని ఎవరైతే కాంక్షిస్తారో వారిది. అదీగాక సంయమమని ఏదో అన్నారే, ఒకరిమీద ఆధారపడియుండే అవకాశమే కల్పించనప్పుడు — ఇంక అది లభ్యమయే సుయోగంమాత్రం ఎక్కడినుంచి?"

నిశీథ్ రూక్షంగా "దాస్యబుద్ధి ఎప్పుడూ ఆ మార్గాన అడుగిడదు!" అన్నాడు.

ఇంత కఠినమైనమాట అనేశాక తనలోతానే చిన్నపోయాడతడు. ఈ మాటతాలూకు ఆఘాతం ఎదుటనున్న ఆ మెత్తని శరీరానికి ఎంతవరకు తగిలిందో తెలుసుకోటానికి అమల ముఖంకేసి దొంగచూపులు చూశాడు.

అమల సహజమైన హాస్యధోరణిలో ఆమాట ఎగరకొట్టి— "ఏం ఎందుకని? ప్రేమించాలనే క్షుధ కేవలం మీసొత్తేనా?" అంది.

నిశీథ్ విస్మితుడై బిగ్గరగా "ప్రేమించాలనే క్షుధా?" అన్నాడు.

అమల నవ్వుతూ— "ఉదరంలో ఉండే క్షుధలాగానే— ప్రేమకు కూడా ఒక క్షుధ ఉంది. మనస్సుఇచ్చి మేము మీ ఆ క్షుధను తీర్చగలుగుతున్నాము

కనుక దాన్ని తెలుసుకోలేరు మీరు. కాని మాకు అలా కాదు. శరీరసుఖం ఇవ్వటంతోనే సర్వస్వమూ కోల్పోతాం మేము. తీసుకునే అవకాశమే లభించదు మాకు. మీదయ ఎన్నడూ ఈ ఇచ్చేవాళ్ల సమీపానికికూడా రాదు; దాసీవాళ్ల మీద ఇంతదయ ఎందుకు చూపిస్తారు? అందుకనే ఎప్పుడూ పిపాసతోనే ఉండటం మా నొసటన రాసిపెట్టి ఉంది. దీనికి విద్రోహాన్ని తలపెట్టినా లోక దృష్టిలో మాకు స్థానం శూన్యమై, పతితల మౌతాము. సరే కాని ఆ పతనానికి సాహాయ్యం మీరుకూడా చెయ్యరా మాకు? చెప్పండి. న్యాయశాస్త్రాలన్నీ మీచేతుల్లో ఉన్నాయి. అంచేత శిక్షను కేవలం మేమే పొందవల్సి వస్తోంది" అంది.

నిశీథ్ వ్యథితకంఠంతో "తర్వాత...? అమలా, మేము ఎంత స్వేచ్ఛాప్రవర్తకులమో ఎరుగుదును. అందుకనే ప్రపంచంలో దేహపోషణం-మాతృపోషణ పోరాటం వదిలిపెట్టి నిశ్చింతుల మయినాము మేము. మీరుఆ స్థానంనుంచి దిగజారటం చూస్తే మా ప్రాణాలు విలవిలలాడుతాయి. మరోసంగతి. మంచివస్తువు నష్టమైందంటే-దాన్ని ఉపయోగంలోకి తీసుకురావాలనేది-జరిగేది కాదు. కుళ్లిన దానితో కలిపి ఉపయోగించాలన్నా అసహ్యం వేస్తుంది" అన్నాడు.

"కాని__"

నిశీథ్ ఆ మాటకు అడ్డువచ్చి-"తెలుసుకున్నాను. నువ్వు ఏనేరాన్ని మామీద వెయ్యాలనుకున్నా వెయ్యి. కాని, ఇదే నీ పెద్దపొరబాటు. స్త్రీ మనువు ఇవ్వక పోయినట్లయితే వారి సమీపానికి పోవటానికి సాధ్యం కాదు పురుషుడికి. వెయ్యిమంది పాషండులైనా పతివ్రత తీక్ష్ణదృష్టిముందర చిత్తు అయి తీరాల్సిందే. ఎక్కడైనా దీనికి వ్యత్యయం సంభవించిందీ అంటే. అక్కడ స్త్రీ తన స్త్రీత్వాన్ని పోగొట్టుకుని క్రిందికి జారిఉంటుందని నావిశ్వాసం. రమానాథమైత్రా భార్యను వెళ్ళగొట్టి-ఆ పక్కఇంటి సామంతుని కుటుంబంలోని పాషండులు అనిష్టం సంఘటింపచేశారు __ అంటే ఇందులోని అర్థం అందరికీ స్పష్టంగా కనిపించటంలేదా? హావభావాలతో ఆమె వాళ్ళకి వశపడటం అందరికీ బాగానే వ్యక్తమయింది. అందుకనే ఆ దుర్వ్యాపారులు అంత చొరవ చేసుకోగలిగారు...!"

అమల సరియైన సమాధానం ఇవ్వలేకపోయింది. మొదలకుండా తలవంచుకుని ఆలోచించసాగింది. నిశీథ్ తెరచిఉన్న కిటికీలోంచి ఆకాశంకేసి __

మాస్తూ "ప్రతి పోనీ, మా సంసారంలో నువ్వెంతవరకు అడుగుపెట్టకుండా ఉంటే అంత మంచిది. ఇంట్లోవాళ్ళు అలాంటి ఉద్యోగం కలవాళ్ళు కారు. అయినా ఒకవేళ నన్ను సర్వభ్రష్టుణ్ణి చెయ్యాలని అభిప్రాయముంటే నీకు — పోనీ ఇదే దానికి తగిన అవకాశం" అన్నాడు.

ఆ మాట పూర్తికాగానే నిశీథ్ గబగబా ఇంట్లోంచి బైటికి వెళ్ళిపోయాడు. అమల నిస్సంగా పిలుస్తూ "వినండి, కాస్త ఆగండి. నాకు వెనక్కి తిరిగేసరిగ్గా చూపించి వెళ్ళండి" అని కేకవేసింది.

నిర్జనమైన ఇంట్లోంచి మళ్ళీ ఆ ప్రతిధ్వనిమాత్రం వినిపించింది. నిశీథ్ వెనక్కి తిరిగి రాలేదు. బహుశా అతడికి వినిపించలేదేమో? అలసమయిన దేహంభారంతో కూర్చోలేక అమల మంచంమీదికి వచ్చిపడ్డది.

సరిగా అసమయానికే గదిముందరనుంచి ఎవరో పిలిచారు.

"అమలాబీబీ"

మెరుపుతీగెలాగా అమల ఒక్కసారి లేచి గంతువేసి తెరచివున్న తలుపులను భిగ్గిస మూస్తూ "వెళ్ళండి, వెళ్ళండి నాకు చాలా అస్వస్థతగా ఉన్న, దినాళ్ళ" అంది. తర్వాత గుడ్డివాళ్ళలాగా తడుముకుంటూ మంచంమీదికివచ్చి అస్పష్టస్వరంతో "హాహూహూ. కనీసం ఇవాళ్టికయినా మీ పుణ్యపాద స్పర్శని నేను [illegible]" అనుకుంది తనలో.

మామయ్యగారి ఇంటికివచ్చి నిశీథ్ గబగబా రెండో అంతస్తు మెట్లు ఎక్కాడు. ఆసమయంలోనే మేడమీదవున్నవారు ఒకరు లోపలినుంచి "ఎవరో వస్తున్నది చూడు గఫూర్!" అన్నారు.

బట్రోతు తను కునికిపాట్లుపడుతూ నిద్రపోయే ఆసనాన్ని వదిలి ఉలిక్కిపడి లేచి నుంచున్నాడు. తర్వాత గాభరాపడుతూ ఆ వచ్చినవారికి ఒక సలాము కొట్టి "అల్లుడుగారు" అని లోపలిమాటకు సమాధానం ఇచ్చాడు.

దానితోపాటు అతడి బావమరిది కుముదినీకాంతుడి కంఠం శబ్దించింది. "బైటికి వెళ్ళమని చెప్పు — బైటికి వెళ్ళమని చెప్పు నువ్వు, మాఇల్లు మలినపడటాని' ఇంక మాఇంటికి రానక్కర్లేదని చెప్పు"

అయినా ఇంతలో రెండు మూడు అడుగులు ముందుకువేసి నిశీథ్ కాతు కోజ్వల ముఖంతో "ఇదేదయినా కొత్తబారిస్టరుగారి పరిహాసమా ఏం కుమా? విదేశాచారాలు ఇలాగే ఉంటాయా ఏం?" అన్నాడు.

లోపలనుంచి పురుషకంఠం ఇలా వినిపించింది. "నీకేం చెప్పాలిరా దౌర్భాగ్యుడా! అయినా ఇంకా ఊఁ అంటూ అలా నిలుచున్నావేం? తిన్నగా వెళ్ళి వెనక్కి దారి మార్చి తలుపులు మూసి రా"

రఘు భయభయంగా నాలుగడుగులు ముందుకు వేసి, "ఇవాళ్టి బాగు గాని మామూలుగా లేదు అల్లుడుగారూ! మీరు ఇంటికి వెళ్ళండి" అన్నాడు.

నిశీథ్ నవ్వుతూ_ "ఏం ఎందుకని చెబుమా! మా అబ్బాయిగారితో పోట్లాడారా ఏం?" అన్నాడు.

"ఆఁ పోట్లాడాను. ఛా! నువ్వు ముందుగా" అని విసుక్కున్నాడు.

"ఆఁ. నన్ను దూరంగా పొమ్మంటే మాత్రం ఇంకేమిటిలాభం? జరగవలసిన అమర్యాద ఏమో జరగనే జరిగింది ఇంకా నుంచుంటే__"

కొరడా చేతపుచ్చుకుని ఉన్మత్తుడిలాగా పరుగెత్తుకొనివచ్చి__ "చెబుతున్న మాటలు వినిపించటంలేదూ? ఊపకుండా వెళ్ళిపో; లేకపోతే కొరడాతో దూరంగా వెళ్ళకొడతా" అన్నాడు కుముదినీ కాంత్.

అలా అంటూ ఉండగానే ఛట్కున ఒక కొరడా దెబ్బపడ్డి నిశీథ్ నుదుటిమీద తగిలింది. ఇంత అవమానం జరిగినా కూడా తనను కుదుటపరచుకోటానికి ప్రయత్నించి "ఇవ్వాళ మోతాదు కొంచెం ఎక్కువే పడినట్టుంది. బోలెడంత డబ్బు ఖర్చుపెట్టుకొని నువ్వు నేర్చుకునివచ్చిన విదేశ నాగరికత ఇదేనా? దీనికి__" అన్నాడు.

పైకెత్తిన కొరడా ఝుళిపింపుతో పాటు _ తన శరీరాన్ని కూడా కదిలించుకుంటూ "ఆఁ ఇదే. ఇదే దానికి జవాబు" అన్నాడు.

నిశీథ్ నుదుటిమీది రక్తాన్ని జేబురుమాలతో ఒత్తుకుంటూ, ఎంతో బాధతో_"బాగానే జరిగింది భాయీ, ఇహమీదట కూడా నీ కుటుంబంలో చేరి పుణ్యం కట్టుకునేటంత ధైర్యం లేదు నాకు. నీ చెల్లెలిని పంపించు, వెళ్తున్నాను నేను" అన్నాడు.

"దౌర్భాగ్యుడా! సిగ్గులేని పశువా! ఆ ముఖం ఎలా ఉందో, ఆ మాటలూ అలాగే ఉన్నాయి. ఇంకా నా చెల్లెలు నీ ఇంట్లో అడుగుపెడుతుందనే అనుకుంటున్నావా?"

నిశీథ్ నిగ్రహించుకుని మెల్లగా "కాని ఈ మాటలు ఆమె నోటివెంటగానే వినతలచుకున్నా నేను. ఒకరి మాటలు మరొకరి నోటివెంటగా విని విశ్వసించవచ్చునని మీ న్యాయశాస్త్రం చెప్పినా నేను ఒప్పుకోను. మాధవిని పిలిపించు" అన్నాడు.

"పాషండుడా! ఇంకా ఆమె నీ యెదుటికి వస్తుందనేనా! అహంకారానికిమాత్రం వెలితిలేదు. ఫో దూరంగా"

తర్వాత ఇంకేమయినా మాట్లాడినా మాట్లాడకపోయినా సమానమే అని గ్రహించి, నిశీథ్ తలవంచుకుని కంపితశరీరంతో రఘుకేసి తిరిగి, "అల్లుడుగారు వెళ్లిపోవటానికి సిద్ధంగా నుంచునివున్నారు అని మీ అమ్మగారితో చెప్పు రఘూ! రాత్రి చాలా ప్రొద్దుపోయింది ఇప్పుడు. ఇంక వృథా ఆలశ్యం కానీయవద్దు" అన్నాడు.

కాని రఘు లోపలికివెళ్లి సమాధానం తీసుకురానక్కర్లేకపోయింది. మాధవి ఇల్లుఅంతా ప్రతిధ్వనించేట్లు నవ్వుతూ, అతిసహజమయిన కంఠస్వరంతో—"వదినా! అన్నయ్య కోతిని ఎలా ఆడిస్తున్నాడో చూద్దాం రా" అని అనటం స్పష్టంగా విన్నాడు.

ఆ వదినగారి సమాధానం వినే ధైర్యం ఇంక నిశీథ్‌కు లేకపోయింది. అతడు పిచ్చివాడిలాగా తొట్రుపడుతూ ఒక్కొక్కటే నాలుగయిదు మెట్లు దిగి, రోడ్డుమీదికివచ్చి పడ్డాడు.

9

చెట్టుమీదవున్న పిట్టలని, రాళ్ళురువ్వి కిందపడేటట్టు చేసి ఆ ముగ్గురూ ఆనందంతో ఎంత పరుగులెత్తారో! ఒకళ్ళను ఒకళ్లు ఎంత తోసుకున్నారో! సుల్తాన్‌ను దూరంగా వదిలేసి ఆ పడిపోయిన పక్షులను పట్టుకోటానికి వరటూను అదెక్కడిహుత్సాహమో! తన గురి నిష్ఫలమవటం కూడా అతణ్ణి ఆనందప్రవాహాన్నుంచి దూరంచేసి ఉంచలేకపోయింది. చివరకు శ్రమ ఓర్వని అతడి దేహం ఈషచ్ఛ్రమవల్ల నీరసపడింది. ఆ కుర్రవాడు నవ్వుతూ గడ్డి

ఖేదపడి దొర్లుతూ "ఇంక నావల్ల కాదు బాబా! ఇంతదుష్టుడిఅయిన సుల్తాన్‌తో ఇంక మనుష్యులు వేగగలరా? అక్క ఉన్నట్లయితే దాన్ని అదుపులో ఉంచకలిగేది. ఆమె దగ్గర దీని సకిలింపులు సాగవు. ఏ అల్లరయినా నాతో మాత్రమే" అన్నాడు.

సుల్తాన్ తన చిన్న యజమాని నిందావాక్యాలకు సిగ్గుపడ్డ భావమేమీ కనపరచకుండా, తిన్నగానంటూ ప్రక్కకెళ్ళి కాళ్ళుచాచుకుని_పడుకుని నాలిక సగం బైటపెట్టి రొప్పసాగింది. కుర్రవాడప్పుడు దగ్గరకు జరిగి, తన చిన్న చేతులతో దాని మెడను ఆపేక్షగా కావిలించుకుని, "నువ్వు బాగా గుర్తుంచుకో సుల్తాన్! నేను నీమీద కోపపడ్డానా? అరే పిచ్చి! దానికేమిటి? నువ్వు మరీ అమాయికవుదానివి. నీమీద కోపం తెచ్చుకోవటం ఏమిటి? అబద్ధం కాదు, నిజం చెబుతున్నా. ఇంకా నమ్మకం లేకపోతే అడుగు వీరిని. ఏమంటారు మీరు? ఇది అమాయికమైన పశువు _ దీనిమీద కోపం తెచ్చుకుంటారా?" అన్నాడు.

మనీష్ నవ్వుతూ "ఆఁ. ఆఁ. నిజమే. అయినా మధ్యమధ్య హద్దుమీరకుండా ఉండటానికి కాస్త కేకలెయ్యాల్సివస్తుంది" అన్నాడు.

నంటూ త్రస్తభావంతో _ "అవి తెలియదనుకుంటా మీకు. ఎవర్ని కేకలేసేది _ ఎవర్ని ప్రేమిస్తామో వారినే. ఈ విషయం మా అమ్మ నేర్పింది. చిన్నప్పుడు అక్కతో నాకు పెద్ద పోట్లాట అవుతూవుండేది. ఆవిడ గదమాయిస్తే నేను ఏడుస్తూ కూర్చునేవాణ్ణి. అంచేత మా అమ్మ నన్ను పిలిచి _ పోట్లాట ఎప్పుడైనా దారేపోయేవాళ్ళతో పెట్టుకుంటారా?_అని ఈ కిటుకు తెలియచెప్పింది. ఆరోజుమొదలుకుని అక్క నన్ను వెయ్యి చెంపదెబ్బలుకొట్టినా ఏడవలా నేను. అయినా అవి చిన్నప్పటి సంగతులులెండి!—ఇప్పుడు పెద్దవాణ్ణిఅయాను" అన్నాడు.

ఆ మాటలు మనీష్ వయస్సుకూ తన వయస్సుకూ అట్టే భేదం లేనట్టే మాట్లాడాడు నంటూ. విజ్ఞులస్థానాన్ని మనుష్య లిలాగే స్వాయత్తం చేసుకోవాలని చూస్తూఉంటారు.

మనస్సులోని సంతోషమనే తుపానును గాంభీర్యమనే అవగుంఠనంతో వీలైనంతవరకు కప్పి, "అయితే ఇహనుంచి నిన్ను కేకలేస్తూఉంటాను నంటూ, లేకపోతే నువ్వే నన్ను కేకలేస్తావా?" అన్నాడు మనీష్.

ఆ కుర్రవాడు చంచలకంఠంతో "మిమ్మల్నా - వద్దు, వద్దు, అది చాలా అసహ్యంగా కన్పిస్తుంది. మన ఇద్దరిమధ్యా పోట్లాటలూ, చీవాట్లూ ఉండనే ఉండకూడదు" అన్నాడు.

మనీష్ ముఖం చిన్నబుచ్చుకుని "అయితే నువ్వు నాతో స్నేహంచెయ్యవన్నమాట" అన్నాడు.

నంటూ ఈసారి చిక్కునపడ్డాడు. కాని కాస్సేపట్లోనే ఆ భావాన్ని మార్చుకుని, "బాప్ రే! అదేమిటి, స్నేహంఉందనిచెప్పి మనలోమనం రాపాడుకోవాలా? మనమంత అజ్ఞానులమా?"

మనీష్ ఒప్పుకోవటమే కాదు, చివరకు చింతాజడితకంఠంతో—— "ఈ పోట్లాటలూ అవీ లేకపోయినా మన స్నేహం చాలా కాలం ఉండేదేగా?" అని అడిగాడు.

కుర్రాడు తన ఉజ్జ్వల నేత్రాలను పైకెత్తి "అరె! ఎందుకుఉండదు? ఈ చెట్టుపూలు ఉన్నాయనుకోండి. వీటిని రాలకొట్టి ఈ చెట్లతో పోట్లాడబోతామా? కాని పూలను ఎవరు ప్రేమించరు, చెప్పండి? ఆ మాత్రం తెలియదూ! అక్క మనకంటె వయసులో పెద్దదికదూ!"

ఈసారి మనీష్‌కు తాను నంటూ, సమవయస్కుడనని, ఒక్కరోజైనా ఇతడికంటె పెద్దకాదనీ స్పష్టంగా తెలుసుకున్నాడు. నంటూ అక్కను తనూ అక్కఅని పిలవాలిసిందే. అంచేత తిట్లు అనేవి కేవలం అక్కసొత్తు. కుర్రవాడితో స్నేహం ఉండటంవల్ల ఇహనుంచి అక్కచీవాట్లలో తనూ భాగం పంచుకోవాల్సిన బాధ్యత కద్దు.

సులాన్ ఇంతసేపూ తీక్ష్ణదృష్టితో దూరంగాఉన్న వస్తువును దేన్నో తదేకంగా చూస్తోంది. చిన్న యజమానియొక్క పరిశోధనాపూర్వకమైన ఈయుక్తి చర్చమీద దాని మనస్సు ఏమాత్రం నిబద్ధమై లేదన్నసంగతి యథార్థం. అందువలన అది రవంతయయినా సిగ్గుపడినట్లు కనుపించలా. పైగానంటూ కౌగిలి విడిపించుకొనివచ్చి, అది మరింత ఉత్సాహంతోనూ పట్టుదలతోనూ లేచి నిలబడింది. అంతలోనే అస్ఫుటంగా భౌభౌ అని మొరుగుతూ ఎదురుగా ఎక్కడికో పరుగుతీసింది.

"నీ శిష్యుడేదో పిచ్చివాడులా ఉన్నాడు నంటూ! ఇప్పు డేమిటీ ఇహ ఉపాయం?" అన్నాడు మనీష్.

కుర్రవాడు గడబిడపడుతూ లేచి నుంచుని, "కాదు ఎక్కడికిపోతుంది? ఇప్పుడే దాన్ని వెనక్కు మళ్లిస్తాను. చూడరాదూ? సుల్తాన్! సుల్తాన్! డామ్, డెవిల్! తిరుగు...చప్పున వెనక్కి తిరుగు" అని కేకేశాడు.

సుల్తాన్ ఈ పిలుపును నిర్లక్ష్యం చెయ్యలేదు. అయిష్టతతోనే దారి మధ్యలో ఆగి ఒకసారి వెనక్కి తిరిగిచూసింది. తర్వాత తిరస్కారంతో, "పెద్ద అవ్యక్తుడిలాగా వున్నావే నువ్వు! ఒకపనిమీదవెడుతుంటే ఇలాంటి సమయంలో వెనక్కి పిలిచి అడ్డంవస్తావా?" అన్నట్లు చూసింది. మరుక్షణంలోనే మళ్ళా తొట్రుపడుతూ ముందుకు సాగివెళ్లింది.

కుర్రవాడు నవ్వుముఖంతో వెనక్కి తిరిగి "బహుశా దూరంగా ఏదో పసిపట్టినట్టుంటుంది. అందుకనే అలా పరుగెత్తుతోంది. లేకపోతే నా పిలుపును ఎప్పుడూ త్రోసిపుచ్చదు" అని సంజాయిషీ ఇచ్చాడు.

మనీష్ నిశ్శబ్దంగా అతని మాటలను సమర్థించాడు. స్నేహితులంటూ లేని ఈ ఊళ్ళో నిర్హేతుకంగా స్నేహమయిన కుర్రవాడు అతనికి నచ్చకపోలేదు. మనస్సుకూ కాలానికీ సంతోషసాధకమయిన ఈ సాధనాన్ని, కావాలనే అతడు మనస్ఫూర్తిగా స్వీకరించాడు. సంతోషకరమైన కుర్రవాళ్ళ ఆటల్లో ఈ రెండు రోజులూ పోగొట్టుకోవడంకన్న ఆనందించటమే అనేకవిధాల మంచిది.

రక్తసిక్తమైన శరీరంతో ఆకుక్క తిరిగివచ్చింది. దానినోట్లో సీమ కుందేలు ఒకటివుంది. యజమాని పాదాలముందర తాను తెచ్చిన ఆ మాంస భారాన్ని దింపి సంతోషంతో తోక ఆడింపసాగింది. "చూశావా ఎందుకు వెళ్ళానో! ఇదితీసుకో, నేను చేసినపనికి మెచ్చుకో—" అన్న అభిప్రాయం వ్యక్తంచేసింది.

కాని నంటూ దృష్టి అటుకేసి లేదు. కళవళపడుతూ అతడు కుక్క అవయవాల నన్నిటినీ చూస్తూ "చూశారా! క్కడికోపోయి తిరిగివచ్చింది దౌర్భాగ్యపుది. ఇంతరక్తం ఆ చిన్నకుందేలుని చంపితే వస్తుందా ఎక్కడైనా! అయితే ఏమిటిజరగవలసింది ఇహ ... ఎక్కడికివెళ్ళను! ఇప్పుడుదీనికి కట్టు కట్టకపోతే రక్తం ఆగదు. అయితే... అయితే... — వెళ్ళండి, చూడండి, మీకాళ్ళమీదపడతాను చూడండి. ఈదౌర్భాగ్యపుది ఎక్కడో తెగకొట్టుకుని వచ్చింది" అన్నాడు.

పరీక్షగా చూశాక సందేహరహితం చేసుకుని సంతోషదృష్టితో కుర్రవాడు సుల్తాన్ తీసుకువచ్చిన దానికేసి చూస్తూనే—బిగ్గరగా అరుస్తూ "చూడండి, చూడండి, ఎంతపెద్ద సీమకుందేలును చంపి తీసుకువచ్చిందో! మంచి పరాక్రమశాలి అని అనవచ్చుదాన్ని. ఏమంటారుమీరు? కదూ?" అన్నాడు.

ఆమాటలు అంటూ ఉండగానే ఒక అలగాజాతి స్త్రీ, పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి, "బాబూ! బాబూ! మీకుక్క మాకుందేలును చంపేసింది. ఇంట్లో దానిపిల్లకూడా బ్రతకదు ఇహ. ఇవ్వండి, దానిఖరీదు ఇప్పించండి బాబూ!" అంది.

నంటూ ఏంచెయ్యాలో తోచక గుటకలు మింగుతూ ఆ వచ్చిన ఆమె కేసి చూస్తూ ఉండిపోయాడు. ఆసుల్తాన్ వేటాడివచ్చిన గౌరవం ఎక్కడికి పోయిందో అప్పుడు...! సహజమైన చక్కని చిరునవ్వు ఎక్కడికి పోయిందో! అతణ్ని ఈచిక్కులోంచి తప్పించటానికి మనీష్ చటుక్కున తన పర్సులోంచి రెండురూపాయలు తీసి ఆమెముందరికి విసిరాడు. ఈ బాబుగార్ల అవ్యక్తతను తలచుకుని, పెదవులమీదకు వస్తున్న చిరునవ్వును దాచుకోటానికి ఆరూపా యలను తీసుకుందామనే మిషతో తలకిందకు వంచింది.

"మాకు ఇదో లెక్కలోనిది కాదు. తీసుకుపో. దానిపిల్ల బ్రతకకపోతే కబురుచెయ్యి. మాఇల్లు ఇదే. ఇంకా ఏదైనా ఇస్తాలే అప్పుడు!" అన్నాడు మనీష్.

ఆ యువతి వెళ్లిపోయాక నంటూ అభిమానరుద్ధకంఠంతో "మీరు ఖరీదు ఎందుకిచ్చారు?" అని అడిగాడు.

మనీష్ నవ్వుతూ—"మనదేపొరపాటు జరిగిందనుకుంటాను. నీకుక్కే కదా? అయితే నీదగ్గిర ఏమీలేదుగా! నువ్వు ఏమి ఇస్తావ్?" అన్నాడు.

కుర్రవాడు కాస్సేపు ఆలోచించి, "అదీనిజమే. ఈ బద్మాష్ కుక్క ఇలాంటిది. కాస్త వదిలేసరికి ఎవరికోఒకరికి నష్టంకలిగించటానికి పరుగెత్తింది. ఇవాళ—ఇంటికి వెళ్లాక ఇహజన్మలో విప్పకుండా గొలుసుతో కట్టేస్తాను" అన్నాడు.

ఇంచుమించు అంగుళంలో కొన్నిమాటలు అర్ధంచేసుకున్నట్లు — మెడ వంచుకుని అతడిచేతికిందకువచ్చి ఒదిగిందికుక్క. కుర్రవాడు గర్వంతోనూ కుతూ

హాలంతోనూ "ఏం చెయ్యను చెప్పండి? ఏదోతప్పుడుపని చేస్తుంది_వచ్చి కాళ్లుపట్టుకుంటుంది. దీనికి శాస్తిచెయ్యాలా_లేదా దీనిమీద కోప్పడాలా మీరే చెప్పండి? ఆలస్యమవుతోంది. ఇంక బుజ్జగిస్తూ కూర్చుంటే కాదు. పద. లే." అన్నాడు.

సాయంకాలపు కిరణాలు అతడి ఒడిలోకి ప్రసరించాయి. మధుర వాయువులోనించివస్తున్న స్నిగ్ధమైనవాసన వారిని పట్టుకుని ఉంచటానికి ప్రయత్నిస్తోంది. మనీష్ గడియారం తీసి, ఒకసారి టైంచూసి,

"ఇంటికి వెళ్లు నంటూ! చీకటి పడుతోంది"

"మరిమీరు?"

"నేనూ ఇంటికి వెడతా"

"ఊహూఁ. అలావీల్లేదు. ఈభారం నామీద వేసి పారిపోతారల్లేఉందే! పదండి. ఇది మీరే చెయ్యాలి. అక్కకూడా వస్తే కాస్త ఇవ్వవచ్చు, లేకపోతే మీరూ, నేను, సుల్తాన్ ఇంకెవరికీ ఇందులో భాగంరాదు".

మనీష్ నవ్వుతూ_ "అక్కను ఒక్కతెను విడిచిపెట్టివచ్చి చాలాసేపయింది. మరోరోజున వస్తానులే" అన్నాడు.

కుర్రవాడు అతణ్ణి చెయ్యిపుచ్చుకుని లాగుతూ "ఊహుఁ. ఇలా కాదు. ఇవాళే_ఇవాళే మీరు మా యింటికి రావాలి" అన్నాడు.

దూరంగా ఒక స్త్రీ కంఠం ఎవరిదో "ఏరా నంటూ! ఎవర్ని ఇలా రమ్మని లాగుతున్నావ్?" అనిపిలిచింది.

కుర్రవాడు బిగ్గరగా నవ్వుతూ__ "భగ్ లూర్ సాహెబ్‌ను పట్టుకున్నాను అక్కా. కాని ఒకణ్ణి పట్టుకుని ఆపలేకపోతున్నాను. నువ్వు పరుగెత్తుకురా!" అని కేకేశాడు.

"ఎంత కొయ్యవై పోతున్నావురా! పెద్దమనుష్యులను ఇలా వేధిస్తారా? విడిచిపెట్టు."

కుర్రవాడు ముఖం త్రిప్పుకుని నవ్వుతూ "చూడండి_ఆవిడే మాఅక్క. భయంలేదులెండి. నన్ను తిడుతుందని మిమ్మల్నికూడా ఇవాళే చీవాట్లువెయ్యదు. రండి, అక్కడేవుంది. ఆమెతో మాట్లాడిస్తాను" అన్నాడు.

ఇంకమీదటకూడా ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళటమనే ప్రస్తాపన తీసుకురావటానికి మనీష్ కంఠం బిగుసుకుపోయింది. ఓడిపోయినవాడిలాగా జయించినవానికి ఆత్మసమర్పణ చేసుకుని, అతడి ఇష్టప్రకారం వెనక్కితిరిగి బయలుదేరాడు.

10

నిశీథ్ ఒంటరిగా ఇంటికి తిరిగివచ్చాడు. ఆ నిర్జనమైన నిస్తబ్ధరాత్రివేళ రుద్ధద్వారమువెనుక సమస్త వస్తువులూ కలిసి అతణ్ణి పరిహసించాయి. పక్షివిహీనమైన శూన్యపంజరంకేసి చూసినప్పుడు లోకుల మనస్సులు ఎలాంటి స్థితిలో ఉంటాయో — అతడి మానసికస్థితి అప్పుడు అంతకన్న ఏమాత్రం మెరుగ్గా ఉన్నట్లు తోచలేదు. ఆకాశమంతా అలముకున్న మేఘాల జడత్వాం హృదయంలో అణచుకుని — నిరాహారంతోనే అతడు మంచంమీదికి వెళ్ళి పడుకున్నాడు. మాధవి ఇంత అభిలాషతో ప్రతిష్ఠించుకున్న ఆ ఇంట్లో సాంధ్యదీపం వెలుగలేదు.

ఆనాడు అవహేళా — ఆ కాంక్షలు మూర్తీభవించిన స్త్రీలిద్దరు అతడి మనోద్వారందగ్గిరచేరి పోట్లాడుకోసాగారు. ఒకరు అభిమాన కశాఘాతంలో జర్జరితంచేసి, అతడి దుర్బలమైనమనస్సుకు ఎంతబాధకలిగించారో — మరియొకరు సరిగ్గా అలాగే ఉద్దామమైన లాలసను ఎదుట వరుసగా మెట్లలాగా అమర్చి ప్రతిక్షణమూ అతడి పాదముసోకిన మార్గాన్ని సుప్రశస్తం చేయటానికి ప్రయత్నించారు. కలుషసంస్పర్శలోనుండి, ప్రత్యేకంగా పవిత్రమైన మార్గాన్ని సంచరించేవారి మనస్సును ఇలాగే కాబోలుగా మొదటిసారి ఆకర్షించటం!...

ఆసంగతి స్ఫురించటంతోపాటు అతడు చటుక్కునలేచి కూర్చున్నాడు. మనస్సులో ఏమాత్రం దుష్కృతికి చోటు ఇవ్వటమన్నా సహించలేడతడు. చెమటలుపోసినశరీరానికి కాస్త చల్లని గాలి సోకటానికని అతడు వీధిలోకివచ్చి నిలబడ్డాడు. సరిగ్గా ఆసమయంలోనే టెలిఫోన్ మోగింది.

ఆశా ఉత్సాహాలతో మాధవి మనసులోని అభిప్రాయాన్ని తెలుసుకుందామని వెనక్కి పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు — 'ఆమె నాభార్య మర్యాదకోసమనీ తన అన్నగారి దుర్వ్యవహారాన్ని ఎంతసహించినా, సమర్థించినా భర్తకు జరిగినఅవమానం ఆమెహృదయాన్ని తప్పకుండా బాధించిఉంటుంది. ఇంతకుమునుపు అందరియెదుటా ఆమె కల్పించిన భావం అదికేవలం పైకి కనపరిచినదే. కేవలం

అన్నగారినీ, అన్నగారి భార్యనూ సంతుష్టపరచటానికే. భర్త తనకు దూరం కాదని ఆమె అంతరంగానికి తెలుసు. కాని ఇవాళ అన్నగారుచేసిన ఈవ్యవహారంతో ఇద్దరిమధ్య శాశ్వతంగా విడివడిపోయే సూచనలు కన్పించే ఉంటాయి. అయితే నేం? ఉభయులకూ శ్రేయోదాయకమైన పద్ధతే ఉత్తమం అని భావించుకున్నాడు మనస్సులో. దానితోపాటు ఇంతటివరకు తాను అకారణంగా భ్రమపడినందుకు పశ్చాత్తాపపడ్డాడు. క్షమాభిక్షతో ప్రాయశ్చిత్తం చేసి స్వీకరించుదామనే ఆశతో అతడు ఫోను అందుకుని 'హల్లో' అన్నాడు.

"తమరు ఎవరు?" అని వచ్చింది జవాబు.

"నేను నిశీధచంద్ర వంద్యోపాధ్యాయను. మీరు?"

"పోలీసు సబ్ఇన్స్పెక్టరును"

"ఏం కావాలి?"

"హింసితురాలైన స్త్రీ ఒకామె తన ఆశ్రయాన్నీ, సహాయాన్నీ అర్థిస్తోంది. ఆమెను మేము తమదగ్గరకు తీసుకురావచ్చునా?"

"రండి" అని ముక్తసరిగా జవాబిచ్చాడు.

ఫోను ఆగిపోయింది. నిశీధ్ విమూఢుడిలాగా నిలబడి 'అదేమిటి అలా చేశాను. ఆ స్త్రీ ఎవరో అడిగాను కాదే !" అని అనుకోసాగాడు.

హింసితురాలైన స్త్రీ విషయం అతడి హృదయంలో మాటిమాటికీ గుచ్చుకోసాగింది. ఎవరాహింసింపబడిన స్త్రీ? ఏదో ఒక అనిష్టసూచకమైన ఆశంక తుపానురేగినట్లు మనస్సును మథించసాగింది. అయినా ఒకవేళ మాధవి, నిష్ఠురుడైన తన అన్నగారి చేతిలో దెబ్బలుతిన్నదా యేం? అతడి మనస్సు ఆలోచనతో ఎదురుతిరగసాగింది. తనమీద తనకే కోపంవచ్చింది. కోపమూ, బాధా, అహంకారాలతో జోడుకరచుకుని తన చెంపలు తానే వాయించుకుని, "నువ్వు ఆమెను ఆ పిచ్చివాడిచేతులో ఎందుకు వదిలివచ్చావు చెప్పు? నీకు దానికితగిన శాస్తి చేసానులే చూస్తూఉండు. ముందు అతడు ఆమె మీద ఎంతటి అత్యాచారం చేశాడో చూడు" అని మనస్సు అతడ్ని ప్రశ్నించసాగింది.

వత్తి ఆలోచనలతో గడిచేకాలం దుస్సహంగా ఉంటుంది. అసీరతతో పిచ్చిఎక్కినట్లయి నిశీధ్ వీధితలుపు తెరచి ఆగుమ్మంముందర పచార్లుచెయ్యటం

ప్రారంభించాడు. పది హేనునిమిషాల్లో పెద్దవెలుతురుతోపాటు "హారన్" మ్రోగి, ఒక టాక్సీ వచ్చి గుమ్మంముందర ఆగింది. ముందు సబ్ఇన్స్పెక్టరు 'టాక్సీ'లోంచి దూకి, నిశీథ్ దగ్గరకువచ్చి కంగారుగా_"ఈ అసమయంలో మీకు యిబ్బంది కలిగిస్తున్నందుకు సిగ్గుపడుతున్నాను నేను. కాని గత్యంతరం లేకపోయింది. ఒక స్త్రీ గుండాల చేతుల్లోపడి విపరీతంగా దెబ్బలుతిని ఆ స్థితిలో మా సాహాయ్యంకోసం మా దగ్గరకు పరుగెత్తుకువచ్చింది. ఆమె నుదుటిమీద పెద్దగాయం ఉన్నది. వెంటనే హాస్పటల్కుపంపి కట్లు కట్టించటానికి ఏర్పాటుచేశాం. ఇప్పుడామె భయంమూలంగా ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళటానికి ఇష్టపడలా. మీ పేరుచెప్పి,మీ ఆశ్రయం పొందటానికి వచ్చింది" అన్నాడు.

నిశీథ్ కంగారుపడుతూ ఆదుర్దాగా_"ఏదీ? ఎవరామె?" అన్నాడు.

అవగుంఠనండున్న ఒక స్త్రీ మెల్లిగా టాక్సీలోంచి దిగి అతడి పాదాల మీదపడి నమస్కరించింది. అత్యాశ్చర్యంతో నిశీథ్ ఆమె చెయ్యిపుచ్చుకుని "నువ్వు మాధవివి కాదూ? అయితే ఎవరవు మరి?" అన్నాడు.

సిగ్గుతో అవగుంఠనాన్ని కొంచెం తొలగించి "నేను" అన్నదామె.

చటుక్కున సర్పదష్టుడిలాగా రెండడుగులు వెనక్కివేసి "నువ్వు! నువ్వా! అమలవా?" అన్నాడు.

"మీరిహ నిరభ్యంతరంగా వెళ్ళిపోవచ్చు ఇన్స్పెక్టరుగారూ! నేనీ యింట్లో ఆశ్రయం పొందగలను" అంది.

ఇన్స్పెక్టరు చిరునవ్వునవ్వి "తెలుసు" అని మరుక్షణంలోనే కారులో ఎక్కికూర్చున్నాడు.

ఆశ్చర్యాన్ని వదిలించుకుని "కాని _ కాని _" అన్నాడు నిశీథ్. టాక్సీ అప్పటికే చాలాదూరం వెళ్ళిపోయింది. నిరుపాయుడై "ఏమిటి ఇలాచేశావు అమలా?" అన్నాడు.

అమల అతిసహజంగా___"విశేషం ఏమీ చెయ్యలేను. మీ యింట్లో ప్రవేశించటానికి ఇన్ని అవాంతరాలు ఛేదించుకురావాలని మొదట్లో ఎరగను. మీరు నాకు ఇవ్వకలిగితే ఇంతఆశ్రయం ఇవ్వండి. అక్కగారు తనచెల్లెల్ని ఏమాత్రం వదిలేసెయ్యదు. ఆమె దగ్గిరకు వెళతాను" అంది.

"కాని ఆమె — ఆమె ఇక్కడ లేదు"

ముందుకు వెళుతున్నదల్లా చటుక్కున ఆగి, నిరాశానైరాశ్యాలతో గద్గదమయిన కంఠంతో "లేదా! అదేమిటి? ఎక్కడకు వెళ్ళింది ఆమె?"

"పుట్టింటికి"

"ఇలాంటి అసమయంలోనా?"

"దానికి కారణం మరొకటి" అని అందామని నాలిక చివరిదాకా వచ్చింది. కాని పెదవులు బిగపట్టుకుని ఆమాటను ఆపుకున్నాడు.

ఆయన నిముషాలుండేదే అతిథిమయిపర సంసారవిషయాలు వెల్లడించటంలో ప్రయోజనమేమిటి? ధీరకంఠంతో మాయని అన్ని మాటలు పూర్తిచెప్పి, నిట్టూరుస్తూ "ఆమె మేనల్లుడికి సుస్తీగా ఉంది అందుకని చూడటానికి వెళ్ళింది" అన్నాడు.

అమల నిరాశాజనితకంఠంతో — "అలాగా - అయితే ఉపాయమేమిటి నాకు?" అన్నది.

కిరణ్ స్వరం ఇంతకుముందుగా మారిపోయింది, "ఇన్నాళ్ళూ నిగ్రహించుకునే రాలివరమే ఉన్నానని తోచినా — ఇదీ కాక మీరింత చెట్టుకింద తలదాచుకుని నుంచుని లేవకదా! అక్కడికి మళ్ళీ తిరిగివెళ్ళటానికి అంత అభ్యంతరం దేనికి?" అన్నాడు.

అమల జడితకంఠంతో "ఉన్నది. లేకపోతే వెళ్ళాలని ఎందుకనుకోను" అని జవాబిచ్చింది. "దానికి మరో కారణంకూడా ఉంది" అని అందామని నాలిక చివరదాకా వచ్చింది. కాని మళ్ళా అభిప్రాయాన్ని అతికష్టంమీద గోప్యంగా వుంచి అతడు రాతిబొమ్మలా నిలబడిపోయాడు. తర్వాత ఆమె తలవంచుకుని "మీరు నన్ను ఏవిధంగా అనుకుంటున్నారో తెలియదు — కాని ఒకరోజయినా ఏ చోటునయితే నివసించటానికి నిరాకరించానో — అక్కడే మళ్ళా అడుగు పెట్టటమనేది నాకు ఎంతో అవమానకరంగా ఉంటుంది" అన్నది మళ్ళీ.

నిశీథ్ మాట్లాడలేదు. ఒక్క చిరునవ్వుమాత్రం అతని పెదవుల చివర కన్పించింది. అమల ఈ భావాన్ని తీక్ష్ణదృష్టితో గ్రహించి, "మీరు నన్ను విశ్వసించటంలేదని తెలుసుకున్నాను. బలవంతంగా మీరు విశ్వసించేట్లు చెయ్యాలని నేను ప్రయత్నించటంకూడా అన్యాయమే. అయితే ఉన్న యదార్థమేదో

చెబుతున్నాను. ఇవాళ మీరు వచ్చేశాక ఏలాగో అనిపించింది. కనీసం ఒక్కరోజైనా ఎవ్వరూ రాకుండా నా ఇంటి తలుపులు మూసి ఉంచుదా మనిపించింది. దానికి ఫలితం ఇదీ, చూడండి!" అని ఆమె నుదుటిమీది గాయాన్ని చూపింది. నిశీథ్ ధీరభావంతో "ఇది అంత కొత్తసంగతిగా ఉన్నట్టు తోచదు అమలా! సంప్రదాయాలను ఉల్లంఘించి మనం భిన్నమార్గాన నడిస్తే — ఆమాత్రం ఆఘాత పరిణామాలు రావా మరి?" అన్నాడు.

ఆమె కాలోన్మాదమైన కంఠస్వరంతో — "దయచూపండి. కనీసం ఒక్క రాత్రయినా నన్ను సుఖంగా ఉండనీయండి. రేపు ఇక ఎలా రాసిపెట్టి ఉంటే అలా అవుతుంది" అన్నది.

నిశీథ్ నవ్వాలని ప్రయత్నం చేసి, "అది కాదు అమలా! ఏ దురదృష్టకరమైన సత్యాన్ని అంత తీవ్రంగా ప్రకటించానో — ఆ రకపు జీవిత మార్గాన్ని ఎన్నుకుంటే దాన్ని నేను ఎదుర్కోవలసినా లేదా అసలే సందేహం" అన్నాడు.

సరిగ్గా అదే సమయానికి ఒక పెద్ద వెలుతురుతో పాటు "ఫ్లాష్" మరో సారి గుమ్మం దగ్గర మెరిసింది. ఆ మెరుపుతో పాటు "ఇలా మూసుకోనేనా మాధవీ ఇంతగా ఏడవటం? చూడు, బాగా చూడు! ఏం చెప్పను? మన శాస్త్రీయ కిరణాల మార్గాన్ని మా పెట్టాం. తేడా తేవటం — సరే, కేవలం దీనికోసం తగిలిస్తాను. ఇంకా చూస్తావేమిటి గుర్తుపట్టావా అలా? పద ఇంటికి" అన్న కర్కశ కంఠస్వరం కూడా వినిపించింది.

మతిపోయినదానిలాగా చేస్తున్న కాలుకేసి ఒక్క క్షణంపాటు చూసి, పెద్ద నిట్టూర్పు విడుస్తూ "ఏం జరిగిందసలు?" అన్నది అమల.

నిశీథ్ మాలిన్యమైన నవ్వు నవ్వి "పెద్ద విశేషమేమీ లేదు" అన్నాడు.

"కాదు, ఇంక ఈ ఇంట్లో నేను ఒక్క క్షణమైనా ఉండలేను అన్నా!"

"నేనయినా ఈ రాత్రి నా చెల్లెల్ని ఇలా వీధిలోకి వెళ్ళనిస్తానా?"

"మరి పదనా?"

"ఏమనుకోవలసిన పనిలేదు అమలా నేను లేకుండా. ఇక మనస్సు పాడుచేసుకుంటూ, ఉండబోయే పరిణామాలవల్ల ఆమెకు సంతోషమైనా కాలేదేమో? కొందరిని అపార్థం చేసుకోవటం — అపార్థం చేసుకోవటం రెండూ ఒకటే ఇష్టము?

"అంతకన్నా ఇప్పుడు నేనొక పనిచేస్తాను అన్నా ! ఇప్పుడే నేను వదిన దగ్గరకెళ్ళి, అన్నీ విడమర్చిచెబితే___"

"అలావద్దు చెల్లీ !" అన్నాడు నిశీధ్ నవ్వుతూ.

"ఎందుకని?"

"మీ వదినను నీకంటె నేను ఎక్కువ అర్థం చేసుకున్నాననుకనుక. నువ్వు ఏదయితే స్పష్టంగా తెల్లియచెపుతావో_సరిగ్గా దానికి విరుద్ధంగా అర్థంచేసుకుంటుంది. ఏ ఏ కారణాలను చూపించి నువ్వు ఎదుటనున్న మార్గాన్ని ప్రకాశవంతం చెయ్యాలని ఆలోచిస్తావో _ అవన్నీ ఆమెముందర అమావాస్యాంధకారంలో లుప్తమై పోతాయి. లాభంలేదు. అంతకన్న భగవంతుడు ఏ భారాన్ని అయితే మోపాడో___దాన్నే వహిస్తాను నేను."

"అదృష్టం బావుండనివారికి ___ ఎటు చూసినా దురదృష్టమే నా అన్నా?"

"కాదుచెల్లీ! భగవంతుని పరీక్షను పరీక్ష అని ఎవరు భావించరో_వారిది వేరేవిషయం; అది అలాఉంచు. కాని అలాభావించేవారుమాత్రం ధైర్యాన్ని బిగబడితే జయాన్నికూడా పొందకలుగుతారు. ఇందులో పొగబాటేమీ లేదు"

"కాని నాకేమిటి ఉపాయం?"

"నువ్వు ఈగదిలోనే పడుకో. నేను బైటకూర్చుంటాను. ఏంభయం లేదు. ఏదేవత మారువేషంలో వచ్చినా నన్ను మోసగించలేదు. నువ్వు నిశ్చింతగా పడుకో___పో"

"నువ్వుకూడా ఆప్రక్కగదిలో పడుకో అన్నయ్యా!"

"వద్దు చెల్లీ! పుట్టినప్పటినుంచీ నిద్రపోతూనే ఉన్నానుగా: ఇవాళ నిశ్చింతగా కొంచెం ఆలోచించుకోనీ. అదీకాక నీ భవిష్యత్తుకు ఉపాయమేమిటోకూడా, కొంచెంఆలోచించి ఉంచాలికదా!" అన్నాడు నిశీధ్.

11

"ఏంరా నంటూ! నీ స్నేహితుణ్ణి భోజనానికి పిలిచివచ్చావా?"

కుర్రవాడు పెదవి విరిచి "అవసరం లేదులే పోనిద్దూ!" అన్నాడు.

శుభ బిగ్గరగా నవ్వుతూ "ఎందుకనిరా, అమ్మ తిట్టిందని అభిమానం వేసిందా?" అంది.

కుర్రవాడు మాటివిరుస్తూ "ఆఁ నీతో చెప్పారు. ఏమోలే, రాకపోతే రాకపోయాడు. నాకేమన్నా నష్టమా?" అన్నాడు.

శుభ తమ్ముడ్ని జుట్టుపట్టుకుని కుదుపుతూ "నష్టంలేదు, అసలు రాకపోయినట్లయితే ఆ కుందేలుతాలూకు మనిషిని ఎవరు పంపించేసేవారో?" అంది.

కుర్రవాడు ముఖం ప్రక్కకు తిప్పుకొని "ఆఁ నేను అలా చెయ్యమని చెప్పానా అతడికి?" అన్నాడు.

శుభ పెదవివిరిచి "మరి నేనుచెప్పానా ఆ మాట! నీ చేతులో తుపాకీ ఉంది. ఎదురుగా ఎగురుతున్న పక్షులు కన్పిస్తున్నాయి... కాని ఒక్కదాన్నయినా చంపలేకపోయావు. అదంతా కనిపెట్టే అడిగి తీసుకెళ్ళింది. అంతే కదూ!" అన్నది.

నంటూ కుతూహలంతో "నిజమేఅక్కా? దేనికిగురిపెడితే అదేపడేది నేలమీద. పొద్దుపోకిందికాని లేకపోతేనా అన్నీ పళ్ళెంలోకి రాకపోయేవా!" అన్నాడు.

"అవును నా సంగతేమీ అతడికి చెప్పలేదుగదా నిజంగా?"

"లేదు. చెప్పలా. గుచ్చిగుచ్చి అడిగితేమరి అసలు చెప్పకుండా ఉండనా?"

"అదివిని ఆయన ఏమన్నారు?" అని అడిగింది శుభ ఉత్సుకతతో.

"ఏమంటాడుఇంక? నవ్వటం మొదలుపెట్టాడు"

"కడుపునింపేట్టుగా కొన్ని అబద్ధాలు చెప్పి వచ్చావనుకుంటా. సరే కాని పెద్దమనుష్యులతో ఇలా అబద్ధాలు చెప్పివస్తారా—ఏమంటావ్! చెప్పవేం ?"

"బావ చే! నువ్వు తిడతావెందుకు ? అడిగినవాళ్ళకల్లా నేను అబద్ధం చెబుతానా ?"

"అదేమిటి! కొత్తవ్యక్తి నాసుగుణములు ఇన్ని ఎక్కడనుంచి తెలుసుకుంటాడు ? అదలాఉంచు. చేసిందేమో చేశావు. ఇప్పుడు వెళ్ళి ఒకసారి భోజనానికి పిలిచిరా"

అతడు గాంభీర్యం తెచ్చుకుని "ఊహూ నేను వెళ్ళను. అవసరమేముంది ? పరాయివాణ్ణి ఇంటికి పిలుకొస్తే లాభమేమిటి ?" అన్నాడు.

శుభ కొంచెం సుభావాన్ని చూపుతలచుకుని, "అమ్మ చెప్పింది కనుక చెప్పాను. లేకపోతే నీస్నేహితుణ్ణి నువ్వు పిలుచుకో మానుకో—నాకేం" అంది.

కుర్రవాడు ఉత్సుకతతో అక్కచెయ్యిపట్టుకుని "అమ్మ నిజంగా చెప్పిందా చెప్పు అక్కా! సరిగ్గ ఆవేళలాగానే పెద్ద గులాబిపువ్వు తెచ్చిపెడతాగా అసలు; నిజంగా చెప్పిందా ?"

ఏదో తప్పుచేసినట్టుగా ఈ మాట నొక్కిచెప్తున్నట్టుగా "అవునురా! నిజమే నమ్మకంలేకపోతే అమ్మదగ్గరకెళ్ళి అడిగిరా, పో. కాని నా మాట ఎత్తకు—ఖబర్‌దార్!" అంది.

"సరే వెళుతున్నా అమ్మను అడగటానికి"

తమ్ముడిచెయ్యి గట్టిగాపట్టుకొని "ఏమడుగుతావు?" అంది శుభ.

అతడుసహజంగా నిజంచెప్తున్నాడిలాగా "ఎందుకడగను? అమ్మా,నువ్వు మనీష్‌బాబుని భోజనానికి పిలవమనిచెప్పావా? అనిఅడుగుతాను" అన్నాడు.

"ఏం ఎవరుచెప్పారునీకు? అనిఅడిగితేఅప్పుడు ఏమంటావు?"

"ఎందుకుచెప్పనూ? అక్క"

శుభ ఆమాటకు ఆశ్చర్యపడి, తమ్ముణ్ణి ఒక్కతోపుతోనే "నువ్వు వెళ్ళనక్కర్లా. ఎవరూ ఇంటికి రావాల్సినపనిలేదు" అంది.

ఏ తెలివితక్కువతనంవల్ల తాను అక్కడైనట్టు అపరాధం చేశాడో దాన్ని కనుక్కోలేకపోయాడు. అందుచేత ఎంతో చిక్కుల్లో ఉన్నవాడు చూసి

నట్లుగా అక్క ముఖంకేసి చూస్తూ ఊరుకున్నాడు. అతడి మనోభావాన్ని చూసి, శుభ నవ్వుతూ "నీకు కాస్తయినా బుద్ధి ఉందిటూ? సంటూ?" అంది.

సంటూ గాంభీర్యం వహించి "ఇదిగో చూడు! ఇట్లు ప్రారంభించావు. నువ్వు గదమాయిస్తావని ఆదరితోనూ చెప్పాలని కోరికగా ఉంది!" అన్నాడు.

"ఆఁ, మంచిపనే చేస్తున్నావులే; పోని, ఆసంగతి వన్నులే. నీకేం తెలుసు, అలా చెబితే మనమే పిలిచామనుకుంటుంది అమ్మ; — అమ్మో! అది మరీ అసహ్యంగా ఉండదూ?"

కుర్రవాడు ఆశ్చర్యపడి, "అయితే ఎంచెప్పాలో నేర్పరాదూ?" అన్నాడు;

"ఇదే చెప్పాలి — సరిలే. నువ్వింకే ఏమీ చెప్పనక్కర్లా. పోనీ నాకేం పోలే!"

కుర్రాడు మరింత కుతూహలుడై "కాదు అక్కా! పిలుచుకురానీనమ్మ. ఇలాంటి స్నేహితుల్ని వదులుకోలేను నేను. ఇటు చూద్దామా అమ్మ కోప్పడు తుంది. ఏంచెయ్యను చెప్పు?" అన్నాడు.

శుభ కనుబొమలు చిట్లించుకుని — "ఆగు — చెప్పటం ఎలా మొదలు పెట్టాలో ఆలోచించి చూడనీ" అంది.

ఇద్దరూ నిశ్శబ్దంగా ఆలోచించసాగారు. చటుక్కున దూరంగా ఎవరిదో కాళ్లచప్పుడు అవడంతోపాటు "సంటూ! సంటూ!" అని పిలుపు కూడా వినిపించింది.

శుభ చటుక్కున తమ్ముణ్ణి హెచ్చరిస్తూ, "అదిగో అమ్మ వచ్చేసింది. నీ ఈ మాటలన్నీ ఆవిడతో ఏమీ చెప్పవద్దు. ఖబర్దార్! నేను నీకు ఆ ఎర్ర బంతి ఇస్తాలే......" అంది.

"నిజంగా ఇస్తావా? నిజంగా? నిజంగా? భేష్! నేను ఏమీ చెప్పను"

తల్లి దగ్గరకువచ్చి "మనిషివు భోజనానికి పిలిచివచ్చావా సంటూ?" అంది...

"లేదమ్మా! అక్క...ఎలాపెళ్లేను?" కుర్రవాడింత జాగ్రత్తగా ఉన్నా అక్కకేసి చూస్తూ, అక్కదగ్గిర చిన్నసంగతులలా చెప్పబోయి చటుక్కున ఆగిపో

రాడు. తర్వాత గబగబా ఆఖరి మాటలు కొన్ని చెప్పి తాను చెప్పతలచింది పూర్తిచేశాడు. తల్లి ఏమనుకుందో ఏమో తెలియదు; గంభీరంగా "వెళ్ళు. రానంటే నువ్వు వచ్చెయ్యటం బాగుండదు. అయినా చూడు. పాపం ఆ అమాయకుడికి అనవసరంగా కొంతడబ్బు ఖర్చుచెయ్యకు. ఎలాంటి పిల్లవాడివిరా నువ్వు-నువ్వు చెప్పేవన్నీ అబద్ధాలే"

అని ఆమె మరోవైపుకు వెళ్ళిపోయింది. కుర్రవాడు ఉత్సాహంతో "చెబుతావా అక్కా?—చూశావుగా! నేనేమన్నా చెప్పానా?" అన్నాడు.

శుభ మూతివిరుస్తూ "చెప్పలేను — చెప్పాల్సిందికూడా అట్టే ఉండ లేదు" అన్నది.

కుర్రవాడు పట్టుదలతో "ఒట్టు. ఒట్టు అక్కా! ఆమె ముఖం ఎంతో అమాయకంగా పెట్టి బైటికి వెళ్ళిపోయింది. అంచేత ఏమీ గ్రహించలే దనుకుంటా. ఎలాగ్రహిస్తుందేమిటి? ఊరికే 'అక్క' అని మాత్రమే అన్నా-అంతేగా!" అన్నాడు.

శుభ ముఖం ముడుచుకుని "ఆమె అన్నీ గ్రహించింది. ఏమయినా ఆమె మన అమ్మే కదూ!" అంది.

కుర్రవాడు అక్క ఒంటిమీద చెయ్యివేసి, "లేదు అక్కా! ఇదిగో ఆమె ఏమీ గ్రహించలేదని నీఒంటిమీదచెయ్యివేసి చెబుతున్నా. 'ది' అంటే ఎన్ని కాకూడదు? దీదీకూడా కాదు 'ది' ఏగా! 'ది' అంటే 'దిల్ బహార్' 'దిల్ రుబా'—ఎన్నైనా అనుకోవచ్చు" అన్నాడు.

శుభ నోట్లో గుడ్డలు కుక్కకొని నవ్వుతూ—"ఆగు! ఆగు! బాగుంది. అమ్మ గ్రహించలేదని ఒప్పుకుంటాలే. ఇహ నువ్వు ఏపనిమీదవెడుతున్నావో చెప్పు" అంది.

"అయితే ఇస్తావా ఆ ఎర్రబంతి?"

"ఆనక ఇస్తాలే. కాని మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూ — ఇవాళ మాంసం నేను వండుతున్నానని చెప్పు. కాని నేను చెప్పానని మాత్రం చెప్పకు— ఖబర్దార్!"

సరే అని కుర్రవాడు వెళ్ళిపోయాడు. శుభ కాస్సేపు నిలబడి నిలబడి సిగ్గుతో ముసిముసినవ్వులు నవ్వుకుంది. "చెప్పుతాడా! అమ్మ ఇంక గ్రహి

స్నేహితుడా! అతడివి నువ్వు ఆ వ్యక్తి వ్యక్తిత్వమూటలు! కాని నేను ఇలాంటి వాళ్ళతో ఏమాత్రం స్నేహం చేయుత్తునలా. చూపిస్తాను! చూపిస్తాను!" అని అనుకుంది మనస్సులో.

అప్పుడు మనీష అక్కపూజకోసం పూలూ, పళ్ళూ పోగుచేస్తున్నాడు. సంటూ కిలకిల నవ్వుతూ పరుగెత్తుకుంటూవచ్చి, "నేను ఇవాళ ప్రొగ్రస్నే ఒక్కణ్ణే మీదగ్గర కక్కడికి ఎలావచ్చానో చూడండి. భగలూ కాని, సుల్తాన్ కాని ఇద్దరిలో ఎవరో ఒకరు నన్ను ముందు పంపించి ఉంటారని అనుకుంటారు మీరు బహుశా. కాని అది నిజం కాదు. నేను ఒక్కణ్ణేవచ్చా. నమ్మకం లేకపోతే ఇంటికివచ్చి అడిగిచూడండి ఇవాళ. అసలేమిటి_మిమ్మల్ని భోజనానికి పిలవాలన్నమాటే ఎలా మరిచిపోయానో చూడండి. అక్క అన్నదంటే తప్పేముంది? నేను ఒట్టి తెలివితక్కువవాణ్ణి" అన్నాడు.

మనీష వాత్సల్యపూరితంతో చిన్నగా నవ్వుతూ "కాని నేను ఆమె అన్నమాట కాదంటాను సంటూ! గట్టిగా అనగలను. నిజానికి నువ్వు అసలేమాత్రం తెలివితక్కువవాడివి కావు" అన్నాడు.

సంటూ ఉత్సాహంతో "మీరలా చేయగలిగితే భలేపని అవుతుంది. ఇవాళ ప్రొగ్రస్నే ఇక్కడకు వచ్చేముందు 'వృథాగా' కొన్నితిట్లు తిట్టింది. నేనూ ఆపనేచేశా. వాళ్ళందరికన్నా బాగా మాట్లాడటం ఇవాళ నేర్చుకున్నాను" అన్నాడు.

మనీష కుర్రవాడి ఉత్సాహంతోపాటు తనూ ఉత్సాహంచూపి, సహాను భూతి వ్యక్తంచేస్తూ "సరే బాగాచేశావు. అదీ పనంటే! ఆమె ఎందుకు తిట్టింది_?" అన్నాడు.

సంటూ హఠాత్తుగా నిశ్శబ్దమైపోయాడు. తర్వాత జిజ్ఞాసానేత్రాలు పైకెత్తి "భలేవాళ్ళండీ మీరు! నేను చెప్పేస్తేమీరు అక్కతో వెళ్ళి కలిశాక_ఇంకేనా పని ఒట్టిదాసుంది. నన్ను ఇలా అమాయకుణ్ణి చేద్దామనా!" అన్నాడు.

"నా సంటూ! నువ్వు నన్నింత విశ్వసించలేకపోతున్నావు! నువ్వే ముందు కాని, మీ అక్కముందుకాను. చెప్పొద్దంటే, పోనీ. వినాలనిలేదునాకు. అయినా దీనివల్ల నేను చాలా బాధపడుతున్నానని తెలుసుకో" అన్నాడు మనీష.

ఆ పకీరువాడి సున్నిత మనస్సు అభిమానజ్వాలలను భరించలేకపోయింది. చటుక్కున అతను మనీష్ మనస్సులోని బాధను పోగొట్టడానికి ఒకటి రెండు విషయాలు నచ్చచెబుదామనుకున్నాడు. కాని కాస్సేపట్లో ఇంట్లో సంగతులన్నీ పూసగుచ్చినట్లు మనీష్ చెవినిపడేసి ప్రశాంతంగా నిట్టూర్చాడు.

చిన్మయి దగ్గరగావచ్చి "రా నంటూ! ఇవాళ నీకు కోపం లేదుగా! నాతో మాట్లాడుదువుగాని రా" అంది.

నంటూ జిజ్ఞాసాదృష్టితో నాలుగువైపులకూ చూస్తూ "కాని మీరు స్నానం చేసుకోటానికేదో వెళుతున్నారల్లేఉంది — నన్ను తాకుతారా?" అన్నాడు.

చిన్మయినవ్వుతూ "నిన్ను తాకినంతమాత్రాన నేను మళ్లీ స్నానం చెయ్య నక్కర్లేదు నంటూ! భగవత్స్వరూపుడు అట్టే ఇబ్బంది కలగదులే. రా నువ్వు" అంది.

చాలాకాలానికి మళ్ళీ ఇవాళ అక్కముఖంలో సహజమైన చిరునవ్వు వికసించటంచూసి మనీష్ హృదయం ఆనందప్లావితమయింది. కృతజ్ఞతాభావంతో అతను పకీరువాడి నిర్మల ముఖంకేసి చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

12

నిద్ర మెలకువవచ్చేసరికి అమలకు నితిన్ కన్పించలేదు. వీధి తలుపుకు తాళంవేసి అతడెక్కడికివెళ్ళాడో తెలియదు. శూన్యగృహంలో ఒంటరిగా ఉండటం ఆమెకు బాధగాలేదు. ఒకప్పుడు గడిపిన నిస్సారజీవితంకన్నా ఇది మరీ నిస్సహాయంగా ఉన్నట్లు తోచింది. కాని మరుక్షణంలోనే తప్పని సరైన కాలుష్యంలోంచి బైటపడ్డాంకదా అనే ఆనందం ఆమెను ఉన్మత్తురాలినిచేసింది. ఇల్లంతా అలంకరం తిరుగుతూ పాటలుపాడుకుంటూ ఆ ఆనందాన్ని మరింత ఎక్కువగా అనుభవించాలని అనుకుంది. కాని నిష్ఠుర దైవం దురదృష్టంవల్ల వక్రదృష్టి పడి ఈ కాస్త సుఖంకూడా లేకుండా చేస్తాడేమో_అని భయపడింది.

గజిబిజిగా ఉన్న ఇంటిని శుభ్రంగా ఉంచుదామని ప్రయత్నిస్తుండగా కింద మూతపెట్టి ఉన్న భోజనసామగ్రి ఆమె కంటపడింది. అదిచూస్తే నిశీథ్ దాన్ని తాకనయినా తాకనట్లు స్పష్టమయింది! పీట, విస్తరి, గ్లాసుతో నీళ్ళు, ఉప్పుగాయపచ్చళ్ళతోసహా అన్నీ అక్కడపెట్టి; తన దేహాన్ని వెచ్చించిఅయినా సఫలం కావించేసి పుణ్యాన్ని ఆర్జించాలన్న కోరికతో అప్పటివరకూ ఎంతో సత్తువలతో కాచుకుకూర్చుంది ఆమె. మూతతీసిచూస్తే పళ్ళెంనిండా రొట్టెలూ కూర ఇంకా సన్నసోషం తగలని పదార్థంపట్ల సాదరంగా ఆహ్వానిస్తున్నట్లున్నాయి. చిన్న నిట్టూర్పు ఆమె నాసికారంధ్రాలను కంపింపచేసింది. ఎంత స్నేహమాధుర్యభరితమైన హృదయాన్ని ఎంత వ్యథలోకెదింపింది తాను! రాత్రిసంఘటన జరిగినతర్వాత, ఈ భార్యాభర్తలమధ్య ఎడబాటు రావటానికి తానే బాధ్యురాలనని గ్రహించింది. కాని గత్యంతరం లేదు. స్వార్థం ముఖంచూస్తే తనకోసం ఇది ప్రయోజనంగా లేదు.

ఒకసారి ఏదో ఆలోచించింది. "ఊహూ. ఈభోజన పదార్థాలు ఇంక ఆయనను తిననీయవలసినపనిలేదు. అదెగాక ఇవి నేను తాకినవిగా!" అనుకుంది మళ్ళీ.

ఆ చివరిమాటలు తననుకూడా మోసంలో పడేసుంచేట్లు చేసాయేమో అన్నట్లు గబగబా అనేసింది. ఆదరాబాదరా అవన్నీ ఒక మూలకు తోసేసి, అక్కడ నీళ్ళుచల్లి మరుక్షణంలోనే తలలోని వేడిని తగ్గించుకోటానికి కాబోలు అరచేతుల్తో తల పట్టుకుని కూర్చుంది.

స్నానంచేశాక తనెంత అవ్యక్తపుపనిచేసిందీ తెలుసుకుంది. కట్టుకున్న ఒక్కచీరెతోనే వచ్చేసింది తను. అదికూడా తడిపేసుకుంది. ఇప్పుడింకోటి ఏది? దగ్గరమీద మాధవిచీరెలు రంగురంగులవి చాలా వేళ్లాడుతున్నాయి. వాటిల్లో ఒక్కటికూడా ముట్టుకోలేకపోయింది. ఏమాలోచించుకుందో ఏమో, అది ఆ అంతర్యామికే తెలియాలి. చివరకు ఏరి ఏరి నిశీథ్ బట్టల్లోంచి ఒకటి తీసుకుని "ఇది ఇంకా వారు కట్టుకోనిది, నేను కట్టుకుంటాను" అనుకుంది.

చప్పున చేతుల్లోని తడిచీరె పిండేసి, వంటచెయ్యటానికి కూర్చుంది. వెతికి వెతికి, పప్పు, బియ్యం, కాయకూరలూ బైటికి తీసుకువచ్చింది. "ఇలా ఒకరింట్లో గృహిణీత్వం మీదవేసుకోవటం చాలాతప్పు. ఎంత తొందరపడితే

అంత ఆలస్యమవుతున్నాయి పనులు. పొద్దుటినుంచీ ఒక్క పని సరిగా ఏమీ లేదు. ఎప్పటికి తెములుతుంది?" అనుకుంది తనలో ఒకసారి.

తనకు నచ్చినవిధంగా వంటకు ఏర్పాట్లుచేసి, పొయ్యిలో నిప్పువేసింది. తర్వాత కాళ్లు బారజాపుకుని కూర్చుని, తమలపాకులు బాగుచేస్తూ "ఇంకా ఇంటికిరాలేదు. బైటకెడితే ఇంతపని ఏం ఉంటుంది అబ్బా!" అనుకుంది.

కుంపటి మండసాగింది. ఆమంటలు కాస్త తగ్గటానికని అమల మళ్ళీ ఇన్ని బొగ్గులు తెచ్చి కుమ్మరించింది అందులో. అవికూడా మండసాగినాయి. నిశీథ్ రాలేదింకా. అప్పుడిహ గత్యంతరంలేక లోపలినుంచి తోమిన గిన్నె ఒకటి తీసుకువచ్చి దానితో పప్పు వేసింది. నేనుపప్పుఅయితే చేశాను కాని ఆయన వచ్చాక దాన్ని కలియబెట్టి దించుకుంటారులే_అనుకుంది.

పప్పు ఉడికింది. అందులో ముక్కలూ, ఉప్పూ వేయకుండా ఎత్తి పెట్టి "ఇకనైనా నిశీథ్‌బాబు తిరిగి రాకపోతే ఏమిచెయ్యను దాన్ని?" అని ఆలోచించింది. చటుక్కున వీధితలుపు చప్పుడయింది. ఉత్సాహంగా పరుగెత్తు కుంటూవెళ్ళి, "ఇంత ఆలస్యమైందేం? ఇంతసేపటిదాకా ఎక్కడున్నారు చెప్పండి. రెండుసార్లు మంట ఆర్పేశానుకూడా" అన్నది.

నిశీథ్ నవ్వుతూ "ఇకముందు దానిఏమిటో వెతకటానికి వెళ్ళాను. ఆశ ఫలిస్తుందనే తోస్తోంది. మంచిసంగతి_సర్వింగ్ పని___"

అమల ఆమాటకు అడ్డువచ్చి. "అవన్నీ ఇప్పుడు కట్టిపెట్టండి. తర్వాత వినిపించవచ్చు___పప్పు ఉడికి చిమిడిపోతోంది. చప్పున ఇంకోబట్ట కట్టుకుని దింపుకురుగాని పదండి" అన్నది.

"ఇంత హంగామా ఎందుకుచెయ్యాల్సివచ్చింది? చద్దిఅన్నంఉంది. అదీ కాక దుకాణంలోనుంచి ఏమయినా తినటానికి తీసుకొచ్చుకుంటే జరిగి పోదూ?"

అమల నవ్వుతూ "అవిఉంటే తినవచ్చులెండి! మరో రాత్రిపూట కూడా సిద్ధమయిందిగా!" అంది.

అబట్టమార్చుకుని పప్పు దింపటానికివెళ్ళాడు నిశీథ్. కాని అలవాటు లేకపోవడంమూలంగా రెండుచేతుల్తోనూ అకులుపట్టుకుని దింపబోయినా చేతులు కాలాయి.

అమల "ఆఁ ఆఁ అలాఉంచండి. అలా దింపలేరు. ఈ పటకారుతో పట్టుకోండి. ఆఁ అలా కాదు, ఇలా. ఈ కాళీగిన్నెలోకి తియ్యండి. నేను నీళ్లు పొయ్యబోతాను, కాని అది ఒకసారి తోలుపండి. ఆఁ తర్వాత అది దానిమీద ఎక్కించండి. నేను నూనె కాగబెట్టి దింపాను. అయినా మళ్ళీ ఒకసారి కుంపటి మీద పెట్టి, కొంచెం వెచ్చపడనీయండి. ఈలోగా మీరు అన్నందింపి చేతులు కడుక్కోండి" అంటూ చెప్పసాగింది.

"బాబోయ్! ఇంతంట నావల్ల కాదు...ఇదేదో నువ్వే వండుకో...నేను దుకాణంలోంచి ఏమన్నా తెచ్చుకుంటాలే" అన్నాడు నిశీథ్.

చివరకెలానయితేనేం వంట పూర్తిచేసి నిశీథ్ స్నానాలగదిలోకి వెళ్ళాడు. అతడికి నూనె, తువాల, పంచె అక్కడ పెట్టివచ్చి అమల పీటవేసి స్థలం బాగుచేసింది. ఉప్పు, మంచినీళ్ళు, నిమ్మకాయ అన్నీ విడివిడిగా అక్కడ అమర్చి అసంపూర్తిగా వదిలివేసిన తమలపాకులు మళ్ళా తీసుకువచ్చి శుభ్రం చేయసాగింది. నిశీథ్ స్నానంచేసిరాగానే మరోసారి ఆదరాబాదరా అన్నం తినేకంచం శుభ్రంగా కడిగి ముందర పెడుతూ—

"ఏకంగా ఆ అన్నం అవీ ఒకేసారి దగ్గరకు తెచ్చుకుని కూర్చోండి. ఆలస్యంగా వచ్చారు. ఇతరులవద్ద నౌకరీ, ఇక మీదట భోజనంకూడా సరీగ్గా ఉండదు" అంది.

"ఇవాళ సెలవుపచ్చింది. లేకపోయినా తీసుకునేవాడిని. పెద్దమనిషికి మాట ఇచ్చివచ్చాను. మధ్యాహ్నం వెళ్ళి కనబడివస్తాను" అన్నాడు నిశీథ్.

భోజనమయాక మూలనున్న పూరీలూ అవీ బయటకు తీసుకురావటం చూసి నిశీథ్ కోపంతో "నువ్వు ఇవేతిన్నావనుకుంటూ, కేవలం నన్ను పరీక్షించ టానికే ఇదంతా" అన్నాడు.

అమల నవ్వుతూ— "తినలేదు—తింటానుఇవా. పాడుగుడ్డలతో ముట్టు కున్న వీటిని మీ కెలా ఇవ్వగలను?" అంది.

గంటసేపయినా అమలచేతిలో పనులు పూర్తికాకపోవటం చూసి, చంచల మనస్కుడై నిశీథ్ బైటికివచ్చి—"అవసరంగా చెప్పవలసిన సంగతులు చాలాఉన్నాయి అమలా! ఆపనులన్నీ తర్వాత చేసుకోవచ్చు—ముందు విని వెళ్లు" అన్నాడు.

అమల దగ్గరకువచ్చి "ఏమిటన్నాడు?" అంది.

"నా స్నేహితుడొకడు మెడికల్ కాలేజీలో డాక్టరు. మాటల్లో నీవిషయమై ప్రస్తావన వచ్చింది. నర్స్‌పోస్ట్ ఒకటి ఖాళీగావుందని చెప్పాడు, అవకాశంవుంటే నీకోసమై ప్రయత్నం చేస్తానన్నాడు. ఏమంటావు నువ్వు? వెడతావా?"

అమల తలవంచుకుని "ఇష్టమేముంది? మీరు ఒకవేళ___"

నిశీథ్ ఆ మాటకు అడ్డువచ్చి "ఇక్కడే పొరపాటు పడుతున్నావు అమలా! నేను నీ ఉద్దేశ్యం అడుగుతున్నాను" అన్నాడు.

వంచిన కళ్లను ఒక్కక్షణం పైకెత్తి "అయితే మధ్యమధ్య నువ్వు వస్తూ ఉంటావా అన్నయ్యా?" అని అడిగింది అమల.

వీధి తలుపుగొళ్లెం చప్పుడుచేస్తూ "నిశీథ్ బాబూ! ఇంట్లోవున్నారా?" అని పిలిచారెవరో.

"ఎవరు?" అంటూ నిశీథ్ బైటికివెళ్లాడు. మరుక్షణంలోనే కవరు ఒకటి చేతపట్టుకుని మళ్లీ లోపలికివచ్చి "సమనువచ్చింది అమలా! ఇవాళినుంచీ మన వంట కట్టిపెట్టాలి" అన్నాడు.

అమల ఆదుర్దాగా "వేళాకోళంవద్దు. ఎవరు రాశారు?___వదినా? ఏమని రాసింది? వస్తున్నదా?" అనిఅడిగింది.

"లేదు. మనజీవిడీ మూసివెయ్యమని ఆజ్ఞ ఇచ్చింది. ప్రతినెలా భత్యంకింద నెలజీతం ఆమెకు దమ్మిడీలతోసహా పంపకపోతే వారంరోజుల లోపల పంపకపోవటానికి కారణమేమిటో సంజాయిషీ ఇవ్వాలి. లేకపోతే తర్వాత ఆమే వచ్చి బలవంతంగా స్వాధీనపరచుకుంటుంది.

వివాహదృష్టిలో ఏనియమంతాలూకు అధికారమున్నా, నామీద ప్రయోగించకపోదు. నేనేమాలోచించానో తెలుసా_కేవలం నెలజీతమే ఇవ్వను. ఇంటిమీదవచ్చే అద్దెల దగ్గర్నుంచీ ఆమెకు ఇచ్చేసి ఆదాయవ్యయాల బాధ్యతల్లోనుంచి తేలికపడతాను నేను. ఏమంటావు? బావుండదా?"

అమల ఆశ్చర్యనేత్రాలను పైకెత్తి "అయితే ఏమిటిచెయ్యటం అన్నా! నీకు స్వంతఖర్చు అంటూ కొంతఉంటుందిగా?" అంది.

నిశీథ్ గాఢకంఠంతో "లేదు, లేదు, ఆ అవసరం ఏమీ ఉండదులే చెల్లీ, సరేగా ఉపాయం చూపకలిగాను. ఇహ ఒక్క పొట్టకదా, ఎలాగో అలా గడుస్తుంది" అన్నాడు.

13

సంటూను, మనీషనూ టేబిల్ మీద కూర్చోబెట్టి శుభ టీ తయారు చేస్తోంది. చటుక్కున వెనక్కి తిరిగి సుమని "ఇదిగో ఆగు. అంతమంది వాగితే తల తిరుగుతోందనల్లే ఉంది. టీలో పంచదార ఎంత వెయ్యను?" అన్నది.

మాటలు తమ్ముణ్ణి సంబోధించి అంటున్నా దృష్టి మనీష మీదనే ఉంది. మరుక్షణంలోనే మళ్ళీ కళ్ళు పైకెత్తి తమ్ముడికేసి చూసి, చటుక్కున సుగ్రీవాణ్ణి అదుపులో ఉంచటానికి శిక్షించాలనే నెపంతో "ఇదిగో చూడు! నువ్వెవరికీ చెప్పినమాట వినటం లేదు. ఎంత అల్లరిచేస్తున్నావ్? అయినా మిఠాయి పెట్టడం మానేశానులే. తిను అలాగే" అంది.

సుగ్రీవుడు నటనా మాని హుషారుగా సుల్తాన్ అల్లరికి సంబంధించిన కథ ఒకటి చెప్పటం మొదలుపెట్టాడు. అంచేత మిఠాయి లేకపోయినందుకు అభ్యంతరమేమీ వెలిబుచ్చకుండా "చెట్టుమీద కూర్చుని ఉడత కాళ్ళతో పట్టుకుని మర్రికాయ తినటం మొదలుపెట్టింది. సుల్తాన్ మీదికి ఎగరడం అది గమనించనేలేదు. దాని వంటిమీద చెయ్యివేసి దువ్వుతూ, 'చెట్లమీద తిరిగేది కనుక చెట్టెక్కింది. నువ్వు దానితో పాటు ఎలా ఎక్కగలవు?' అని ఎంతో నచ్చచెప్పాను. ఏమి అల్లరి! అది ఏమన్నా వింటేనా. ఎగిరి ఒక్క గంతేసింది. మళ్ళా మరోగెంతు వేసింది. అంతే ఇంక..."

అని చెప్పి తన ఆనందంలో తనే పొట్ట చెక్కలయ్యేట్లు నవ్వాడు. మనీష చిరునవ్వుతో శుభకేసి చెయ్యిచాచి "నా టీలో రెండు చెంచాలు చక్కగా వేస్తే సరిపోతుంది... ఊఁ ఏమన్నావు సంటూ! సుల్తాన్ చాలా అల్లరిది నిజమే. అయితే నీ తప్పుకూడా ఉన్నది కొంత" అన్నాడు.

సంటూ ఆశ్చర్యనేత్రాలను పైకెత్తి "నాతప్పా? ఎలాంటిదగు?" అని అడిగాడు జిజ్ఞాసతో.

మనీష్ చేతిలోని టీకప్పుచాటున తన చిగునవ్వును దాచుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూ "లేకపోతే ఏమిటి? ముసలిదయిపోతున్నా ఇప్పటివరకు పెద్దబాలశిక్ష వాచకం చేతపట్టలేకపోయింది. దానికి ఎక్కడినుంచివస్తాయి తెలివితేటలు?" అన్నాడు.

కుర్రవాడు చప్పట్లు కొడుతూ ఉత్సాహంతో నవ్వసాగాడు. తర్వాత అక్కకేసి చూసి "చూశావా అక్కా! మనీష్‌బాబు తెలివి? సుల్తాన్ పెద్దబాల వాచకం చదవకలుగుతుందా? అక్క అదిజంతువు కదూ!" అన్నాడు.

శుభ తలవంచి "ఒకటీ రెండూ చదవటం దానికిష్టం లేదు. ఇప్పుడు ఇహ 'దండశాసనపద్ధతి' 'పద లగుడ ఆఘాతపర్వం' ఇలాంటివే కావల్సింది" అన్నది.

సంటూ మళ్లీ నవ్వుతూ—"భలేసంగతి జ్ఞాపకంచేశావు అక్కా! ఆగి ఇంకో గాథ తెలుసా! నా ప్రకృతి వాచకపుస్తకం వచ్చిననాడు_గురులేకపోతే పోనీ_అందులో బొమ్మలుమాత్రం బాగున్నాయి. ఎవ్వరూ లేకుండా ఉన్న తోటలోకూర్చుని చూస్తున్నాఅవి. అది ఎక్కడినుండి వచ్చిందో గడ్డిలోకవచ్చి పడుతుంది. అప్పుడు బద్ధకంగాఉంది. చదవకుండా బొమ్మలు చూస్తూ గడిపేద్దాం అనుకున్నా. ఆసంగతి అది అమ్మకు చెప్పుతుంది. విపరీతమయిన కోపంవచ్చింది. దాన్ని ఒక్కతోపుతో ప్రక్కకు తోసేసి 'అమ్మా! నేను ఇప్పుడే చదువుతున్నా' అంటూనే అ ఆ ఇ ఈ అంటూ బిగ్గరగా చదివాను. ఇహ ఆదీర్ఘ ఇకారంతో పిచ్చెత్తిపోయి చేతులోని పుస్తకం లాక్కునివెళ్లి ముక్కలుముక్కలుగా చించి నీళ్లల్లో పారేసింది" అన్నాడు.

మళ్లీ సంతోషంతో ఉక్కిరిబిక్కిరయాడు. శుభ కొంచెం గాబరా పడుతూ "ఆఁ, అదేమిటిరా! పెద్దమనుష్యులతో మాట్లాడటమనగేటే ఇలా గేనారేం?" అంది.

సంటూ ఒక్కక్షణం చంచలదృష్టితోచూసి, "వాహ్! ఇంతలో పెద్దమనిషితనం_మాట ఎక్కడినుంచివచ్చింది?" అన్నాడు.

మనీష్ దానికేమీ ఊరుకుండానే "అయితే మీ అక్కకు పెళ్ళి సంబంధం ఏర్పాటయిందా?" అని అడిగాడు.

"అయిందిగా! కాని అది వట్టిదయింది. వాళ్ళకేదో చిక్కు వచ్చిందట. పోనీండి, ఇప్పుడే వస్తుంది మళ్ళీ. కోపం వస్తే ఏమాత్రం ఆపుకోలేను. నేను చెబుతున్నానుగా! – చూడండి" అన్నాడు నవ్వుతూ తన సహజమైన ధోరణిలో.

అతడి మాట పూర్తి అవుతూ అవుతూ ఉండగా, శుభ లోపలికి వస్తూ "నువ్వు ఇప్పుడే భోంచేస్తావో, ఇంకా సేపు ఆగుతావో అమ్మ అడుగుతోంది నంటూ!" అంది.

మనీష్ కేసి కుతూహలదృష్టితో తానుచెప్పింది నిజమైందా కాదా అన్నట్టు సంజ్ఞ చేశాడు. తర్వాత అక్క వైపుకు తిరిగి గంభీరంగా "ఆలస్యంగా తింటానులే, ఇప్పుడేగా టీ తాగాను. అంతవరకూ వీరికి నువ్వు నాలుగు పాటలు పాడి వినిపించు" అన్నాడు.

శుభ క్రోధదృష్టితో చూస్తూ గద్దించి "ఛా! వెధవా! ఏమిటి నువ్వు?" అన్నది.

మనీష్ విడిచిపెట్టలా. [illegible] "[illegible] నన్ను నిరుత్సాహపరచటం మీకెంత మంచిది కాదు. ఒకటి రెండు వినిపించాల్సిందే; లేకపోతే విడిచిపెట్టను నేను. సంగీతమంటే నాకు మహాఇష్టం" అన్నాడు.

ఇంత సేపటిదాకా మాట్లాడుతున్న శుభముఖం చటుక్కున సిగ్గుతో ఎర్రబడింది. తర్వాత తన దౌర్బల్యాన్ని వీలైనంత అణచుకుని "[illegible] ఒక అజ్ఞాతకవిది. ఈ సాహిత్యాన్ని ఇతరుల ఎదుట [illegible]యను" అంది.

మనీష్ కుతూహలపూర్ణమైన కంఠంతో "ఈ సంగీతానికి పట్టి మీ ఒక్కరి సహవాసాన్ని పొందకలిగాను.___ఇహ మీరుకూడా [illegible] దూరంగా ఉండాలని అనుకుంటే, నిజం చెబుతున్నాను కదా, ఇక్కడి జీవితం మరీ దుస్సహమైపోతుంది" అన్నాడు.

శుభ ఇంకేమీ ఎదురు చెప్పలేకపోయింది. మెల్లగా నవ్వుతూ [illegible] చెయ్యివేసి నుంచుని "ఎంత చిక్కులో పడేశావో చూడు తమ్ముడూ; పాట పాడితే వీని అమ్మ కోప్పడుతుందేమో" అన్నది.

సన్నని ఎర్రని గంతేసి "ఎప్పటికీ కోప్పడను. సగం ఉండు, చెప్పిపోతే అడిగి వస్తా" అని "అమ్మా అమ్మా" అని కేకేశాడు సంటూ.

పరిగెత్తుకుంటూ లోపలికి వెళ్ళాడు. శుభ ఒకసారి అతడికి జడ్డు సహపాఠులు ప్రయత్నించి కృతకృత్యురాలు కాలేకపోయింది. అతిథిని ఒంటరిగా విడిచిపెట్టి అతడివెంట వెళ్ళడానికి ఆమెకూ ప్రాణం ఒప్పలేదు. మెదలకుండా గది మధ్య అలాగే నుంచుని బాధపడసాగింది.

మనీష్ కొంచెం విస్తుపోయి "క్షమించండి, మిమ్మల్ని ఇబ్బంది పెట్టిన వాడినవుతానని అనుకోలేదు నేను. పోనీండి నా దరఖాస్తును నేనే విరమించుకుంటున్నాను" అన్నాడు.

సరిగా ఆసమయానికి సంటూ రివ్వుని గదిలోనికి వచ్చి "అమ్మ మొత్తానికి సద్దన లేదక్కా! — పోకుండా ఉండటం మంచిది, అన్నది" అన్నాడు.

ఆ ప్రసంగంతో శుభ మనీష్ ఎదుట ఎంతో తొట్రుపడింది. మనీష్ దగ్గర్నుంచి వెళ్ళిపోదామా అని మనస్సు తపించి చూసుకుంది. చూసినకొద్దీ మనస్సు మరింత విలవిలలాడింది. "ఛీ! అమ్మ సంగతి ఎందుకెత్తాను అసలు! ఆయన ఏదైనా అనుకుని ఉంటాడు మనస్సులో. సంటూ ముఖతః అమ్మ ఆదేశం రాగానే ఈ రెండింటి మధ్యా పడి అతడెంత నిరుపాయుడౌతాడో వర్ణనాతీతం. శ్రేయస్కరమైన పద్ధతేదైనా ఒకటి ఆలోచించలేక 'న యయౌ న తస్థౌ' భావంతో తలవంచుకుని మెదలకుండానుంచుంది.

హఠాత్తుగా ఉపోద్ఘాతం ప్రారంభించి, మనీష్ దానికి కార్యకారణ భావాన్ని మాటిమాటికి తడుముకుంటూ మనస్సులో నిజంగా లజ్జితుడయినాడు. కాని ఇప్పుడు సంటూ ముఖతః సమస్తమైన అభ్యంతరాలూ పోయే పరిణామాన్ని వినేసరికి అతడి అలజ్జాభావం ఉత్సాహంతో మరింత ఉద్దీప్తమయింది. వినయస్వాభావికమయిన కంఠంతో "అయితే ఈసారి ఇహ అసలు విడిచిపెట్టను. మీరు పాడాల్సిందే. నేనే కూర్చుంటా పియానా దగ్గిర. ప్రారంభించండి మీరు" అన్నాడు.

శుభ మరింక మాట్లాడలేకపోయింది. చంచలగమనంతో పియానా దగ్గరకు వచ్చి కూర్చుని సిగ్గునంతా అణచుకుని పియానామీద వేళ్లు కదిలించ

సాగింది. సౌమ్యగానిన శ్రీవి పదటంవల్ల అపస్వరం పలికినా కీర్తన సంపూర్ణం కాగానే కంఠం ఆహ్లాదంలో కలిపింది. పశ్చాత్తాపపడిన మనీష ఏదో మంత్ర ప్రభావంవల్ల స్మృతిహీనుడైనట్లు వినసాగాడు

పాటలోని మాధుర్యాన దిగంతాలను కూడా సోకిపోయినాయి. అద్భుతమైన రాగసంధానంలో, భావావేశంతో గానా మనీష ఆ పాటలోని ప్రతి అక్షరాన్ని తన ఆంతర్యంతో కూడా పొందేయటాని అమృతంలాంటి సంగీతాన్ని ఘన తోకతో అర్పిస్తూ చేసాడు. 'ఈ పాట నాదే! నాదే! నాదే' అని అనుకున్నాడు మనస్సులో.

పాట ఆఖరున మనోహరమైన స్వరం పలికించగానే మనీష కృతజ్ఞతతో "నేను అయితే చెప్పలేను___కానీ ఎవరిదీ పాట?" అని ప్రశ్నించాడు.

తాన్పుతో పాటు కొంత మనస్సుకూడా తడబడింది వారాణసి. ఇంత గలమైన ఔత్సుక్యంలో ఆమె మనస్సులో ఏమీ వ్యవధానాన్ని ఆశించకుండానే "చెప్పండి చూస్తాను ఎవరిదో" అంది.

మనీష కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా "ఊహించి చెప్తేను. ... ఆశ చెప్పగలిగితే ఎవరిస్తారు చెప్పండి?" అన్నాడు.

"ఏం కావాలి మీకు?"

"మీదగ్గర ఉన్న పాటల్లో కల్లా అత్యుత్తమమైనదేదో అది"

"మరి మీరు ఓడిపోతే?"

"ఊహించగలం"

"ఆచ్ఛా! నావంతేమో అన్నిటికి నన్నా అత్యుత్తమైన వస్తువు. మీమందరు కేమో ఊహించగలమూనా!"

"సామాన్యమైనది కాదైనప్పటికీ ఇది నా హృదయంలో స్థానం నిలుపుకునది — ఎందుకంటే ఇది నా ఆత్మ స్మృతిచిహ్నం"

"సరే. వదిలేస్తాను___మీకేమీ ఇవ్వవలసినంతలేదు. చెప్పండి, ఎవరి పాటో?"

"రవీంద్రనాథ్‌ది"

"ఓడిపోయారు. ఆయనది కాదు"

"అయితే ఇంకెవరిది?"

“ఒక పద్మినీ జాతి స్త్రీ లక్షణాలు. అను రేఖ శ్రీకృష్ణ నాకు నచ్చిన సౌందర్యరాశి”

“నన్ను ఏవరితోనూ పోల్చకండి”

అని నవ్వుతూనే “కాని—”

“మహాభారతం. భాగవతంలో ‘రాధ’ ఉన్నట్లు చూడండి—దివ్య ప్రేమ మాధుర్యం మోహన్‌కి బాగా తెలుసు. కాని ఒక్క స్త్రీ—ఆమె మాధవుని ప్రేమతత్వం”

అత్యున్నతమైన ఆనంద పరవశంతో అభినయిస్తున్న దాని. నృత్య రూపాలలోనే నిగూఢంగా ఉంది నిర్వచనం. ఆ సమయంలో అక్కడ ఉన్న ఇద్దరూ ఒకరినొకరు, స్త్రీపురుష సంబంధం మరచిపోయి ఎవరికి వారు తన్మయత్వంలో ఉండిపోయారు. సంస్కృతి సంప్రదాయాలు నిలిపినట్లుగా.

సంగీతాన్ని, నాట్యాన్ని అతి శ్రద్ధగా చూస్తున్నది, కళా రూపాలలోనే ఎంతో ఆరాధ్యభావం ఉంటుంది. కాని ఏం చేత? జనసామాన్యంలో విశ్వసనీయంగా ఎన్నడూ ఎవరూ ఈ ‘ఎందుకు?’ అన్న ప్రశ్నను వేసుకోలేదా?

14

మాధవి మధ్యాహ్నం పూట పియానో వాయిస్తూ ఇంగ్లీషు సాంగ్ ఒకటి పాడుకుంటోంది. పక్కనే ఉన్న చోక్కాలూ, గుడ్డలూ పోగేసుకుంటోంది ధీర. ఆమె కళ్ళు ఒకసారి మూగగా చూస్తున్నా ఊయ్యాల మంచంమీద పడుకున్న పసిపిల్లల వేళ్ళను చూడటంలో నిమగ్నమై ఉన్నాయి నేత్రాలు. హఠాత్తుగా అమ్మాయిని సంబోధించి “సంసారంలో చిన్న ఎవరైనా పిల్లల్లో చెప్పగలవా వదినా?” అని అడిగింది.

మాధవి తల వెనక్కి తిప్పి “ఈవయసు నన్ను ఊహించి అన్నావా ఏం వదినా?” అంది నవ్వుతూ.

[illegible] సుభద్రా [illegible] తెలియక [illegible] ఎన్నో [illegible] నిమిషాలని వృధా చేస్తాడు. అలాంటప్పుడు ఎన్నైనా [illegible] పసి పిల్లలు [illegible] చేస్తాడు. విలువైన [illegible] [illegible] [illegible] అనేక [illegible] అందుకే [illegible] [illegible].

[illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible].

[illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible] చెప్పాలా [illegible] [illegible]" [illegible].

[illegible] "[illegible]" [illegible].

[illegible] [illegible] వెళ్ళి పోతూన్నట్టు [illegible] "[illegible], ఇక్కడనుంచి మీకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], మీ [illegible] నేనే [illegible]. అప్పుడు తెలుస్తుంది" అన్నది.

[illegible] "[illegible] వెనక్కేసుకొస్తున్నావు [illegible]! ఈ [illegible] ఏమిచ్చాడాయన?" అన్నది.

[illegible] సమాధానం "[illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] అనుభవిస్తున్నానో [illegible] అనుభవిస్తున్నానో [illegible] కలను"

[illegible] "[illegible]! [illegible] [illegible]—[illegible] [illegible]" అంది.

[illegible] ఆశ్చర్యంతో [illegible] చూసింది. [illegible] "[illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]?" అంది.

వెనుకనుంచి కుముదినీకాంత్ వెకిలినవ్వు నవ్వుతూ "[illegible]! [illegible] పెళ్ళిచేసుకున్న దొంగకు?" అన్నాడు.

ధీర వెనక్కి తిరిగి నిలబడి భర్తకేసి [illegible] చూస్తూ "[illegible]. చాలా ఘనకార్యమే. ఇంకా బాగా ఆడించండి చెల్లెల్ని! [illegible] చేసా ఈ [illegible]?" అన్నది.

'కోపంకు వెనికితే ఏమయినా కానీ, ఆరేడు [illegible] [illegible], [illegible] ఫలితంగా ఇంతపట్టు [illegible]డు. అతడి ఒక దానికి తెగ్గి [illegible] చేజిక్కింది తాను విడువలేకపోతున్నాడు. ఎంతైనా [illegible] వయస్సు [illegible] గానే [illegible] తాలూకు లక్షణాలన్నీ [illegible] [illegible]. [illegible] సందేహం ఏమీలేదు' అని కుముదినీకాంత్ భార్యను [illegible] [illegible] కున్నాడు.

"కాని అక్కా నేను [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] మానంపట్ల అంధురాలైన మానవులు ప్రాణాలైనా ఇస్తారు. కాని [illegible] [illegible] మాత్రం [illegible]లేదు. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మాత్రాన ఇక అతడు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కాలమూ—మార్గమూ అనేవి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఉంటాయన్న సంగతిమాత్రం ఆలోచించటంలేదు [illegible]."

మాధవి విచలితకంఠంతో "నువ్వు ఎన్నైనా చెప్పు [illegible], [illegible] దీనికోసం వారితో యుద్ధం చెయ్యాల్సివచ్చినా [illegible] కాని [illegible] [illegible] ఈక్షేత్రచేసుకోవటాన్ని మాత్రం సహించను" అన్నది.

కుముదినీకాంత్ ఉత్సాహితుడై "ఇదీ [illegible] [illegible]! [illegible] విచారించ నవసరంలేదు చెల్లీ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] పోతే [illegible]" అన్నాడు.

ఇలా అంటూనే అతడు "క్లయింట్స్" ఎవరో పిలుస్తున్నారని [illegible] వెళ్ళాడు. ధీర వ్యాకులకంఠంతో "[illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible]" అన్నది.

"మరి అందుకనే మనగౌరవాన్ని మనం [illegible] [illegible]! కాళ్ళావేళ్ళా పడి కాదు — సంపూర్ణమైన స్త్రీత్వాన్ని [illegible] [illegible] కుని..."

శ్రీ [illegible] తన [illegible] నేతాజులను అనుమతించకని చెప్పి "ఇలాంటి మాధవి గారి మాటలోకనుగుంటే అద్భుతం! బుద్ధిపూర్వకంగా ఇచ్చిన నీకు నీవే నిర్ణయించుకున్న [illegible] గోడ తర్వాత నెయ్యిసాగు సహకరించినా కూడా ఆ అవిశ్వాసం అనే నిప్పు మచ్చగానే ఉంటుంది. తుడుచుకు పోయినా పోను, తుడిచి వెయ్యనూలేవు" అంది.

మాధవి ధైర్యంగానూ, నిశ్చయంతోనూ ఇలా అన్నది. "[illegible] మదినా! న్యాయమైన నా అర్ధ కాలం [illegible] హక్కు ఎవ్వరైతే [illegible] [illegible] నేను [illegible] [illegible] [illegible] అనేక ఉండవు"

"[illegible] వదినా! నేనూ అనుకొన్నా. మగవాడికి అయినా అయితే [illegible] ఇచ్చిన [illegible] [illegible] ఇచ్చేదాన్ని. కాని___"

"నేనేమీ ఇంక [illegible] వదినా! ఇన్నాళ్లూ కాళ్లు పట్టుకునే [illegible] [illegible] [illegible]. మగవాళ్లు తమ హక్కులను ఉపయోగించుకునేయుండా [illegible] మనుష్యులమే. మనకూ ఉంది అర్ధ కాలం అని తెలుసు [illegible]. [illegible] [illegible] ఇచ్చేమార్గంకూడా [illegible] నిష్కర్షగా [illegible] మన హక్కులు [illegible] తుడిచిపెట్టుకుపోవు. ఒక నిరసనబాటు [illegible] [illegible] [illegible]చుకుంటాం. [illegible] దాని విషం [illegible], [illegible] [illegible] కాలములో కపోతే ప్రాణాలు కోల్పోతాం."

శ్రీ [illegible] కంఠంతో "అయితే కాలసర్పాల [illegible]వాళ్లుమీరు. చెట్టు [illegible] [illegible] ఎగిరి ఎవరూ [illegible] దిగా[illegible] [illegible] [illegible]. చస్తాను, నష్టమేమీలేదు, తర్వాత [illegible] పీడించి [illegible]. [illegible] చెప్పు"

[illegible] అడుగులతో [illegible] వెళ్లిందిధ్ర. మాధవి [illegible] [illegible] తల ఆడిస్తూ ఇలా అనుకుంది: "[illegible] ఇంటికి వచ్చినా మేము [illegible] గౌరవించి [illegible]___[illegible]. [illegible] [illegible] ఈ అన్యాయాన్ని [illegible] [illegible] నేను. ఏమైనాసరే___[illegible] [illegible]___[illegible]. [illegible] చూస్తాను. ఈ పృథివిలో [illegible] [illegible] స్త్రీల [illegible]___అని ఎవరయితే

అంతరాత్మలో నాకు [illegible] ఎవరూ [illegible]
[illegible] స్త్రీ [illegible]
[illegible]?"

15

మనీష్ అన్నం తిని నెట్టుల్లో అడుగుపెట్టగానే సంటూ కిలకిలా నవ్వుతూ "ఆ మేము '[illegible]' చూడటానికి వెళుతున్నాం. మీరు కూడా రండి" అని ఆహ్వానించాడు.

మనస్సుకేదో కొట్టినట్లయింది. కాని ఆ భావాన్ని కప్పిపుచ్చాలని "అది చాలా దూరం సంటూ!—నువ్వు నడవలేవేమో?" అన్నాడు.

సంటూ కేకలెట్టుకుంటూ ఇంటివైపుకు పరుగెత్తి "అక్కా! అక్కా! మనీష్ బాబు ఏమంటున్నాడో చూశావా? నేనొక్కడినే [illegible] వెళతానట!" అన్నాడు.

శోభ గుమ్మం పక్కనుంచి బైటికి వస్తూ వస్తూ "ఎప్పుడూ [illegible] ఇంతేనా? ఒట్టి దొంగవేషమే నువ్వు. [illegible] ఎప్పుడైనా?" అన్నది.

సంటూ [illegible] తన [illegible] కాలుతో [illegible] "చూశావా! [illegible] అయ్యన్ని వేలసార్లు చెప్పింది!" అన్నాడు.

శోభ అడ్డువచ్చి "చెప్పింది గనకే, అంతమాత్రాన ఆమె [illegible] కాలేను" అంది.

మనీష్ ఉభయులమధ్య మధ్యవర్తిగా నిలబడి, "సంటూ ఇలా [illegible] చెప్పి తప్పు ఎంచనవసరం లేదు. నేను [illegible] మాట నిజమే" అన్నాడు.

తలుపుపక్కన నిలబడియున్న స్త్రీని సంబోధించి "[illegible]! అక్కడ పార్కుంది! ఆయన [illegible] నన్ను [illegible]" అన్నాడు సంటూ.

సూశీ అరచేతి [illegible] సెకను [illegible] మోపిన అఫ్రోయా గారికి—
"ఎందుకనో ఆరి [illegible]?" అని ప్రత్యుత్తరంగా తెలియచేసింది.

తన [illegible] సంటయ్యలను చేసిందో మాత్రం [illegible] విన లేదు. [illegible] నాలుగింటికల్లా [illegible] బట్టలు [illegible] చెప్తూ [illegible] ఆమె కొంచెం తొలగిపోయింది. [illegible] ఈ మాటే [illegible] అయినా ఆచాయనున్న స్త్రీ నిజంగా తనకు సంబంధించిన సంగతే ఏదో చెబుతున్నట్టు ఉంది. [illegible] ఆమె [illegible] విషయాల్ని సూశీ తన మాటలలో వ్యక్తం చేసింది. "[illegible] చెప్పాను మా అమ్మ. వస్తారా?" అంది.

సంటయ్యా [illegible] "నేను వెళుతున్నాను, మా అమ్మ, మా అక్క, సుందర్ తో సహా. [illegible] కనబడలేదు" అన్నాడు.

మునీష్ [illegible] "వెళ్తావా? మొదట్నుంచీ ఇంతవరకు ధైర్యంగా ఉన్నావు [illegible] ఎలా?" అన్నాడు.

అందరూ సర్దుకుంటున్నారు. టీ, కప్పులూ, కెటిల్, స్టౌవ్ మొదలైన సామానులన్నీ బండిలో పెట్టారు. టిన్నులెందుకా [illegible] బాటిల్స్ [illegible] ఏవీ మరచిపోలేదు. [illegible] ఇంకా ఏ సేపో [illegible] సంటయ్యా [illegible] ఎక్కబోయి, హఠాత్తుగా ఆగి సుందర్ [illegible] మళ్లీ గాంధీని, "[illegible] నువ్వు! మళ్లీ ఏం వచ్చింది? ఎక్కు [illegible]" అన్నాడు.

సంటయ్యా [illegible] "అక్కను కూడా తీసుకువెళ్లాలి, [illegible] వచ్చేటానికి [illegible]" అన్నాడు.

మునీష్ చిరునవ్వు నవ్వుతూ "అంత అవసరం లేదు. ఆమె తన [illegible] విడిపించుకుని ఎక్కడికీ రాలేదు" అన్నాడు.

[illegible] ఒక నిర్ణయానికి తీసుకున్నా [illegible], "సుందర్ [illegible] వెళ్లిపొమ్ము. [illegible] వెళ్లిపొమ్ము" అన్నది సూశీ.

మనీష్ సోఫా పక్కనున్న పోటులోకి వెళ్లి కూర్చున్నాడు. [illegible] సంటూతో సహా అందరూ కూర్చున్నారు. [illegible] చూసి వివరకు మనీష్ పాదాలవద్దగిర [illegible]. [illegible] లోని గొలుసు కిటికీలోంచి బైటికి లాగి, "దీనితో [illegible] దీన్ని. లేక పోతే ఇలాగే మొరిగి పరుగెత్తుతుంది" అన్నాడు.

అత్యాశ్చర్యకరమైన విషయం: అక్కడ [illegible] పోయింది. పైగా కొత్తగా చుట్టుకుయున్న ఈ తమ్ముని [illegible] ఈ సరస సంతోషం మనీష్ హృదయం కూడా అనంత [illegible]ంది.

"పులికొండకు కొంచెం దూరంలో [illegible] నిలువరా [illegible] ఆపి, కొంతమంది చల్లగాలికోసం క్రిందికి దిగాం. [illegible] "పిక్ నిక్" మీరు వంటచెయ్యాలి అక్కగారూ! [illegible] నేను వేటాడటానికి వెడుతున్నాను" అన్నాడు సంటూ.

శుభ చేతిగాజులచాటున పెదవులలోని నవ్వుల [illegible] "ఎంత గొప్పవాడివయ్యావురా సంటూ! వేటకు [illegible]? [illegible] అయ్యిన విశ్రాంతి తీసుకోనీ" అంది.

కాని ఆమాట వినిపించుకునేటంత [illegible]! సంటూ మనీష్ చెయ్యి పట్టుకుని బలవంతంగా లాక్కుపోయాడు.

శుభ దగ్గరగా కేకేస్తూ "ఆగరా! ఆ పైనుంచి [illegible] నీళ్లు తీసుకు వస్తాను" అంది.

సంటూ మనీష్ చెయ్యి [illegible] పట్టుకొని "[illegible]? ఆ అక్కడే [illegible]. నేను [illegible] వేటకు తర్వాత [illegible]" అన్నాడు.

తాను చెప్పేది పూర్తిఅయాక సమాధానం [illegible] సంటూకు ఎన్నడూ అలవాటులేదు. అలాగే ఇప్పుడూ. [illegible] సంటూ ముందుకు వెళ్ళాడు. మనీష్ చాలా [illegible]. [illegible] న్నవారికోసం ఎదురుచూస్తూంది. కాని [illegible] వాటి రక్షణ భారమేమో అనుమానపడేలా [illegible]. [illegible] బంధుత్వమై [illegible] ఒకవేళ తన [illegible] హస్తాల [illegible] ఈ [illegible] తప్పించుకోవడం [illegible] — [illegible]? [illegible]

[illegible] "నటనా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అమ్మా! నన్ను [illegible] తలపెట్టి చూడు [illegible] [illegible] ఉండగలనా నేను? ఎవరుంటారు? [illegible] [illegible]" అంది.

ఇలా అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఆమె చెయ్యి పట్టుకొని "[illegible] నటనా [illegible] [illegible] [illegible]" అన్నాడు.

మనీష నవ్వుతూ "మరేం కాదు. ఆ గండి ఎక్కడ పడిందో చూస్తాను" అన్నాడు.

కోరిన వస్తువులను రెండింటినీ అతను సాధించి తీసుకుని రాగానే శుభ సహజంగా కృతజ్ఞతాపూర్వకమైన నిట్టూర్పు వదిలి, "అమ్మో! ఏం మనుష్యులండీ మీరు? కాస్తయినా భయమనేది లేదు" అన్నది శుభ.

మనీష ముఖం ముకుళించుకుని, "ఇంక పోగొట్టుకోవటం అన్నమాట అనవసరంగా ఉపయోగించుకోవటం కాక ఏమిటి? నేనది ఒప్పుకోను" అన్నాడు.

శుభ అనురాగకంఠంతో "నేను అలా అన్నానన్నట్లే ఉంది; క్షమ. పోగొట్టుకున్నాను—ఏం కావాలో, చెప్పండి. ఇస్తా" అంది.

కాని కోరుకోవలసినదేదో ఎంత ప్రయత్నించినా మనీష తెలుసుకోలేక పోయాడు. వెంటనే అతనికి స్ఫురించినట్లుగా శుభ హఠాత్తుగా సిగ్గుతో నవ్వుతూ "ఛీ! అమ్మో నాకొద్దు ఏమనుకుంటారు?" అంది.

మనీష ఆశ్చర్యంతో శుభ ముఖంకేసి చూశాడు. కాని ఏమీ మాట్లాడలా.

కాస్సేపు మెదలకుండా ఊరుకుని "నేను ఇవాళ చాలా సిగ్గు విడిచిన దాన్నయ్యాను కదూ?" అంది శుభ.

మనీష ఆ మాట సహృదయంగా రుజువు చెయ్యలేక "ఏదీ నాకు అలా ఏం కనిపించలేదే?" అన్నాడు.

16

[illegible] రాత్రి. [illegible] అనూహ్య [illegible] గానే [illegible] 'డ్రాయింగ్' వేసి [illegible] "మా [illegible]!" అన్నా[illegible].

[illegible] ముఖాన్ని [illegible] "ఇంకేం? ఆయన [illegible]!" అంది.

"ఏం? సమ్మకం కలగటంలేదా?"

"కలగకపోవటమేం? అయినా ప్రతిసెలా అయ్యేఖర్చు చేస్తూ [illegible] కుంటే ఏ న్యాయశాస్త్రాలబలమూ ఆయన్ని బోనులో నుంచి [illegible] తప్పిస్తున్న [illegible] గుర్తించుకో"

"మంచి కేపీతాయా లేనో [illegible] మీ [illegible] [illegible] [illegible] ఉత్కంఠంగా.

నా స్నేహితురాలితో "అమాత్రం తెలుసు. అన్నా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ఎత్తులూ ఎప్పుడైతే వేస్తున్నారో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అయినా ఆ అమాయకుడి నెత్తిన [illegible] వారిబాటు [illegible] [illegible]. ఇప్పుడు నీ ఉద్దేశ్యమేమిటో చెప్పు వింటాను" అన్నది

మాధవి అప్పుడే స్నానం చేసిన ఉత్సాహంతోనే [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మెరిసేటి మరుక్షణంలోనే [illegible] "నా ఉత్తరం [illegible] [illegible] [illegible] చేనా?" అన్నది.

"ఊఁ"

"మా అన్నయ్య అప్పీలు చేయిస్తారా ఇదేనా?"

"కాదు. కోర్టులో కావలసిన సహాయం మాత్రం ఇస్తానన్నారాయన. సరే ఎన్ని ఖర్చుతం ఏమవుతుందో చూస్తాను."

ధీర తన కంఠాన్ని వీలయినంత ప్రశాంతంగా చేసుకుని "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మేమీ ఉండమంటదినా! అయినా ఈసారి ఆయన్ని సున్నితంగా [illegible] వదిలేసుకున్నదాని వవుతావు" అంది.

"[illegible] ఈసారి అయినా ఆయన [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"

"[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. అయినా నామూలు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] అయ్యన్న [illegible]"

"మీరన్నట్టు — అది మా మామగారిష్టం. దాన్ని [illegible] [illegible] [illegible] నా కడుపున పుట్టిన బిడ్డలు, [illegible] [illegible] [illegible] ఆ స్వార్థభావాన్ని కలుషితం కానివ్వలేను. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] లోపుగా ఉచితమైన పసుపు అది [illegible] [illegible]"

[illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] "తెల్లని తెల్లని [illegible] మవుతుంటే నేను ఊళ్లోలేను కాబట్టి! నామాటవిను. ఆ ఉత్తరం చూడగానే రావాలి" అన్నది [illegible].

[illegible] నవ్వుతూ "నిన్నరాత్రి నాలుగురోజులు [illegible] మనస్సులోని సంగతి మొదట్లో చెప్పకున్నా నడిచా! ఎదిగిపోతున్నట్లయితే బహిరంగంగా లేకుండా చాటుగానే నేను ముందుకు పోయేదాన్ని" అంది.

"ఏం? నమ్మకం కలగటంలేదా?"

"కలగకపోవటమేం? అయినా ప్రతినెలా అయ్యేఖర్చు చేతులో ఉంచుకుంటే ఏ న్యాయశాస్త్రాలబలమూ ఆయన్ని బోనులో నుంచోపెట్టలేదన్న సంగతి గుర్తుంచుకో"

"నుంచోపెడతాయో లేదో నువ్వే చూస్తావుగా!" అన్నది మాధవి తీక్ష్ణంగా.

ధీర స్నిగ్ధకంఠంతో "ఆమాత్రం తెలుసు. అన్నాచెల్లెళ్ళు ఇన్ని ఆలోచనలూ, ఎత్తులూ ఎప్పుడైతే వేస్తున్నారో అప్పుడే నాకు కనీసం కొంతవరకు అయినా ఆ అమాయకుడి నెత్తిన రుద్దటంలో పొరబాటు సుమారుగా తెలుసు. ఇప్పుడు నీ ఉద్దేశ్యమేమిటో చెప్పు వింటాను" అన్నది.

మాధవి అప్పుడే డ్రాఫ్ట్ చేసిన ఉత్తరంతీసి ధీర చేతికిచ్చింది. ధీర చదవటం మొదలెట్టి మరుక్షణంలోనే చకితురాలై "ఈ ఉత్తరం ఆయనకు పంపాల్సిందేనా?" అన్నది.

"ఊఁ"

"మీ అన్నయ్య అభిప్రాయంకూడా ఇదేనా?"

"కాదు. కోర్టులో కావలసిన సహాయంమాత్రం ఇస్తానన్నాడాయన. సరే ఇస్తే ఫలితం ఏమవుతుందో చూస్తాను."

ధీర తన కంఠాన్ని వీలయినంత ప్రశాంతంగా చేసుకుని "అంత విశేష ఫలితమేమీ ఉండదనుకుంటా! అయినా ఈసారి ఆయన్ని నువ్వు పూర్తిగా వదిలేసుకున్నదాని వవుతావు" అంది.

"కాని ఈసారి అయినా ఆయన లొంగివస్తారని ఆశిస్తున్నాను"

"మాధవీ, పోనీ, దీని ఫలాఫలాలు తెలుసుకోకుండానే ఒక్కసారిగా పూనిన నిష్కారణపట్టుదల. అయినా నామాట వినదలుచుకుంటే ఇలాంటి పిచ్చిపట్టుదలలు మానెయ్. అవకాశమున్నంతవరకు ఆయన్ని పోగొట్టుకోకు"

"మీరున్నచోటు — అది మా మామగారిల్లు. దాన్ని న్యాయంగా పొందవలసినవాళ్లు నా కడుపునపుట్టిన బిడ్డలు, మీలాంటి పాపుల నిశ్వాసాలతో ఆ స్వర్గధామాన్ని కలుషితం కానివ్వలేను. ఏడురోజులు గడువు ఇస్తున్నాను. ఈ లోపుగా ఉచితమైన పనిఏదో అది చెయ్యాలండి మాధవి."

అని రాసివుంది ఆ ఉత్తరంలో.

ఉత్తరం మడిచి కవరులో పెడుతూ "తెలిసి తెలిసి ఇంత సర్వనాశన మవుతుంటే నేను ఊరుకోలేను మాధవీ! నామాటవిను, ఆ ఉత్తరం దూరంగా పారెయ్" అన్నది ధీర.

మాధవి అగ్గిలాగా భగ్గుమంటూ "మా ఇంట్లో నాలుగువైపులా శత్రువు లున్నారన్న సంగతి మొదట్లో ఎరగనమ్మా వదినా! ఎరిగి ఉన్నట్లయితే బహిరంగంగా లేకుండా చాటుగానే నేను ముందుకు పోయేదాన్ని" అంది.

ధీర బాధపడింది. మెల్లిగా మాధవిచేతిని తన చేతుల్లోకి తీసుకుని "నేను నీకు వదినను మాధవీ! శత్రువును కాను" అంది.

"ఇన్నాళ్ళూ అలాగే అనుకున్నాను. కాని ఇవాళ అన్యధా అనుకుంటున్నాను."

"సర్లే, ఆ ఉత్తరం ఇలా ఇయ్యి. క్రింద నన్నుకూడా ఒకపంక్తి రాయనియ్యి"

దొంగతనంగా దొరికినది అమూల్యమైన రత్నం కనుక సావధానంగా ఉంచటం అవసరం—ఆ భావంతో ఆ ఉత్తరాన్ని పైకి ఎత్తి పట్టుకుని "ఏం రాస్తావు నువ్వు?" అని అడిగింది.

"నేనేదో నీకు చూపించకుండా పంపనులే ఇలా ఇవ్వు" అన్నది ధీర.

మాధవి సందేహంతోనూ, సాహసంతోనూ ఆ ఉత్తరంలో వ్రాయగా మిగిలి ఉన్న కొంతభాగాన్ని చూపించి మిగతా భాగాన్ని రెండుచేతుల్లో కప్పి పెట్టింది. ధీర కలం ముంచి స్పష్టమయిన అక్షరాలతో "కుక్క పిచ్చెక్కితే తన కాళ్లను తానే కరుచుకుంటుంది. సావధానత అవసరం— ధీర" అని వ్రాసింది.

మాధవి కళ్లెర్రచేసుకొని "ఈకుక్క అయిందెవరు?" అని అడిగింది.

"ఎవరైతేయేంలే, ఇంక పంపించవచ్చు"

"ఊహూం. నేను పంపను. చావు నువ్వు"

"హాయిగా—నీకు ఆపద కలిగిస్తున్నా కదూ! అందుకని—"

మాధవి నిరుత్తరురాలై విస్మయంతో ఆమె ముఖంకేసి ఒక్కక్షణంగా చూసి "సరే కాని భగవంతుడు నిన్ను ఏధాతువులతో నిర్మించాడో చెప్పగలవా వదినా?" అంది.

"ఇది నేనూ ఆలోచించి తెలుసుకోలేకపోయాను వదినా! నువ్వు తెలుసుకోగలిగినట్లయితే చెప్పు"

అని నవ్వుతూ ధీర గదిలోంచి బైటికి వెళ్ళింది. ఆమె సంతోషానికి ముఖ్యకారణం — కోపోద్రిక్తతతో మాధవి ఆ ఉత్తరాన్ని ముక్కలు ముక్కలుగా చించి పారేసింది. ఇంక పంపటమంటూ ఉండదు. తర్వాత అవకాశం చూసుకుని ఆమెకు బోధించి ఈ దుస్సంకల్పంనుంచి ఆమెను మరలింప చెయ్యవచ్చుకదా — అని.

కాని ఒకగంట గడిచాక బంట్రోతు తాళాలగుత్తి తీసుకువచ్చి ఇచ్చి "అల్లుడుగారు ఇవ్వమన్నారు" అన్నప్పుడు ఆమె నెత్తిన పిడుగుపడ్డట్లయింది. మాధవిదగ్గరకు పరుగెత్తుకుంటూవచ్చి "మళ్ళీ ఉత్తరంవ్రాసి పంపావా?" అన్నది ధీర.

మాధవి దృఢస్వరంతో "ఆమాత్రం స్వాతంత్ర్యం ఉంది నాకు" అంది. ధీర కోపంతో తాళాలు విసిరివేసి "ఇదిగో — స్వాతంత్ర్యహంకారాలతోపాటు వీటినికూడా తీసుకుని ఊరేగు" అంది.

మాధవికేమీ అర్థంకాలా! ఆశ్చర్యంతో వదిన ముఖంకేసి చూస్తూ ఊరుకుంది. బిగుసుకుపోయిన కంఠాన్ని అతిప్రయత్నంమీద సాఫీగా చేసుకుని "నిశీథ్ ఇచ్చాడు" అన్నది.

"తాళాలా?"

"ఆఁ. తాళాలు. ఆయనకు నీ బెదిరింపులు సహించే ఓర్పువుంది. అంచేతనే పంపాడు తాళాలు. ఇవి ఇవ్వకుండా ఆయనే స్వయంగా వచ్చినట్లయితే నేను ఈ చేతుల్తోనే గెంటివేసేదాన్ని"

"హుఁ. తెలుసుకున్నాను. నేనే తప్పుచేశాను వదినా!"

ధీర చటుక్కున గాంభీర్యం వహించి, "నువ్వు తెలుసుకున్నదే పొరబాటు. అతడు మగవాడు, ఎవరి కొంగుపట్టుకునీ ఉండబోడు, ఉండజాలడు కూడా. మీ అన్నా చెల్లెళ్ళ యాతనతో నాతల పగిలిపోతుంది. ఎప్పుడు ఈ సర్వనాశానికి ప్రతీకారం చెయ్యగలనో లేదో తెలియకుండా ఉంది!" అన్నది.

మాధవి నిరాశాభావంతో ఎదురుగా చూస్తూ కూర్చుంది. ధీర దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి మెల్లిమెల్లిగా గది విడిచి వెళ్ళిపోయింది.

17

హాస్పిటల్ దగ్గర అమలను కలుసుకోటానికి వచ్చి "నీతాలూకు ఉన్న దేదో బ్యాంకులో డిపాజిట్ చేసి వచ్చాను అమలా! ఇదిగో దానిరసీదు" అన్నాడు నిశీధ్.

అమల మాట్లాడలేక పోయింది. ఒక్క క్షణం విహ్వలదృష్టితో ఆ రశీదుకేసిచూస్తూ ఊరుకుని "అది మీదగ్గరే ఉంచండి" అంది.

"కాని ఇక అలా ఉంచటానికి వీల్లేదు అమలా!"

"ఎందుకులేదు? నీచిన్న చెల్లెలు హఠాత్తుగా ఇవాళ ఏంతప్పు చేసింది అన్నయ్యా?"

మెల్లిగా కుడిచేత్తో ఆ కాగితాన్ని పుచ్చుకుని "తప్పు నీది కాదు చెల్లీ! నా అదృష్టానిది. ఎక్కడ ఉంచను? స్థలాభావం" అన్నాడు.

"నువ్వు వేళాకోళమాడుతున్నావు అన్నయ్యా! ఇంత పెద్దఇంట్లో ఈ చిన్న కాగితం దాచటానికి చోటే ఉండదా?"

నిశీధ్ మెదలకుండా ఊరుకున్నాడు. అమల ఏడుపు వ్యక్తమవుతున్న కళ్లను క్రిందికివాల్చి, హతాశామిశ్రితకంఠంతో—"చెల్లెలి అపరాధ మేమయినా ఉంటే ఆమాత్రం సహించలేవా అన్నయ్యా—"

నిశీధ్ ఆమాటకు అడ్డువచ్చి, "దారి మరిచిపోతున్నావు చెల్లీ? అది కాదు. నేనీనాడు ఆశ్రయవిహీనుణ్ని?" అన్నాడు.

అమల త్రుళ్లిపడి లేడిలాగా బెదురుచూపులుచూస్తూ "అదేమిటి వదిన ఏమన్నా—?" మిగిలిన మాట ఆమె పెదవుల్లోపలే ఆగిపోయింది. స్థిర దృష్టితో ఆమె నిశీధ్ ముఖంకేసి చూస్తూమాత్రం నుంచుంది. నిశీధ్ ఏంమాట్లాడతాడు—అతడికంఠం ఎవరో బలంగా నొక్కి—వేస్తున్నట్లుంది. మెల్లిగా జేబులోంచి ఒక కాగితం బైటికితీసి అమలచేతికి ఇచ్చాడు.

ఆకలితో ఉన్నవాడికి అన్నం దొరికినట్లు—అమల దానిమీదనే మనస్సునీ, ప్రాణాల్నీ ఉంచి చదవసాగింది. తర్వాత అదుర్దాగా నిశీధ్ ముఖం

కేసిచూసి "ఇంక దీనికి బదులుగా నువ్వు ఇల్లు ఆమెకు వదిలేసి వచ్చావా?" అన్నది.

నిశీథ్ కంఠాన్ని వీలైనంత దృఢంగా చేసుకోటానికి ప్రయత్నించాడు. "ఒక ఇల్లే అన్నమాటేమిటి అమలా! నాది అని చెప్పుకునేందుకు ఏదైతేఉందో అదంతా" అన్నాడు.

అమల ఈసారి కొంచెం ఉద్రిక్తురాలై "కాని నీకీ బుద్ధి ఎవరు నేర్పారు చెప్పు?" అంది.

నిశీథ్ చంచల దృష్టితో ఆమె మనస్సులోని భావాన్ని తెలుసుకో తలచుకుని "ఎందుకు అమలా, అంతకన్న గత్యంతర మేముంది?" అన్నాడు.

అమల మొండిపట్టులాగా అధీరకంఠంతో "ఇదీ మీ బుద్ధి. స్త్రీ విచ్చలవిడి మార్గాన పరుగెత్తబోతూంటే అలాంటి దానికి అవకాశం ఇస్తావా నువ్వు!" అంది.

"నువ్వు ఆమెను అర్థంచేసుకోలేవు అమలా! ఆమె చాలా ఆత్మాభిమాన వంతురాలు" అన్నాడు నిరాశాకంఠంతో నిశీథ్.

"దీన్ని నువ్వు అభిమానమంటావా? కాని నేను అలా అనను. పతనాని కిది ముందటిసూచన అని అనుభవం ఉన్నదాన్ని నేను బాగా ఎరుగుదును. స్త్రీ దేవతాతుల్యుడైన తన భర్తను విశ్వసించలేక పోవటమనేది ఎప్పుడైతే చేసుకుంటుందో ఆనాటినుంచి ఆమె ఏమయినా చేయగలదు. కాబట్టి ఆ మార్గానికి నువ్వు అడ్డుపడి, ఆమెను వెనక్కు మళ్లించాలి"

"నువ్వు ఆమె అంతర్యాన్ని ఎరుగవు అమలా! అందుకనే చెబుతున్నా. అప్పుడే పుట్టిన శిశువు హృదయంలాగా ఆమె మనస్సు అతిపవిత్రమూ, అతి నిర్మలమూను"

"కాని సందేహమనేది విషపూరితము. కాని ఆ సందేహాన్ని నిర్మూలించుకోటానికి చేయవలసిన ప్రయత్నాల నన్నిటినీ మానుకోటానికి సిద్ధంగా ఉన్నదామె"

నిశీథ్ విషణ్ణదృష్టితో అమల ముఖంకేసిచూసి "ఇంక ఆ విషయం పునరుచ్చరించకు అమలా!" అన్నాడు.

అమల నిశీథ్ పాదధూళిని శిరస్సున ధరించి నీవు మానవమాత్రుడివి కాదని తెలుసు అన్నయ్యా! కాని ఈ ప్రపంచంలో సంచరిస్తున్నప్పుడు కొంత

బాధపడవలసి రాకతప్పదు. ప్రపంచం ఎంత సరళంగా ఎంత ఉదారంగా కన్పిస్తుందో అంతగా దాన్ని గ్రహిస్తావు. వదిన అభిమానవతే కానీ, లేక పొరపాటు చేసిందనే అనుకో, ఆమెకు ఇలా లోకువ నివ్వటం కూడదు. పొరపాటును పోగొట్టితీరాలి, ఆమెను వెనక్కి మళ్ళించాలి"

"కాని దానికి మార్గమేమిటో నేనేమీ తెలుసుకోలేక పోతున్నాను చెల్లీ!"

"___లేకపోయావు అంటే వీల్లేదు. ఏ ఉపాయమయినా కానీ___"

హాస్పిటల్ ప్యూన్ వచ్చి 'బైటవారితో మాట్లాడేసమయం అయిపోయింది. అంచేత ఇంకా ఎక్కువ సమయం అవసరమయితే స్పెషల్ పరిమిషన్ పొందాలి' అని చెప్పాడు.

"వెళుతున్నాను అన్నయ్యా! చెల్లెలినై ఉండి నీకు చెప్పగలదాన్ని అనే అతిశయం లేదు నాకు. కాని స్త్రీ జీవితమార్గం ఎంతో కంటకావృతం. స్వాతంత్ర్యం కావాలనటంతోపాటు ఆమె నిన్ను వదులుకోకుండా ఉండటంకూడా అవసరం. స్త్రీ స్త్రీత్వాన్ని మరిచిపోకూడదు అన్నది జ్ఞాపకముంచుకో" అన్నది అమల ధీరకంఠంతో.

"కాని _ కాదు కాదు. నన్ను ఆలోచించుకోనీ అమలా!" అంటూ నిశీథ్ ముఖం పైకెత్తి చూశాడు_అమల వెళ్ళిపోయింది.

18

సహిష్ణుతా, కర్తవ్యపరాయణత్వమూ అనే గుణాలతో ఈ కొద్ది మాసాల్లోనే అమల హాస్పిటల్ ప్రధాన యజమానిని ఆకర్షించటంలో కృతకృత్యురాలయింది. అయితే రోగులు మధురభాషిణి అయిన తమ 'అమియా' కాలిచప్పుడు ఎప్పుడెప్పుడా అని చెవులు రిక్కించుకుని వింటానికి కుతూహల పడుతూంటారు. ఎంచేతంటే ఆమె దగ్గరకువస్తేనే రోగులబాధ ఇంచుమించు సగం తగ్గిపోతున్నట్లు ఉండేది. ఒక్కసారి పలకరించిందంటే ఆమెను ఒకపట్టాన విడిచి పెట్టేవారు కాదు రోగులు.

అంచేతనే ఇతర సంచార స్వాతంత్ర్యాపేక్ష ఏదైతే ఉన్నదో అది కాస్త హరింపబడింది అమలకు. విశ్రాంతి అనుభవించటమనేది కల్లోనాస్త; వేళకు స్నాన భోజనాదులుకూడా కరువైనాయి ఆమెకు.

రాత్రల్లా అక్కడ ఉంటున్న రోగితోపాటు మేల్కొని గడిపి, అక్కడి నుంచి లేవగానే స్నానపుదుస్తులు వేసుకుని స్నానాలగదిలోకి వెళ్ళింది. సూపరింటెండెంట్ పిలుస్తున్నట్లు కబురువచ్చింది. ఆదరాబాదరా ప్రారంభించిన స్నానం పూర్తిచేసుకుని బైటికివచ్చి చూడగానే పెద్ద డాక్టర్ తనకోసం ఎదురుచూస్తోంది. అమల కొంచెం సంకోచంతో "కాస్త సమయం చిక్కేసరికి స్నానం చేద్దామని వెళ్ళాను. తమరు చాలాసేపు ఎదురుచూస్తూ ఉండవలసివచ్చిందనుకుంటాను" అన్నది.

పెద్దనర్సు తలఊగిస్తూ "లేదు. మొత్తానికి లేనట్లే. కాని ఇవాళ నిన్ను నేను ఒక అగ్నిలోనుంచి బైటికి తీసుకువచ్చి—మరో అగ్నిలోనికి విసరటానికి వచ్చాను" అంది.

అమల ధీరప్రశాంతకంఠస్వరంతో "చిత్తం ఆజ్ఞాపించండి—నేను సిద్ధంగా ఉన్నాను" అన్నది.

"నాకు తెలుసా సంగతి. తెలుసుకునే సూపరింటెండెంట్ దగ్గర్నుంచి అనుజ్ఞాపత్రాన్నికూడా తీసుకువచ్చాను. నువ్వు రాత్రల్లా మేలుకున్నావని తెలుసు; ఇక్కడి రోగులందరికీ నువ్వు ప్రాణంలాంటిదానవని ఎరుగుదును. ఆ సంగతి అలా ఉంచు. ముందు ఈ షరబత్ త్రాగి, కాసిని ఈ పళ్ళు తీసుకుని తిను. ఇప్పుడే పిలుపువచ్చినచోటికి నాతోకూడా రావాలి" అన్నది స్నిగ్ధ జ్వలముఖంతో నర్సు.

మరోసారి ఆజ్ఞ ఇచ్చేంతవరకూ ప్రతీక్షించకుండానే అమల సిద్ధంగా నుంచుంది. నర్సు ముందు నడుస్తూ నడుస్తూ చెప్పసాగింది. "ఒక బాలింతరాలి స్థితి చాలా ప్రమాదంగా ఉన్నదని బారిస్టరుగారింటినుంచి కబురువచ్చింది. నన్ను రమ్మంటున్నారు వాళ్ళవాళ్లు. ఆ ఉత్తరాన్నిబట్టి నీలాంటి నర్సు ఒకతె అక్కడ ఉంటే చాలునని గ్రహించాను. నువ్వు కాదన్నా విడిచిపెట్టను నేను. ఆఁ...ఏమిటోయి రామదీన్?"

బంట్రోతు తొట్రుపడుతూ కొన్ని ఉత్తరాలు ఆమె చేతికిచ్చాడు. అడ్రసులు చూసి "ఇది నీది. ఈ మూడింటిలో రెండు అంచలకుమారివీ; ఒకటి

తటిత్ పోసినీది. బాబోయ్, ఎంత సెంటువాసనో! ఈ కాలపు ఆడపిల్లలకు కేవలం ప్రేమలేఖలుతప్ప ఇక కేఁ ఉత్తరాలు రాయరల్లేఉందే!" అన్నది నర్సు.

అమల చెక్కిళ్ళు రెండూ ఎర్రబడ్డాయి. ఆ భావాన్ని మార్చటానికి— "ప్రపంచంలో ఒక విధమయిన సంబంధాన్ని త్రెంచివేసుకోటానికి ఇక్కడకు వచ్చి చేరాను. ఉత్తరం ఎవరురాశారో ఏంతెలుసు?" అని అన్నది.

తన మాటలు అమలకు నొప్పికలిగించాయనుకుంది నర్సు. సాంత్వనాపూర్వకమయిన మధురకంఠంతో ఆ మొదటఅన్నమాటలను మార్చాలని ప్రయత్నిస్తూ "కామలే, అలాంటి ఇబ్బంది ఏమీలేదని నీ ఉత్తరం చూడగానే గ్రహించాను. ఇదిగో కారు. ఎక్కికూర్చో. ఏమిటోయ్ నీవు ఉత్తరం తీసుకు రాలేదా? డ్రైవరుప్రక్కకువెళ్ళి కూర్చుంటే దారిచూపుతూ వెళ్ళటానికి సుకరంగా ఉంటుంది" అన్నది.

ఆడపిల్లల ఎదురుగదిలో వీళ్ళ నిద్దరినీ కూర్చోబెట్టి, ఈకబురు చెప్పటానికి నౌకరు లోపలికి వెళ్ళాడు. ఆఅవకాశం చూచుకుని రవికజేబులోని ఉత్తరం బైటికితీసి చదవసాగింది అమల. సరీగా ఆసమయంలోనే ధీర హఠాత్తుగా తుపానులాగ గదిలోకివస్తూ "మీరు చప్పన రండి. మాఅక్క బిడ్డకు మళ్ళీ స్మృతి తప్పింది" అన్నది.

కర్తవ్యతాహ్వానం ఇద్దర్నీ తొందరపెట్టింది. పరధ్యానంలో చేతిలోని ఉత్తరాన్ని రవికజేబులో దాచుకోబోతే అది క్రింద పడిపోవటం అమల గమనించనేలేదు. కొన్ని గంటలు శ్రమపడి ప్రసవించిన స్వర్గీయసంపదను వారి చేతులకిచ్చి, ఇదరూ నవ్వుముఖాలతో వెళ్ళబోతూండగా ధీర కొంచెం ఉద్వేగస్వరంతో "మీరిద్దరూ వెడతారా? మళ్ళీఏదైనా—?" అని ప్రశ్న లేవనెత్తింది.

"ఆ భయంలేదు. అవసరమయితే నేనే ఉండి ఆ ఏర్పాట్లు చూస్తాను. సాయంకాలంవరకూ ఒక్కొక్కరినీ పంపుతాను. ఒకవేళ రాత్రికూడా అవసరమయితే ఉండిపోతుంది" అన్నది నర్సు ప్రఫుల్లకంఠంతో.

ధీర గట్టిగా అమల చేతులు పట్టుకుని "నేనేంచెప్పను — వెళ్ళక వీల్లేదా?" అంది.

అమల జిజ్ఞాసాదృష్టితో తోటి నర్సు ముఖంకేసి చూసింది. కాని ఏమీ మాట్లాడలేకపోయింది. నర్సు ఆమె కాపదనుంచి విముక్తి కలిగించటానిక

"ఎన్ని రాత్రుళ్ళు అమె మేలుకుని [illegible] ఇప్పటివరకూ [illegible] నా కావు. అమె ఇప్పుడు కంటే [illegible] తీసుకోలేదు. స్వార్థరహితమైన [illegible] యింది అది అనందం" అన్నది.

[illegible] కొంచెం [illegible] "కర్తవ్యపాలనలో నేను స్వార్థానికి [illegible] వెర్రి చెయ్యను. ఎందుకంటే నెయ్యి ఇస్తే తిరుగుతూ ఉన్న అది ఒక్క రోజులో చెడిపోవచ్చు అని తెలుసు" అన్నది

"ఇతరుల సేవలో జీవితాన్ని ధారపోద్దామని ఎప్పుడైతే వచ్చావో అప్పుడింక అలా సాగదు అమలా! రోగులసుఖంకోసమే అయినా నీస్వార్థత్యాగంతో వారికి ఘనిష్ఠసంబంధం ఉందని నేను చెప్పలేరాని. దానిని పోగొట్టుకునే అధికారం నీకుకూడా లేదు అమలా!" అన్నదిసర్సు స్నేహమధురస్వరంతో.

నూరురూపాయలనోటు ఒకటి సర్సు గుప్పిటలో పెట్టి "మీ పట్టుదలకి [illegible] ఫలితం" అన్నది ధీర. తర్వాత అమలవైపు తిరిగి, "మీది ఇంకా కొంతకాలం ఉంటున్నావు కదూ! సాయంకాలం మరోసారి రావాలని ప్రార్థన. [illegible] అనుమతిస్తే—"

[illegible] "[illegible] వస్తేను. [illegible] చెప్తాం [illegible]" [illegible].

హఠాత్తుగా [illegible] శిశువు [illegible] అది [illegible] దగ్గరకువచ్చి శిశువును జాగ్రత్తగా తీసుకుని వక్షస్థలాని కదుముకుంది. [illegible] అక్కడలేని నౌకరు నుద్దేశించి "ఒక గ్లాసో సెబ్బా, ఫీడింగ్ బాటిల్ తీసుకు రావడానికి ఎప్పుడనంగా వెళ్లావురా దౌర్భాగ్యుడా? ఇంతవరకూ రాలేదు, పాపం! ఆకలేస్తోందిరా!" అన్నది.

మాధవి దృష్టిని వీలైనంతవరకు మరోవైపుకు త్రిప్పి, "వాణ్ణి అక్కడ విడిచిపెట్టేయ్ వదినా! ఏడ్చిఏడ్చి చావనీ!" అంది.

"అయ్యోరామా! అవేంమాటలు? మాధవీ! చూడు! ఇలాంటి వెన్నముద్ద లాంటి పిల్లాణ్ణి ఎప్పుడైనా చూశావ్? నిజం చెప్తున్నా; ఇంతకన్న మధుర రత్నాన్ని పృథ్విలో ఎక్కడా పొందలేవు"

ఆశ్చర్యంకాని కన్నీళ్లను ఏవిధంగానూ అణచుకోలేక "నా [illegible], ప్రాణాలన్నీ అర్పించైనా వాత్సల్యంతో నేను వాణ్ణి పెంచి [illegible] చేస్తానను కో వదినా! వాడూ ఆయనజాతే. రెణ్ణాళ్లు పోయాక ఇలా [illegible] నలకే అయినా నన్ను [illegible]—"

పగ్గా ఆవహమంలోనే గ్రాం తొందరు అయిపోయింది ఒక కాగితా ప్రచ్ఛకుని ఆవిష్కరిస్తూ "మాయిమాన్య నిర్ణయాన్ని ఉత్తర్వు పన్నిపాల ఇత్తా...!" అంటూ ఏమేమో చెప్పసాగాడు.

మాధవి చెవులు నిక్కపొడుచుకునివింటూ చటుక్కున చంచలకంఠంతో "ఏమిటున్నావు వదినా! వారు రాయరుగా!" అంది.

"ఏమీ తెలియకుండానున్నది వదినా! ఇలా ఇయ్యరా మంటూ! నేను ఒకసారి చదివి చూస్తాను"

కుర్రవాడు తల క్రిందకు వంచి "ఇస్తా, మరి పాపాయిని నాకు ఇస్తావా?" అన్నాడు.

"ఇస్తాలే. ఇప్పుడు మాత్రం ముట్టుకోకూడదు నాయనా! ముట్టుకుంటే స్నానం చెయ్యాలి."

కుర్రవాడికి అర్థం కాలా. తాత, అత్తా, అమ్మా ఇద్దరూ ఒళ్ళోకి తీసుకునే పిల్లవాడిని తను తీసుకోవాలంటే అభ్యంతరం ఎందుకు? అనుకునే "అయితే మీరు ముట్టుకున్నారేం?" అని ప్రశ్నించాడు వ్యగ్రౌత్సుకభావంతో.

ధీర సమ్మతిసూచకంగా తలఊగిస్తూ "మంచివాడివే, లేకపోతే.. నేను మళ్ళీ తీసుకుని స్నానం చేయిస్తాలే... నువ్వు బాబాయిని తెలుసుకొంటావు___ కళ్ళే విషయం" అన్నది.

చేతులు చాచి మాధవపిల్లవాణ్ణి తీసుకోవటం చూసి, ధీర నిట్టూర్పు విడిచింది. ఎన్ని చెప్పినా ఫలమేముంటుంది. పోనులే విచ్చితే చిక్కపడ్చు. శాస్త్రసాంప్రదాయపు ఈ తప్పిదమనే గోడ ఎన్నాళ్ళు చిరస్థాయి కాగలదు. ఒక నాటికి కొట్టగా అది పడిపోనే పడిపోతుంది. పరివర్తన చక్రభ్రమణంలో పడి మానవుడు సర్వమూ మరిచిపోయినప్పుడు ఈ మిథ్యాజాలబద్ధం ఇంకా స్వామ్యాన్ని ఊహామరాజ్యాన్ని విస్తరింపచేసి అధికారం చలాయిస్తుంది? అని అనుకుంది మనస్సులో.

ధీర స్నానం చేద్దామని వెళ్ళగానే చెయ్యిచాచి ఉత్తరం తీసుకుని చూడసాగుతుంది. మంటూ తలతిప్పుతూ "అలా వీల్లేదు! అలా చేస్తే అమ్మ నన్ను స్నానం చేయిస్తుంది. కాగితం ఇది, నీళ్ళు తగిలితే నానిపోతుంది. ఏమీ తెలియదు నీకు" అన్నాడు.

మాధవి ఉజ్జ్వలముఖంలో చటుక్కున మెరుపు మెరిసింది. "నేను మీ అమ్మకిది ఏమాత్రం ఇవ్వను. కొట్టి వెళ్లగొడతాను. ఇలా ఇయ్యి చూస్తాను ఏం రాశారో?" అంది.

తియ్యటి మాటల్లో పురంధాముడు మరిచిపోయి, చెయ్యిజాపి ఉత్తరం ఇయ్యబోయి ఆగాడు కూడా. మరుక్షణంలోనే ఏంగుర్తుకువచ్చిందో—"ఇవ్వను, ఇవ్వను. స్నానం చెయ్యాలని చెప్పింది. ముట్టుకోను, ముట్టుకోను" అని గంతులేస్తూ గదిలోంచి బైటికి వెళ్ళిపోయాడు మంటూ.

కొన్ని నిమిషాలకే మళ్లీ తడిగుడ్డలతో గుమ్మందగ్గరకువచ్చి ధీర ఉత్ఫుల్ల కంఠంతో "ఎవరుగానున్న సహజమార్గాన్ని వదిలి, ఇన్నాళ్ళూ ఏగండర గోష్ఠితో తలతిరిగి చచ్చిపోతున్నానో, ఇహ దానికివ్వాళితో స్వస్తి చెప్పవచ్చు మాధవీ! ఇది నిశీథుని ఉత్తరమే" అంది.

మాధవి గట్టిగా పిల్లవాణ్ణి గుండెకు హత్తుకుంది. ఏమీ మాట్లాడలా. ధీర సంతోషం వెల్లివిరుస్తున్న కంఠంతో "ఏం చెప్పను? స్నానంచేసివచ్చాను—లేకపోతే నీవుచేసినతప్పుకు విలువకింద బుగ్గలురెండూ మెలేసి కళ్లల్లో వేళ్లు పెట్టిచూపించేదాన్ని, ఇంతంత కళ్లునెత్తినఉన్నా ఎంత గుడ్డిదానవు నువ్వు!" అంది.

నిట్టూర్పువిడిచి కళ్లుమూసుకుంది మాధవి. అంతేకానీ, భగవాన్ అంతే కానీ. తన పొరబాటుకు కాళ్లుపట్టుకుని క్షమాభిక్ష వేడుకోవాలి ఆయన. కాని పరముహూర్తంలోనే ఆమె మనస్సు క్షణికమైన ఈ దౌర్బల్యానికి కొంచెం సిగ్గుతోనూ తిరస్కృతితోనూ నిండిపోయింది. ఛీ ఛీ! ఎంతపనిచేశాడాయన! దుర్మార్గుడు, పాపాత్ముడు—తనను నిర్దోషిగా ప్రమాణంచేసుకోలేడు. మిథ్యావిషయికమైన ఒక్క ఒట్టి ఉత్తరంముక్కతో తను కళ్లారా చూసిన ఘట్టాన్ని నమ్మలేకపోతుందా! సరళమనస్కురాలైన భార్యను వంచించటానికి తెల్లకాగితంమీద ఏవో నాలుగు సిరాపంక్తులు గిలికితేచాలు. కాని అలా కాదు. తన కళ్లఎదుట హృదయాన్ని రగిల్చే ప్రత్యక్షప్రమాణాన్ని పోగొట్టేదిగా ఆమె ఏదైనా పొందకలిగినట్లయితేనే— కాకపోతే ——

"ఎవరికీరాశారు?" అని అడిగింది బిగుసుకుపోయినకంఠంతో.

ధీర అడ్రెస్‌మీదకు మరోసారి దృష్టిని పోనిచ్చి "ఉహూం ఇది ఎవరికో తెలియటంలేదు. కాని ఆకారాన్నిబట్టిచూస్తే నువ్వు సవితి అని ఎవర్ని అనుకుంటున్నావో ఆమెకే అని తోస్తుంది" అన్నది.

మాధవి ఉత్తేజితురాలై లేచి కూర్చుంటూ— "తెలిసింది, నేనూ సరిగ్గా అలాగే అనుకున్నాను. చూస్తూ ఊరుకుంటే లాభం లేదు వదినా! ఆ వంచన సాగనీయకపోవటం అన్యాయం కాదు. మోసం! ఎంత చాతురి అయినా కస్వరచన్నీ, నా కళ్ళముందర అవన్నీ శిశిరఋతువు వెళ్ళిపోయాక ముత్యపు చిప్పలాగా నిష్ఫలము లౌతాయి" అన్నది.

19

ఆడబిడ్డ ఎంత అభ్యంతర పెట్టినా ధీర ఉత్తరం మొదట్నుంచి చివర దాకా చదివి వినిపించిందామెకు. ఎన్ని విధాల చేసిన ప్రయత్నాలూ కూడా ఆ విషయం మాధవి చెవుల్లోంచి అంతర్యంలోకి పోయే మార్గానికి అవరోధం కల్పించలేకపోయినాయి. అంచేత ఆ కాగితాన్ని పాతపరుపుచుట్టమీద పడేసి ధీర ఇంటిపనులు చూసుకోటానికి వెళ్లినప్పుడుకూడా, ఎంత చింపుదామని ఇచ్ఛ ఉన్నా ఆ కాగితాన్ని చించి పారెయ్యలేకపోయింది మాధవి. పైగా, సాదరంగా దాన్ని తీసుకుని నెత్తిన పెట్టుకుంది.

దానితోపాటు అధికార చింతకూడా వచ్చి ఆమె దుర్బల మస్తిష్కాన్ని కలవరపరిచింది. ఇది యధార్థమవటం సంభవమేనా? కాని ఉత్తరంలో ఒక్క పంక్తికూడా విశ్వసించకపోవటానికేమీ లేదు. అయితే, అయితే ... — ఊహూఁ. ఊహూఁ. తానే నిశ్చయానికి వచ్చిందో అదే సరియైనది. వంచనకిదో స్వరూపం. లేకపోతే ఇతరుల ఉత్తరం తన ఇంట్లోకి ఎలా వచ్చింది? మోసం, మోసం. తనను మోసగించటానికే ఈ పద్ధతి అవలంబించాల్సివచ్చింది. పైకి చూడటానికి అంతా నిజంలాగానే ఉంది. కాని పై పొరను తొలగించి అసలు విషయాన్ని తరచిచూస్తే మాత్రం అసత్యం ఏమాత్రం దాగటంలేదు.

కాని అదే యధార్థమవచ్చు ఒకవేళ; తానే ఒకవేళ పొరపాటుపడి ఉండవచ్చు, ఆ ఉత్తరంలో సూచితమయినదదే. అలా అయితే భర్త జేబులో దొరికిన ఉత్తరమూ మిథ్యే. అందులోని ఆ భాష ఆ ఆహ్వానమూ, సిగ్గువిడిచి

[illegible] తన కళ్ళతో —

తల వేడెక్కిపోయింది. చటుక్కున లేచి స్విచ్ నొక్కి ఫాన్ సహాయంతో గదిలోని వేడిగాలిని పోగొట్టాలని ప్రయత్నించింది. మళ్ళీ మొదలకుండా నిర్విరామంగా కాస్సేపు పనుకుంది. మనస్సు ఎవరికీ దాస్యం చెయ్యదు. ఉపసర్గలాగా అప్పుడప్పుడు మలిపిళి నృత్యం చేయిస్తూ తిప్పుతుంది; ఇక్కడ మాత్రం అది వెనకపడి ఎందుకుంటుంది? ఈసారి నిస్సహాయమైన మాధవి మస్తిష్కంలో అది చెరలాటలాడసాగింది.

సరిగ్గా ఆ సమయానికే లీల గ్లాసుడు వేడిపాలును తీసుకుని గదిలోకి వస్తూ వస్తూ "ఈకాసినీ తాగరాదా మాధవీ! మరీ నీ సపడిపోతావు"...

మాధవి ఆమాటకు అడ్డపడి "అన్నీ అలా అనకు వదినా? అలాగ ఉందు. నేను గ్రహించాను. నన్ను సంబంధటాని ఆయనది ఇవాళ మిమ్మ" అంది.

లీల మొహంలో గాంభీర్యాన్ని తెచ్చింది. కాని మగస్త్రీణంలోనే ఉత్సాహంలో సంగతులు స్ఫురణకు రాగానే ఆమె తనమత్తాను కుదుటపరచుకుని, "ఇంట్లో [illegible] ఉండండి, ఇదా నువ్వు ఆలోచించింది! మోహనింకా [illegible] ... వాళ్ళి విస్మృతం చేసినట్లు అతను [illegible] ఎప్పుడైతే [illegible] [illegible] తెచ్చుకుంటుందా [illegible]?" [illegible].

"ఆయన [illegible] సంగతులేకే [illegible] వదినా!"

లీల ఆమాటకు అడ్డపడ్డి, "ఇలా నేనే మాట్లాడి [illegible]. చిక్కులు [illegible] పడేశావ్ నువ్వు. అన్నీ వదిలి మంటూరాలాగా నిన్ను ఇల్లోకి తీసుకుని కూర్చో పెట్టుకోవల్సి వస్తోంది మేము — చూస్తున్నానుగా! మీ అన్నయ్యను మనిషిస్తా నంటూ — నీ మనస్సులోని గందరగోళాన్నంతా వారైనా సరి చెయ్యగల రేమో ఒకవేళ —" అన్నది.

మాధవి పైకైనంత ఉద్వేగాన్ని అణచుకుని —"వేళాకోళం కాదు వదినా! ముందు అసలు ఈ ఉత్తరం మన ఇంట్లోకి ఎక్కడనుంచి వచ్చింది? తర్వాత—"

ధీర ఆశ్చర్యానందంతో "నన్ను గుర్తుపట్టావా? తను కెళ్ళి ఓటుగా లోపలికి వెళ్ళి. నేనింక చినాన్నని పంపేను. పుట్టినాను అనేది తెలుసుకున్నాను. ఇక్కడినుంచి వచ్చిన ఆ ఆనవాళ్ళ ద్వారానూ, నీ చేతుల్లోనుంచే కోరిక పుట్టిందని" అంది.

ఒక్క క్షణంలో కళ్ళముందర చీకటి తొలగిపోయాయి. మాధవి ఉద్వేగంతో "ఓ! అమే వదినా! అమే! అప్పుడు రోగపు బాధలో గుర్తుగా లేకపోయాను. ఇప్పుడు బాగా తెలుసుకున్నాను. ఆమె కాక ఇంకెవరూ కారు"

ధీర ఆశ్చర్యానందాలను పైకి తేస్తూ "ఎవరు? ఎవరు?" అని అడిగింది.

మాధవి అసలు సంగతి సవిస్తరంగా చెప్పి "అపురూపమైనది వదినా! ఆమె నింక చూడాలని ఉంది—నేనింక సహించలేను" అంది.

'కాలు [illegible] కాని, మోసపుచ్చిన కఠినమైన [illegible] కాలం తగ్గిన సహృదయమైన తలవొగ్గుతూ ఎన్నటికీ నిలబడలేక. అంతేనా [illegible] ఆవేదన తొలగిపోయి అసలు వ్యక్తిని బయటపెట్టగలిగింది. ఇందులో ఆశ్చర్యమేముంది?' అని పెంకిగా తెలియచెప్పటానికి ప్రయత్నించింది మాధవి.

ధీర నవ్వింది. కాని ఆమె సంభాషణ మధ్యలో వాళ్ళిద్దరూ ఒక చోటికి చేరటానికి అసలు చేస్తున్న ఈ ప్రయత్నమే ప్రేమప్రమాణం అనిపించింది. రెండోది ఈ తాత్పర్యం. తర్వాత ఆమె ఏం చేయబోతున్నా ఎల్లప్పుడూ అని కేవలం నిరాధారం. మేము ఆవాళే పెళ్ళిని పిలుస్తామని—వాళ్ళకే అన్నమాటేమిటి—ఇంతకుముందు మనకే తెలియదు. ఇంత అల్పసమయంలో ఇలా కలుసుకునిరావటం కేవలం గాలివాటు సంఘటనని అనటానికి వీల్లేదు. పైగా చూస్తుంటే వాక్యం మధ్య ఎవరో తెలుసుకుందామనే ఊహ వాళ్ళకేమాత్రం లేదు అని విశదీకరించింది మాటలమధ్యలో.

మాధవి ఆలోచించసాగింది. ధీర నవ్వుతూ "ఆ ఆలోచన తర్వాతే ఆలోచించవచ్చుగాని ముందు భోజనాలు కానీయ్" అని, తర్వాత చెప్పసాగింది [illegible]

ముఖంతో "ఇది అంతేఅయినట్లయితే రాకుండా మానటమే ముఖ్యమనుకునేవారు. మనల్ని కలుసుకుంటామని వాళ్లు ఊహించనేలేదు!" అన్నది.

ధీర వెళ్ళిపోయింది. మాధవి నిట్టూర్పువదిలి అలిసి పక్కమీద కూలపడింది. తర్వాత ఏమనుకుందో మెల్లిగా దిండు క్రిందనుంచి ఉత్తరం తీసి విప్పి లోపల్లోపల చదువుకోసాగింది.

"అమలా! నా ప్రియమైన చెల్లీ!

ఆరోజున హాస్పిటల్‌లో నువ్వు నాతో ఏం చెప్పతలచుకున్నదీ నీమాటలనుపట్టి గ్రహించాను. అభ్యంతరం లేదు చెల్లీ! నా భార్యాదగ్గిర క్షమాపణ కోరటానికి నేను మహాగొప్పవాడిని అని అనుకోను. ఇక అవమానం_ అది కృష్ణ భగవానుడంతటివాడే సహించాడు. జగత్తులో, విశేషించి పురుషకోటికి ఆ ఓర్పును ఎక్కువ ఇవ్వకలిగాడు.

అంచేత ఇప్పుడు మానావమానాల కతీతుడనై నిలబడగలననే ధీమా ఉందినాకు. దాన్ని నువ్వు ఒప్పుకుతీరాలి.

అభ్యంతరం అటువైపునుంచి లేకపోయినా మరోవైపునుంచి ఉన్నదని ఒప్పుకోవాల్సిన బాధ్యతఉంది నామీద. కారణం ఏమిటంటే నేనామెను బాగా అర్థంచేసుకున్నాను. ఆమెలో ఎంత మృదుత్వంఉందో_అంత కాఠిన్యం కూడా వహించగలదు. విశ్వాసభావం మనస్సును ఎప్పుడైతే గాఢంగా పెనవేసుకుందో అప్పుడు మనుష్యులు అలాగే గ్రహిస్తారు సర్గా. ఆ స్థితిలో ఉంటే నువ్వైనా నేనయినా అలాగే చేసేవాళ్లం. అందులో రవంతయినా 'అభావం' లేదు.

ఆమె ప్రేమ నిరుపమానమయినదని తెలుసు నాకు. ఆమె హృదయం పువ్వుకన్నా మృదువైనదీ_శిశు హృదయంకన్నా నిష్కల్మషమైనదీను. ఒక్క విషయంమూలంగా ఆమె నన్ను దూరంగాఉంచి ఒక దృష్టివేసి ఉంచాలని అనుకుంది. నేను నా అహంభావాన్ని పోగొట్టుకుని అలా అయినానని లోకం చూడనీ, తెలుసుకోనీ. దీన్ని ఒకవేళ గర్వం అన్నట్లయితే అగర్వం ఆమెకు ఉంది. ఇక నా విశ్వాసం ఏమంటే ప్రతి స్త్రీకూడా తమ ప్రియునియెడ ఈ మాత్రం ఆంక్ష ఉంచుతుంది. ఎక్కడయితే లేదని తెలుస్తుందో_అక్కడ ఆమె లేని నార్థక్యాన్ని వదులుతున్నదన్నమాట."

ఈ సుఖశరీరం నీ రాకవల్ల తారుమారవటాన్ని అసహ్యమని అనలేను నేను. ఎంచేతంటే 'మన ఇద్దరి సంసారంమధ్య ఎవరైనా వచ్చి తల ఎత్తుకుని నిలబడటం నేను సహించలే'నని ఒకనాడామె స్పష్టంగా చెప్పేసింది. వంటమనిషి, దాసీది—వీళ్ళిద్దరినీ పురస్కరించుకుని వచ్చాయి ఆనాడామాటలు. అలాంటప్పుడు నువ్వు రావటం ఆమెకు ఎలా అనిపిస్తుందో ఆలోచించిచూశాను.

నిజంచెబుతున్నా. నేను వెనకచూపుతో ఆనాడేమీ చెయ్యలేకపోయాను. అలా ఒకవేళ చేసినట్లయితే, నీ ఇంటికి నిన్ను ఆజ్ఞపెట్టడానికి వచ్చేముందు ఒకటి రెండుసార్లు ఆలోచించిఉండేవాడిని; ఆ ఆలోచించక పోయినదాని ఫలితం ఇప్పుడనుభవిస్తున్నాను. ఈ విషయంలో ఆమె నన్ను దోషిగా ఎంచిందీ అంటే దాన్ని నేను తలకాయవంచి అంగీకరించితీరాలి. స్పష్టంగా ఇంక ఏంచెప్పేది? జీవితంలో ఆనాడుచేసినంత అపరాధం మరెన్నడూ చెయ్యలేను.

ఆమెతప్పు ఏముంది? ఆమెవచ్చింది. రాత్రి గంభీరతతోపాటు స్మృతి వేదననుసహించలేక – నాసొత్తుఆమె – నాదగ్గరకే పరుగెత్తుకువచ్చింది. మూర్ఖుణ్ణి నేను, పట్టుకుని ఆపలేకపోయాను. కట్టడి ఎప్పుడైతే విడిపోతుందో అప్పుడిక సీలలన్నీ ఇలా విడిపడి కొట్టుకుపోతాయి. ఎవ్వరూ వాటిని ఆపలేరు. అదృష్టానిదే దోషమనిఅన్నా, నన్ను నేనంత తక్కువ అపరాధినిగా భావించుకోను. కారణం– నేనేమి ఆలోచిస్తున్నానంటే—పోనీ ఆ ఆలోచించుకున్నది ఇక్కడ వెల్లడించకపోయినా వచ్చిన నష్టమేమీ ఉండదు.

ఈ సంగతులన్నీ ఆమెదగ్గరకువెళ్ళి విశదీకరించిరావచ్చుగా! అని అడగవచ్చును బహుశా. దీనివల్ల ఇద్దరిమధ్యనున్న అంధకారంకూడా తొలిగి పోతే పోవచ్చు. అన్నీనిజమే ఒప్పుకుంటా? కాని ఏ దృష్టిలో ఇవన్నీ సంభవం; క్షమాపణవల్ల ఏ దయ సయితే నేను పొందగలుగుతానో, దానివల్ల అసలు మానవత్వాన్నే కోల్పోనా? అంతర్యం ఆమె తెలుసుకోనూలేదు, అర్థం చేసుకోనూలేదు; నేను అపరాధినవుతాను. అలా కాకపోతే చేయని దోషానికి క్షమాపణ కోరటంవల్ల ఏమిటిప్రయోజనం?

అభిమానవతి ఆమె. అయినా మిథ్యాభిమానాన్ని ఆమెకూడా అసహ్యించుకుంటుంది. ఆమె ఆ స్వభావమే పెద్ద పొరపాటు ఒకటి జరిగినట్లు జ్ఞాపకం కలిగించిందినాకు. భయముకాని, బిడియంకాని, స్వయంగా ఆ

దోషం తాలూకు మాలిన్యాన్ని తుడిచివేస్తే సరేసరి, లేకపోతే ఎంత నిష్పాప ముఖంతో ఆమె ముందర కపడతానో అంత అవిశ్వాసపాత్రుణ్ణి అవుతాను. అందుకనే చెబుతున్నా. ప్రయోజనం ఏమిటి, నామీద విశ్వాసం పోగొట్టుకోవటంవల్లనే ఆమె శాంతిని పొందగలిగితే, పొందనీ. శిక్షించినందువల్ల కలిగే సుఖంలో ఆమె పోగొట్టుకున్న తృప్తిని మళ్ళీ పొందకలిగితే అది నేను సహించక పోవటానికి వీల్లేనంతగా ఏమున్నది?

భగవంతుడు నిన్ను సుఖవంతురాలినిగా చేయుగాక అని ఆశిస్తున్నాను. ప్రలోభన మార్గాన్నుంచి జారిన కాలును ఏనాడైతే వెనక్కి తీసుకున్నానో, ఆనాటినుంచే నువ్వు ఆ సర్వేశ్వరుని కృపకు పాత్రురాలవయినావు. జీవితంలో నీకీ యోగ్యత అక్షుణ్ణంగా ఉండాలని ఆశీర్వదిస్తున్నాను.

నిశీథ్"

ఇది చదివి, "ఆహా. ఎంత సరళంగా ఉంది. అసరళత్వం నా దగ్గర మరింత అసాధుత్వంగా పరిణమించిందని చెప్పవచ్చు" అన్నది వదినతో.

ఆ ఉత్తరం అక్కడ పారేసి మాధవి తనలో తాను ఇలా అనుకుంది.

"ఇందులో ప్రతి పంక్తీ నన్ను ఉద్దేశించే రాశారేమో తెలియదు నాకు. ఆయన చాలా సరళహృదయుడు అంచేతనే యిందులో ఆయన అవ్యక్తత వెల్లడిఅయింది. పోనీ ఆయన చివర వ్రాసింది వేడుప్రస్తావన కాదు. ఈ పరుగు ఎంతదూరమో చూస్తానయినా! అడ్డుపడవలసిన అవసరంలేదు. పోనీ — ఈ ట్రిక్కుకన్న ఎక్కువ ట్రిక్కు నేను చేయగలనని తెలిసేట్లు చేస్తాను"

20

మాధవి అపస్మారకం ధీరకు విచారం కలిగించటంకన్న అసూయగా ఎక్కువ కలిగించింది. ఈ రోగానిక వైద్యం లాభంలేదు. అదిపోనీ కేవలం చికిత్సకు అతీతమైనదా అంటే అదీ కాదు_ ప్రాణజ్యోతిని ఆర్పేసే విషయాలలో ప్రబలతోస్తు

నదే; కాని అలాఅని ఆసిద్ధిలో వదిలివెయ్యతగినదీ కాదు. సమయానికి తగిన ఉత్తమ సాధనాన్ని సిద్ధీకరించుకుని ఎదురుచూస్తూ ఉండటం ఒక్కటే శ్రేయస్కరమని నిర్ధారణ చేసుకుంది.

దర్వానువచ్చి "ఉత్తరం అమ్మగారూ! అల్లుడిగారింట్లో పడిఉంది" అన్నాడు.

ధీర దాన్ని అందిపుచ్చుకుని "ఇది తీసుకోవటంవల్ల ఏమిటవుతుంది" అని అనుకుని, మరుక్షణంలోనే నిద్రలోంచి లేచినట్టుగా ఉలిక్కిపడి "కాదు, కాదు ఆఇంట్లో దేన్నీ ఉపేక్షించి ఊరుకోవటానికి వీల్లేదు. చదివిచూస్తే ఇందులో కూడా ఒకవేళ ఏదయినా ప్రమాణాం లభింపవచ్చు" అనుకుంది.

ఇంత సంకుచితమైన ఆలోచనవల్ల వచ్చిన లజ్జ ఆమెను ఒక్కక్షణం విచలితురాలినిచేసింది. ఆమె చిరునవ్వు నవ్వుకొని తనలోతాను "స్నేహాధికారం మనుష్యుని ఏమార్గంలోకయినా లాక్కుపోతుంది" అని అనుకుని మరుక్షణంలోనే; "తల్లీతండ్రీలేని పిల్ల, ఆమెను నేను చూడకపోతే మరింకెవరు చూస్తారు? ఈ అభాగ్యురాలికోసం ఇంతేకాదు; ఇంతకన్న ఎక్కువయినది చెయ్యాల్సివచ్చినా చేసితీరాల్సిందే" అనుకుంది.

మనీష్ ఉత్తరం అది.

"నమస్కారములు నిశీథ్ అన్నయ్యా!

ఇంతదూరంనుంచి పైపైన పంపే నమస్కారములు వదినకు అసంతృప్తి కలిగించవచ్చు, కాని అంతకన్న గత్యంతరంలేదు. పోను ఇంతకన్న ఎక్కువైనది తీసుకురాను. ఈ ఉపక్రమణి ప్రారంభించటానికి కారణ మేమిటన్న ప్రశ్న బయలుదేరవచ్చు. కొంచెం స్వార్థం ఉన్నదనే జవాబు. కోరుకువెళ్ళి ఇంకా ఏమీ చెప్పకముందే ప్రమాణంచెయ్యటం ఎలాంటిదో ఇదీ ఇంచుమించు అలాంటిదే. ముందుగానే ప్రమాణముచేయించి స్వభావాన్ని మార్చటం అవుతోంది. అయినా ఈ కుర్రతనపు కోర్కెలన్నీ తీర్చుకునేందుకు తగిన అవకాశం ఉంటే ఈ ఉత్తరందేనికి? అనవసరమే.

ఈవిషయం బొత్తుగా అన్యాయమేమీ కాదు. నేను వస్తేనే బావుండేది అనుకుంటూ. ముఖాముఖిని చెప్పే సమాధానం బహుశా మరింత ఉద్భలంగా ఉండేది; కాని గత్యంతరంలేదు. అసలే గందరగోళంగా ఉండటం ఒకటి; ఆపైన అక్క ఒకతె మెడకు చుట్టుకోవటం ఎన్నిచెప్పినా తొందరపడటం కొంత

అసమంజసంగా నేనూ౦ది. అంచేతనే నేను గొపట్టానికిబదులు ఉత్తరంరాసి నిశ్చింతుడినయినాను. చదివి సంగతి సందర్భాలన్నీ గ్రహించుకుని నీ ఆజ్ఞ యేమిటో తెలవియ్యి!

ఈ పరదేశంలోకూడా నీ పరోపకారభూతం నన్ను వెన్నంటుతూనే ఉంది. మా కలకత్తా డాక్టరు చంద్రకాంతబాబుకు కొంచెం పిత్యంరోగం పట్టుకుంది. భూతవైద్యుడికి దయ్యంపడితే ఎంతకష్టమో ఇదీ అంతే. డాక్టరుగారు తనవ్యాధిని ఇతరుల కన్వయించి హాని కలిగించే చికిత్స ప్రారంభించారు. తత్ఫలితంగా ముగ్గురిమధ్య అగాధం ఏర్పడింది. ఆజ్ఞయిచ్చావంటే ఆ అగాధాన్ని పోగొట్టేందుకు ప్రయత్నించిచూస్తా. అక్క అసలే మూర్ఖపుమనిషి. వాళ్ళూ అంతే. ఇహ నేను పూర్తిగా గాభరాపడ్డా. కేవలం ఆ జగన్నాథుని మీదనే ఆధారపడ్డాం.

ఏమాత్రం గ్రహించి వుండవు బహుశా ఎలా తెలుసుకోగలవు అయినా అసలు. నువ్వు నామీదవేసినభారంకన్న డాక్టరుగారెక్కువ భారం వేశారు నాపైన. ఏమయినా నేను ఉన్నదున్నట్లు చెబుతున్నా; కొంచెం శ్రద్ధగా విను. మూడేళ్ళక్రితం డాక్టరుగారికి ఒథెల్లో నాటకం వేయాలని బుద్ధి పుట్టింది — అయితే నటుల్ని ఎక్కడనుంచో తీసుకువచ్చి కాదు; తాము నటించే. స్నేహితులనూ వాళ్ళనూ కలుపుకుని కుటుంబాలోని వాళ్ళనుకూడా తీసుకుని — ఆ వెయ్యటం. ఎంతఅనుకుంటే అంతా చెయ్యాల్సిందే ఆయన తాను ప్రధాన పాత్ర వేషంతీసుకుని భార్యకు 'డెస్డిమోనా' వేషం అప్పగించాడు. పాపం ఆమె అందుకు ఏమాత్రం అంగీకరించలా — కాని ఆమె మాట వినేదెవరు? చివరకు ఆయన మొండివాదం అలాగే నిలచింది. పూర్వంనుంచీ ఏ మొండివాదానికయితే అలవడి నెట్టుకొస్తున్నాడో — ఇవాళ దాన్ని ఎలా తారుమారు చెయ్యటం!

తత్ఫలితంగా విశ్వకవి అమరలేఖిని వాస్తవమై ఒక బెంగాలీ కుటుంబంలోని సుఖప్రదీపాన్ని ఆర్పివేసింది. భర్త ఒథెల్లో — ఇక్కడ చంద్రకాంత్ బాబు — భార్య డెస్డిమోనాను — అర్థాత్తూ ఇక్కడ విమలను — హత్య చెయ్యాలని మాట నిజమే; కారణం బ్రిటిషు న్యాయశాస్త్రం ద్వీపాంతర శిక్ష విధిస్తుందనేది అడ్డు వచ్చింది. అభినయం సహజసుందరం చేయటానికి ప్రయాసపడటమే ఆమె అపరాధం. నెలకు ఓ వందరూపాయలు మనోవృత్తి ఇద్దామని అనుకున్నాడు ఆయన. కాని అభిమానవంతురాలు మర్యాద

కాపాడుకోటానికి దాన్ని తిరస్కరించి వచ్చేసింది. ఆమె తండ్రి చనిపోయేముందు కూడబెట్టి ఇచ్చిన డబ్బే – ఆమెకు జీవనాధారం. ఆ యాభైవేల రూపాయలూ – వీటి వడ్డీతో ఇప్పటివరకూ రోజులు వెళ్ళితీసుకుంటూ వస్తోంది.

ఆమెకు ఒక కొడుకూ, కూతురూ ఉన్నారు. వయస్సు వస్తున్న కొద్దీ ఆపిల్ల ఆమెకంఠానికి ఉరిఅవుతూ వచ్చింది. నన్ను ఆ ఉరిని తప్పించమని కోరారు వాళ్ళు. నేను అనంగీకారాన్ని మొదట్లోనే వెలిబుచ్చాను. కాని చెప్పావుగా అక్కకూడా వాళ్ళ పక్షమే అని; ఇహ ఏమిటి చెయ్యటం నేను?

'కాదు' అని అన్నానంటే నీకు నామీదవున్న ఆత్మీయతను పోగొట్టుకోవాల్సి వస్తుంది నిశ్చయంగా. కాని నీ నోటినుంచి వచ్చే 'ఊఁ' అనేశబ్దంకూడా నానోటిమీదుగా ఉచ్చరించలేకపోయాను. అందరూ ఆమెను ఒక మూలకు తోసిపారేసి ఉంచితే పాపం వృథాగా ఈ హోమాగ్ని శాఖల్లోకి ఆమెను తోయటంవల్ల లాభమేమిటి?

నీ జవాబూ; వదిన : జవాబూ కూడా కావాలని అడుగుతున్నాను నీ మాటను నేను సంఘంలోని సిద్ధాంతంగా స్వీకరిస్తాను. ఇహ ఆమె సమాధానం స్త్రీజాతికి భవిష్యత్ మార్గాన్ని నిర్దేశించేదిగా ఉంటుందనటంలో ఏమాత్రం సందేహంలేదు. మీరు ఇద్దరూ ఇచ్చిన సర్టిఫికెట్లు రెండూ పుచ్చుకుంటే నేను విశ్వాన్నే జయించుకుపోగలను – ఈ పెళ్ళి ఒక లెఖ్ఖలోదా?

ఆఖరికి మళ్ళీ ఒకసారి శెలవు తీసుకుంటున్నాను. నీ జవాబు మీదనే నా జవాబును ఆధారం చేసుకుని ఉన్నానని జ్ఞాపకం ఉంచుకో అన్నయ్యా!

మనీష్"

ఉత్తరం చదివే సరికి ధీర ముఖం ఒక అస్వాభావికమైన కాంతితో తళతళ లాడింది. ఆమె మెల్లిగా మాధవి దగ్గరకు వచ్చి, "నీ మరది మనీష్ ఉత్తరం రాశాడు. ఇదిగో; ఏం జవాబు ఇవ్వమంటావో చెప్పు" అంటూ ఆ ఉత్తరం ఆసాంతం చదివి వినిపించింది.

మాధవి ఈ తేజసాపూర్ణమైన కంఠస్వరంతో "చూశావా! ఈ మగ జాతి స్వభావమే అంత! మనకు ఓ మనస్సు అంటూ ఉంటుందనైనా అంగీకరించరు; వీళ్ళ మొహం ఈడ్చిర! నేను సమాధానం ఇస్తున్నాను, మనీష్కు వ్రాయి. ప్రపంచంలోని స్త్రీలంతా శత్రువర్గంవైపు నిల్చినా, అతడి భార్యనా ఆశీర్వాదాన్ని పొందకుండాపోను"

"అలాగే వ్రాస్తానులే. నిశీథ్కుకూడా ఈ సంగతి తెలియచెయ్యటం అవసరంకదూ?" అన్నది ధీర స్థిరకంఠంతో.

"వద్దు, వద్దు. దీనికి ఫలితంగా ఆయన శత్రువులు చెయ్యతగిన పని చేస్తే నేను సహించను. ఒకవేళ ఇవ్వకపోయినా అదీ అసహ్యంగానే పరిణమిస్తుంది. ఇన్నాళ్లనుంచీ రెండు ఉద్దేశ్యాలతో సంసారం చేస్తున్నానని తోచవచ్చు. అంతకన్నా నా ఒక్క తెసమాధానమే అతడికి ఉపయోగపడుతుంది వదినా!"

"అలా అయితే ఆయనతో నీకు పోట్లాట వచ్చిందనివ్రాయమనావేం?"

ఈమాట ఎందుకన్నో మాధవిమనస్సుకు కొంచెం బాధకలిగింది. కొంచెం కుదుటపడుకుని, "ఇలా విశ్వద్వారం చెంతనన్ను బాధ్యురాలినిగా చేసి వదిలారు వదినా!___ నేను ముఖం ఎత్తుకునేందుకు అవకాశంకూడా లేకుండా చేశారు" అన్నది.

సరీగా ఆ సమయానికే కుముదినీకాంత్ ఆ గదిలోకి వస్తూ వస్తూ "బహుశా ఈనోషానికి నువ్వే కొంతవరకు బాధ్యురాలివినేమో చెల్లీ! పరద్రుడై విశ్వంఎదుట అతడు నిన్నెలా వదిలివేశాడో ఇవాళే గ్రహించాను. ఎవరి పెల్ల వాడితో రక్షించటానికివెళ్లి తన తల గుర్రం కాళ్ళసందునపడ్డా అతడు ఏమాత్రం చలించలేదు" అన్నాడు.

"నిజమేనా అన్నయ్యా?"

"ఆc. నిజమేచెల్లీ! నాకళ్లను నమ్మలేనంత శక్తి కనుకనుంటే బహుశా అబద్ధం అని చెప్పగలిగేవాణ్నేమో! రకం వరదలు కడుతున్నా అతడికి ఎంత నవ్వో అని! నిన్ను వెంటపెట్టుకుని ఆ రోజున అతడివద్దకు వెళ్లకపోతే; నిజం చెబుతున్నాకదా! అతడి కాళ్లమీదపడి బహుశా నీతరపున క్షమాపణ కోరి వచ్చేవాణ్ణే! కాని___

"పొరపాటు జరిగిపోయిందా?" అని ధీర భగ్నమాటకు జవాబు ఇచ్చింది.

కుముదినీకాంత్ ఆశ్చర్యంతో ముఖం విస్ఫారితం చేసుకుని "ఏమి టన్నావు ధీరా! అదికూడా నాకళ్లతో నేగా చూసింది!" అన్నాడు.

"కళ్లతో చూడటంసంగతి అలా ఉంచండి. ఆ చూడటంలో పొర బాటేమీ లేదనటానికి సాక్ష్యం ఏముంది?"

"ఉంది. వాళ్లిద్దరూ ఏ ఉద్దేశ్యంతో చీకట్లో నుంచుని ఉన్నారో; అందులో చెడుతప్ప మంచి ఏమీ ఉండటానికి అవకాశంలేదు."

"ఉంది. దానికి నేనేసాక్ష్యం"

ముగ్గురూ గుమ్మంవైపు వెనక్కితిరిగి చూసేసరికి 'సర్వ' అనుల తన మాట నిలబెట్టుకోటానికై వచ్చింది. మాధవి తీవ్రంగా ముఖం పక్కకు త్రిప్పు కుని, "తెలుసునాకు. నువ్వు అందుకు తగినదానివే. కాని నేనది కోరటంలేదు; నా భర్తదోషాన్ని నువ్వు వచ్చి తుడిచివెయ్యబోవటం నాదృష్టిలో అసహ్యం నేను స్వయంగా—"

మిగిలినమాట ఆమె నోట్లోంచి బైటికి రాలేదు. చటుక్కున దిండులో ముఖందాచుకుని పడుకుంది ఆమె.

21

"ఇదేమిటి అంతా తారుమారుచేసేశావ్ వదినా!—ఇదేదో చక్కని నవలలాగా ఉందే!"

ఆదరపూర్వకంగా స్వాగతమిస్తూ "రా! రా! మరిదీ, ఆకుర్చీలో కూర్చో. ఎంతసేపయింది వచ్చి?" అన్నది మాధవి.

"ఇప్పుడే, ఒక్కక్షణంక్రితం. నిశీథ్ అన్నయ్య ఎక్కడ? ఇంటికి వెళ్లే వచ్చాను, ఇల్లంతా బూజుపట్టి ఉంది."

మాధవి ఆమాటకు అడ్డువచ్చి "మా పెద్దఆడుబిడ్డ వచ్చిందా?" అని అడిగింది.

"వాళ్లంతా వచ్చారు. మీ వదిన దగ్గర కూర్చున్నారు"

"అందరూనా—అయితే సపత్నీకంగా వచ్చానని చెప్పు. పెళ్ళి అయిందా?"

మనీష్ తలతిప్పుతూ "లేదు, వాళ్లను తీసుకురావటంవల్లనే ఈ చిక్కులో పడాల్సి వచ్చింది. పెళ్ళికాకముందు మనఇంట్లో అడుగుపెట్టడానికి ఎంతమాత్రం ఒప్పుకోలా. దాంట్లో వస్తూవస్తూ ఉంపుడుగా ఏంఉద్దేశ్యం కలిగిందో అది వారికే తెలియాలి; నీసంగతిచెప్పి వాళ్లని ఒప్పిద్దామనుకుంటే వచ్చి చూసేసరికి అంతా విభ్రాంతికరంగా మారింది. నువ్వుమాత్రం ఇక్కడ ఉన్నావు. నిశీథ్ అన్నయ్య ఎక్కడుంటున్నాడో పత్తా తెలియదు. ఈస్థితిలో సంరక్షకుడంటూలేని కొంత మంది ప్రాణులను ఎక్కడవిడిచిపెట్టిరావాలో చెప్పు?" అన్నాడు.

మాధవి ఈవెక్కిరింపులోని స్వారస్యాన్ని విడిచిపెట్టలేకపోయింది. "వారితోపాటు అవివాహితుడనే పేరును పోగొట్టే సహచరుణ్ణి ఎవరైనా వదిలిపెడతారేమోఅనే భయంగలిగిందేమో! కాని ఇక్కడ అభియంలేదు" అంది.

మనీష్ ఆరక్తముఖంతో తనదోషాన్ని పోగొట్టుకోవాలనేఉద్దేశ్యంతో అనాలోచితంగా నోటికి వచ్చిందేదో అనేశాడు. ఆ అన్నదాని సారాంశం— "వదినగారి అభ్యంతరం లేకపోయినా ఇతరులఇంట్లో పరాయివాళ్ళ లాగా ఉండటానికి వారికే అభ్యంతరంఉంది. ఇహవారు మరి అంగుకు ఎలా అంగీకరిస్తారు" అని...

వదిన ప్రతివాదమేమీ లేవతీయకుండానే సంతోషముఖంతోనే "ఒక వేళ అదే అయితే వాళ్ళు అలా తొంగి నుంచోనవసరం లేదు. ఇల్లు పెకలించుకుని ఎక్కడికీ పారిపోయేదేమీ లేదు. స్వేచ్ఛగా అక్కడే ఇష్టం వచ్చిన న్నాళ్ళు ఉండవచ్చు. కాదని అడ్డు చెప్పేవారెవరూ ఉండబోరు" అని తెలియ చెప్పింది.

సమాధానంగా కృతజ్ఞతాభావాన్ని వ్యక్తంచేస్తూ ఆమాత్రం విశ్వాసం ఉంచబట్టే మధ్యాహ్నం కబురేమీ పంపకుండానే వాళ్ళతోకూడా వచ్చాను తాను అని తెలియచేశాడు. తర్వాత ఇంకా మానసికావేగంలో ఏమేమి చెప్ప తలచుకున్నాడో, ఇంతలో మాధవి అడ్డువచ్చి "అవన్నీ తర్వాత వింటాను. ఘర్వా లేమ్యవుకిదే! పద ఇప్పుడు; తోడుకోవాలు నామనస్సు వంటి మనస్సు కలవ వునో కాదో పరీక్షించి రావచ్చు. నువ్వు వెయ్యి మంచిమాటలైనా చెప్పనీ కాక నాతో కలవటానికి కొంచెం సంకోచం ఉన్నా అందా కలపక పడుసా నేమో" అన్నది.

మనీష్ ఎంతో సంతోషంతోనే జవాబిచ్చాడు దానికి. "కాని గ్రహించటానికే ముందే వెళ్ళమని హుకుం జారీచేస్తే, కథ అడ్డంగా తిరిగి అవమానింపబడను కదా అనే నా ఆలోచన"

మాధవి పెదవి విరిచింది "ఆ ఆలోచన మాకు కాని పెద్ద మనుష్యులకు ఉండతగింది కాదు. ఈసంగతి విడమర్చి చెప్పకపోయినా బహుశా గ్రహించగలరు అనుకుంటా. కారణం చెప్పకపోతే లోకులు కంఠానికి ఉరిపోసి బలి గుండంలోకి తీసుకెళ్ళి పారేస్తారు" అంది.

మనీష్ నవ్వుతూ "కాని వాళ్ళు ఆ ప్రయత్నం చెయ్యటానికి ముందే ఆ ఊరిని తప్పించివేశాను. ఇందుకు నాకు కొంత సహకరించగలరన్న అంటున్నట్టుంది ఉచితం. పోనీ_ ఇంతసేపూ ఒట్టి కబుర్లతోనే గడిపేశాను. నిశీన్ అన్నయ్య ఎక్కడున్నాడో మాత్రం చెప్పావు కాదే?" అన్నాడు.

ఆమాటకు సమాధానమేమీ చెప్పకుండా ఉయ్యాలలో పడుకున్న బిడ్డలకేసి వేలితో చూపిస్తూ "వీళ్ళని గుర్తుపట్టావా మరిదీ?" అని అడిగింది.

మనీష్ తలతిప్పుతూ "లేదే!" అన్నాడు.

మాధవి వ్యంగ్య గాంభీర్యంతో "ఆఁ ఎలాగుర్తుపడతావ్? తండ్రిని, పినతండ్రిని పిల్లల్ని గుర్తుపడతారా? అమ్మో? ఎంత అల్లరి వాడైనాడో చూడమ్మా! వీళ్లలా తనవాళ్ళెవరో గుర్తుపట్టి నవ్వుతున్నాడు. ముగ్గుబిడ్డకమూ అంగుకినే హాట్లలో ఇన్ని ఆలోచనలు" అంది.

ధీర ఈసమయంలో నవ్వుతూవచ్చింది. "ఇవాళెవరో కొత్తవాళ్ళు మనింటికివచ్చారు వదినా! గుర్తించావా వీరిని?" అన్నది.

మాధవి నవ్వుతూ___ "గుర్తించకపోవటమేం. నేను గుర్తించకపోతే మాత్రం వాళ్ళు ఎలావిడచిపెడతారు? విశేషించి అన్నయ్యమ్మలిద్దరి లాఠీదెబ్బలను తాగుబోతు తలలాగా శక్తిమైన తలలేమనాకు. ఘలేవాడివి మరిదీ, వెతికి వెతికి ఈ చిట్టిచుక్క పిల్లను___విను విను పారిపోతావెందుకు? కాదులే మరచి అభిమానినిగా నువ్వు; లేకపోతే కుమ్మరామలోంచి ఇలాంటి మాణిక్యాన్ని గుర్తించ___" సరిగ్గా ఆ సమయంలోనే మనీష్ నూళ్ళ గదిలోకివస్తూ "అలా అయితే మిమ్మల్లే బాగుచేయిమువదినా! వేళచాలా అయిపోతోంది" అన్నాడు.

ధీర శుభను గట్టిగా పట్టుకుని "ఇస్; నేను విడిచిపెడితేకదా! ఏదీ తీసుకువెళ్ళు ఎలా తీసుకుపోతావో చూస్తాను" అన్నది.

శుభ తల్లి ఏదో చెప్పబోయింది. కాని ధీర దానికి అడ్డువచ్చి అభిమాన క్షుబ్ధకంఠంతో "తెలుసునండీ తెలుసు. పిల్లదాని పెళ్ళి కాగానే ఇంక వాళ్ళతో సంబంధం ఏమీ ఉండదు. మంచిది, వెళ్ళు ఇప్పుడిహ వెళ్ళు; కాని నేను ముందే చెప్పానుగా — ఇహ తర్వాత వెయ్యిసార్లు బ్రతిమాలినా చెల్లెలి పెళ్ళి విషయంలో నేను రవంతైనా జోక్యం కలిగించుకోను" అంది.

శుభ తల్లి నవ్వుతూ "కోపపడకు అమ్మాయీ! నేను ఇక్కడే ఉంటా. అయినా అల్లుడొకవేళ —"

"ఇస్! ఏమీ అనుకోరు లేద్దూ —" అన్నది ధీర.

మాధవి నవ్వుతూ "మీరెరగరనుకుంటాను, అన్నయ్య ఆవిడ కళ్ళ ఎరుపుకు హడలిపోతాడు" అంది.

మనీష్ తృప్తిగా నిట్టూర్పు విడిచి, అక్క వైపుకు తిరిగి "అయితే నువ్వేంచేస్తావ్ అక్కా! ఇంటికి వెడతావా —" అన్నాడు.

మాధవి ఒళ్ళో పిల్లవాడిని ఆడిస్తూ "ఆ ప్రశ్న ఈ చిట్టిబాబును అడుగు మరిదీ? ఇప్పుడు మీ అత్తయ్య వెళ్ళటానికి వీల్లేదు కదూ చిట్టిబాబూ! ఏమంటావ్? బాబయ్య ఎంత తోసిపారేసినా బిందెడు నీళ్ళు నెత్తినపోసుకు నే వెళ్ళాలి కాదు? అమ్మో! అమ్మో! చూడండి పెదవులు కదిలిస్తున్నాడు. ఊహూఁ ఊహూఁ ఎవ్వరూ వెళ్ళటానికి వీల్లేదు. తెలుసుకున్నావా మరిదీ! నీ అన్నకొడుకే నిన్ను విడిచిపెట్టేట్టు లేడు. ఇంక మేమేంచేస్తాం చెప్పు?" అంది.

మధ్యాహ్నం భోజనాలవీ అయాక మాట్లాడుకుంటూ కూర్చున్నారు. హఠాత్తుగా విమల పూర్వజీవితగాధ వింటూవింటూ ఉత్తేజితురాలైన మాధవి "ఆయనెంత పెద్ద డాక్టరో ఒకసారి చూస్తాను. ఈ శాలువా ముసుగెట్టుకుని పడుకుందురుగాని పదండి. నేను ఫోన్ చేస్తున్నాను. వచ్చాక నానాతిప్పలూ పెట్టి కాని విడిచిపెట్టను. చూస్తానయినా ఆయన ఏమంత మహా మగవాడో!" అన్నది.

విమల కంగారుపడుతూ "అంత అవసరం లేదమ్మా! భర్త అంటే పూజ్యుడు —"

మాధవి అడ్డువచ్చి, "మీకు పూజ్యభావం ఉంటే ఉండనీయండి. తన గురుత్వాన్ని నిలబెట్టుకునే ఓర్పులేనివాళ్ళను ఎవరు లెక్కచేస్తారు?" అంది.

షుమారు నాలుగంటలకు డాక్టరుగారి కారు వచ్చి నిలబడేసరికి మనీష్ విహ్వాలుడై, ఉత్కంఠతో ఆయనకు స్వాగతమిచ్చి మేడమీదికి తీసుకు వచ్చాడు. పక్కమీద పడుకునిఉన్న విమల ఆపాదమస్తకం కాశ్మీర్ శాలువ కప్పుకుని పడుకుని ఉంది. మాధవి పక్కనే ధీరకంఠంతో "చూడండి, ఇప్పటి కించుమించు మూడేళ్లనుంచీ జబ్బుగానేఉంది. మీ హస్తవాసికీర్తివిని మిమ్మల్ని తీసుకుని వచ్చాం; కొంచెంబాగా పరీక్షించండి" అంది.

డాక్టరు చంద్రిబాబు చిరునవ్వుతో "ఆఁ. ఆఁ. మాపని అదేగా అమ్మా! ఏంవచ్చిందసలు?" అన్నాడు.

"వచ్చిందేమీలేదు. కాని అనారోగ్యంమాత్రం విడిచి పెట్టటంలా"

ఆశ్చర్య నేత్రాలను ఒకసారి పైకెత్తి ఆ యువతి ముఖంకేసి చూశాడు డాక్టరు. తర్వాత రోగిణిని సంబోధించి "చెయ్యి చూపనీ" అన్నాడు.

విమల చెయ్యి బైటికి చాచింది. చాలాసేపు పరీక్షించాక కూడా చంద్రికాంత్ బాబు రోగానికి కారణం నిర్ణయించలేక నిరాశాభావంతో తల ఊగిస్తూ "జబ్బేమీఉన్నట్లు తోచడంలేదమ్మా! నిజంగా ఇది జబ్బేఅయితే నేను మందు పుచ్చుకోవాల్సిన అవసరం ఏర్పడుతుంది" అన్నాడు.

మాధవి కోపం తెచ్చుకుని "ఇహానుంచి అలాగేలినండి. మనిషేమో బాధతో అలంగంతిరిగిపోతోంది. ఇహ మీ కేమో జబ్బులేదు అంటున్నారు. బాగా వ్రాసుకోనీండి. ఈసంగతి పత్రికల్లో అచ్చువేస్తే మీవిద్య ఏమిటో అందరికీ పట్టుబడుతుంది" అన్నది.

ఆయువతి మాటలకు పూర్తిగా సిగ్గుపడి డాక్టరు తలఊగిస్తూ "ఆఁ. ఆఁ. పొరబాటయి ఉంటుంది. మరోసారి సరిగా చూస్తాను. ముఖం మీది ముసుగు కొంచెం తీయండి, నాలిక పరీక్షచేస్తాను" అన్నాడు.

"ఉండండి. మీరింక అటే కష్టపడనవసరంలేదు. చూడవలసిన అవసరం ఉంటే ఈవైపున కూర్చోండి" అన్నది మాధవి.

డాక్టరు మరింత సిగ్గుపడి, "అనారోగ్యానికి పూర్వపుసంగతులు ఒకటి రెండు వినిపిస్తే——"

"దానివల్ల ఏంలాభం?"

"చాలా సందర్భాలలో వ్యాధి కనుక్కోవడానికి చాలా సహాయ పడతాయి"

మాధవి కోపంగా "కానీ అయితే అనారోగ్యకారణం — ఒక గులాబీ పువ్వు —"

"గులాబీపువ్వా? ఏ కారణంవల్లనైనా విషమి ప్రమయిందా?"

"కాకపోవటమేం? ఎన్నడూ చెయ్యనిపని చెయ్యబోయేసరికి హఠాత్తుగా మూర్ఛ వచ్చినట్లయింది. ఆమె స్నేహితుడొకడు ముఖంమీద నీళ్లుచల్లి స్మృతివచ్చేట్లు చేశాడు. కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా ఒక గులాబీపువ్వు ఇచ్చినందుకు ఆమెకీదీ అవస్థ"

చెవులు రిక్కించుకుని వింటూ చటుక్కున ఎవరో రావటంచూసి, కంగారుపడుతూ "తర్వాత?" అని అడిగాడు.

మాధవి చిరునవ్వుతో "తర్వాతసంగతి తెలుసుకుని ఏంచేస్తారుమీరు? గులాబీపువ్వురీసుకుని ఆమె తన భర్తహృదయంమీద అల కరించింది. బహుశా భర్తదగ్గరనుంచి ప్రత్యుపహారం ఏదైనా ఆమె పొందితే పొందిఉండవచ్చుకూడా. ఆమె భర్త — ఓ అదేమిటి, ఏమన్న పెద్దమనుష్యులుమీరు! ఇలాంటివారు పెద్దమనుష్యులఇళ్ళల్లో స్త్రీలకు వైద్యంచెయ్యడానికివెడతారా!" అన్నది.

డాక్టరు విమూఢభావంతో "ఈమె ఎవరో చూడనీండి నన్ను"

"దానివల్ల మీకేమిటిలాభం?"

"జీవితంలో నేనూ ఇలాంటి తప్పిదం ఒకటి చేశాను"

"తప్పిదం: ఏమిటన్నారు...? డాక్టరుకూడా తప్పిదమా? ఘాతకులైన — [illegible]"

[illegible] ఆమె ముసుగుతొలగిస్తున్న [illegible] మూర్ఖులు [illegible] వెనక్కివేసి, "నువ్వు! నువ్వా ఇలా!" అన్నాడు.

ఇంతలోనూ [illegible] నవ్వులకలరవం చెలరేగింది. [illegible] "అయితేనువ్వు నాకీసంగతి చెప్పలేదేం ఇంతకాలం?" అన్నాడు.

మాధవి ముఖంతిప్పుతూ — "ఆ సమయం కలగనిచ్చారా? స్త్రీ రాలన్నీ నిప్పుసంగానే తిప్పివంపారుగా" అన్నది.

"నా అపరాధానికి సాటిలేదు. అదేమిటి ఇప్పుడే కాళ్ళుపట్టుకుంటావా? ఛీ! ఈ అమ్మాయి ఎవరు విమలా?"

"ఎవరైతేనేం. ఇంకా నా చేతుల్లో మీ బాకీ ఉన్నదిదే జ్ఞాపకం ఉంచుకోండి"

22

రాలిపోయిన నక్షత్రంలాగా నిశీథ్ కర్మసముద్రంలోకి వచ్చిపడ్డాడు అమాంతంగా. అతడి పూర్వజీవితమంతా ఏవో పనులలోనే గడిచిపోయింది. మాధవితో సాహచర్యం ఏర్పడ్డాక కొన్నాళ్ళమాత్రం ఆ కార్యప్రవాహానికి ప్రేమపాషాణాన్ని చాటుగా చేసుకుని, జీవితాన్ని కొంచెం స్వేచ్ఛగా గడుపగలిగాడు. నిజమే; కాని అది చాలా కొద్ది రోజులు మాత్రమే. నిమ్నోన్ముఖమైన ప్రవాహాన్ని, క్రిందికి జారనీయకుండా వచ్చే అడ్డంకి ఒక్కసారిగా పూర్తిగా క్రిందికి జారేట్లు చేసి దానిప్రవాహానికి మరింత ఉరవడిని ఎలాకలిగిస్తుందో ఇక్కడకూడా సరిగ్గా అలాగే జరిగింది.

అనేక సమయాల్లో నిర్బంధం అనేది మనకర్తవ్యపథాన్ని మరపింపచేస్తూ ఉంటుంది. స్వతంత్రమైన మనస్సు పరాధీనతాశృంఖలాల్లో చిక్కుకుని అజ్ఞానాకర్షణలో నిర్జీవమై పడిఉంటే కార్యభారాన్ని నిర్వర్తించేదేమిటి? స్వార్థపుసంకుచితావరణంలో పరోపకారంలోని ఉజ్జ్వలమాధుర్యం ఆనందించనీయకుండా అంధుణ్ణిగాచేసిఉంచుతుంది. అయినా అణగిపడిఉన్నమనస్సు ఒకవేళ విలుప్తమైపోకుండాఉంటే, సమస్తమైన బంధనాలనూ తెంచుకుని సులభంగా అవాంతరాలన్నిటినీతప్పించుకుని బైటపడటానికి అవకాశం లభింపగానే కొట్టుకువచ్చిపడుతుంది. లభించినతర్వాత రవంత ప్రతీక్షించటంకూడా అపాయసహితమని భావించదు. నిశీథ్ అలాంటి నిశ్చయంకలమనిషి. కనుక ఇంత చక్కని అవకాశాన్ని ఎలా జారవిడుచుకుంటాడు?

ఎవరిపిల్లవాడిప్రాణాన్నో రక్షించాలనివెళ్ళి, తన తలకు గాయాన్ని ఎప్పుడైతే కొనితెచ్చుకున్నాడో, అప్పుడు వెనకా ముందూ ఆలోచించిచూసే స్థితిలో లేడు; అదే సరైనదనుకున్నాడు. అంచేతనే పనిమందీ మాన్పించివా
ధ

భూషించినా సమానమైన ఉపేక్షాభావాన్ని కనబరచి తలఎత్తుకుని వెళ్ళిపో సాగాడు. ఆ తుచ్ఛవ్యక్తిత్వాణ్ణి అతడి స్వస్థలానికి చేర్చటమే ప్రస్తుతం అతడి ప్రధాన కర్తవ్యం.

కారులో వెడుతున్న ఒక పెద్దమనిషి దగ్గరకువచ్చి "మా కారులో రావచ్చు మీరు, ఇలా నెత్తురు వరదలుకడుతున్న శిరస్సు మిమ్మల్ని ఎంతో దూరం తీసుకెళ్లలేదు, దారిమధ్యలోనే ఎక్కడో పడేటట్లు చేస్తుంది" అన్నాడు.

నిశీథ్ విరక్తిభావంతో ఆ పెద్దమనిషిముఖంకేసిచూస్తూ "పడవేసినా దానికి బాధ్యులు మీరు కానక్కరలేదనుకుంటా బహుశా" అన్నాడు.

ఆ పెద్దమనిషి ప్రశాంతభావంతో "కాకపోయినా మానవత్వంనుంచి పతితుణ్ణి అవటంమాత్రం నిజం!" అన్నాడు.

అతణ్ణి ఆపాదమస్తకం తీక్ష్ణదృష్టితో ఎగాదిగా చూసి "మీకు మనుష్యత్వమా!" అన్నాడు.

ఆ పెద్దమనిషి చిరునవ్వునవ్వుతూ—"మా అపరాధం ఏమిటి? మేము పశువులమా...?" అన్నాడు.

"అది కాదు, మీరు గొప్పవారు"

"డబ్బుఉన్నదనే దోషంవల్లనేనా?"

నిశీథ్ ఈసారి కొంచెం తీవ్రంగాచెప్పాడు సమాధానం. "ఆఁ మీ శ్రేణికిచెందినవారినితప్ప మిగతా మనుష్యజగత్తునంతటినీ గొర్రెలమందని చూసినట్లు చూస్తారుమీరు. అదికాకుండా ఒకవేళ మీరు ఏదయినా చేసినా కీర్తి కొనుక్కుందామనే ఆశతోనే"

ఆ పెద్దమనిషి చటుక్కున కారులోంచి కిందికి దిగివచ్చి నిశీథ్ చేతులు గట్టిగా పట్టుకుని, నువ్వుఅయినా మమ్మల్ని మరింత తక్కువ అసహ్యదృష్టితో చూడటంలేదుబాబూ! అలా అనటానికి ఇప్పుడు నీవు అన్నమాటలే ప్రమాణం" అన్నాడు.

చీవాట్లుతిన్నా ఎవరైతే ఇలా స్నేహపూర్వకమైనస్వరంతో ఆహ్వానిస్తారో వాళ్ళని కాదని దులుపుకురావటం సాధ్యాతీతమైనవిషయం. నిశీథ్ కూడా చెయ్యలేకపోయాడాపని. అయినా మరోసారి తన అభ్యంతరాన్ని వెల్లిపుచ్చి, "ఈపనివల్ల బహుశా మీరు మిత్రులనుంచీ, బంధువులనుంచీ విడిపడి దూరంగా ఉండిపోవాల్సివస్తుంది" అన్నాడు.

ఆ పెద్దమనిషి అతిథీంకంఠంతో "దానికి సమాధానం ఒక్కమాట లోనే చెప్పేశాను. ప్రపంచంలో స్నేహితులంటూ ఎవరూలేరునాకు. ప్రాణం ఎవరయినా ఉన్నారో లేదోకూడా తెలియదు. అయినా ఛద్మవేషంతో అనేకమంది శత్రువులు నన్ను వంచించి తమ యిష్టంవచ్చినవస్తువులు ఎత్తుకుపోవ టానికి నాచుట్టూ చేరుతూఉంటారనిమాత్రం చెప్పగలను" అన్నాడు.

నిశీథ్ ఇంక మాట్లాడలేదు. పూర్తిగా ఓడిపోయినవాడిలాగా ఆ పెద్ద మనిషికి లొంగిపోయాడు. అతడ్ని కారులో ఎక్కిస్తూ "వైద్యంలో నాకూ కొంచెం ప్రవేశంఉంది. దాన్నిబట్టి ఈ గాయం అత ఉపేక్షించి ఊరుకో తగినది కాదని తెలుస్తుంది. విశ్రాంతి అవసరం. హాస్పిటల్‌లో ఇలాంటి కేసు లంటే పదిహేనురోజులయినా గడవందే విడిచిపెట్టరు. నేను——"

నిశీథ్ ఆమాటకు అడ్డువచ్చి, చంచలకంఠంతో తాను జీవితాన్ని ఇతరుల పాదాలచెంత అర్పిస్తున్నాననీ, తనకోసమని సమయాన్ని ఒక్క క్షణమయినా నష్టపరచటానికి తనకు అధికారం లేదనీ తెలియచేశాడు.

సర్వసంగపరిత్యాగియైన ఇతడికేసి ప్రఫుల్లదృష్టితో చూస్తూ ఇతరుల ఆ అధికారంగురించి గట్టిగానే చెప్పాడాయన. ఇలాంటి స్థితిలో ప్రాణాలను పోగొట్టుకునే అధికారం అతడికి ఏన్నడూ ఎవ్వరూ ఇచ్చిఉండలేదు. ఇక ముందు ఇవ్వబోరు. వారెంతయితే పొందాలని ప్రత్యాశిస్తూ ఉంటారో—— అంత విశ్రాంతినీ ఇవ్వటానికి బాధ్యులైఉంటారు. ఆవును పాలునుపిండుకుని పోయే యోగ్యుడు, దానికి ఆహారాన్ని విశ్రాంతినీ ఇవ్వకపోవటం ఎంత మూర్ఖతో ఇదీ అంతే" అని తెలియచేశాడు డాక్టరుగారు.

కారు ఓ పెద్ద మూడంతస్తుల మేడముందరికివచ్చి ఆగింది. నిశీథ్ చకిత దృష్టితో గోడమీద రాసిఉన్న 'డాక్టర్ చంద్రకాంతరాయ్' అనే పేరును చూశాడు. ఆశ్చర్యంతో శరీరం గగుర్పొడిచినవాడై "ఇంతపెద్దడాక్టరుకు ఇంత నిరహంకారమా? ఇంతపెద్దపట్టణంలో అతడిపేరు తెలియనివాళ్ళు బహు కొద్దిమందిఉంటారు" అని అనుకున్నాడు.

రెండో అంతస్తులో తూర్పుకోణంలోకి తీసుకువచ్చి, నిశీథ్‌ను విశ్రమించ మని నిర్దేశించాడు. తర్వాత స్నేహమధురకంఠంతో "ఈ ఇంట్లో ఎటువెళ్ళా లన్నా నీకు సంపూర్ణమయిన అధికారం ఉన్నదని తెలుసుకో బాబూ! ఎందుచేతంటే మూడంగా తోసిఉంచాల్సిన స్త్రీజాతికి చెందినవారెవరూ

లేదక్కడ. రెండుమూడు కేసులు చూసుకుని నేను ఇప్పుడొస్తాను. ఈలోపు ప్రస ఏదయినా అవసరమయితే రామ్‌చరణ్ ఉన్నాడు—ఇస్తాడతడు" అని చెప్పాడు.

బాహ్య—అంతర జగత్తుల రెండింటిమధ్య తుములయుద్ధం ప్రారంభ మయిందప్పుడు. తన వ్యాపారాల నన్నిటినీ రహస్యస్థానానికి లాగి దాచి ఉంచాలనుకుంది మనస్సు; దానికి అభ్యంతరాన్ని కల్గించి, ప్రకృతి సంబంధంతో ఆమనస్సును సజీవంగా ఉంచాలనే ప్రయత్నంలో సతమత మవుతోంది బాహ్యజగత్తు. ఈ రెండింటిమధ్యనూపడి స్మృతి ఒక స్థిరమైన భావాన్ని ఆశ్రయించాలని ఆశిస్తోంది. క్రమంగా బయిటికి ఈ రెంటిమధ్యపడి బలవంతంగా జాగరూకతను నిద్రావంతం చేసింది. బాహ్యజగత్తు—బాహ్యం లోనూ—అంతరజగత్తు అంతరంగంలోనూ పడిఉన్నాయి. వీటి రెండింటినీ కలి పేది ఎవరు?

సాయంకాలం నిశీథ్ ఉన్న గదికి సరిగ్గా ఎదురుగాఉన్న వరండాలో కూర్చుని చంద్రబాబు కొంతమంది పెద్దమనుష్యులతో మాట్లాడుతున్నాడు. వాళ్లలో ఒకాయన 'పార్షియాలటీ, పార్షియాలటీ' అని అరుస్తున్నాడు బిగ్గరగా.

మరొకాయన ముందరఉన్నబల్ల గట్టిగా గుద్దుతూ "ఈ మాట అనే ట్లయితే, మిష్టర్ దాదా, ఒంట్లోఉన్నబలాన్ని పురస్కరించుకునే అనాల్సి ఉంటుంది. మీ ఊళ్లో లేకపోయినా కొంతమంది సువిచారకులున్నారక్కడ. క్రియాలోపం అన్నసంగతి అలా ఉంచు—అలా ఉంచటాన్నికూడా అసహ్యిం చుకుంటారు వాళ్లు" అన్నాడు.

ముభావంగా ముఖం పక్కకు తిప్పుకుని, వ్యంగ్యగర్భితమైనసవ్వు నవ్వుతూ "కొంతమంది శ్వేతముఖులను ఉద్దేశించి ఇలా అంటున్నావు కాని మిష్టర్ మైత్రా, పార్షియాలటీ అనేవస్తువు వారిహృదయాల్లో ఎందుకు లేక పోలేదు?" అన్నాడు.

"'సరె నీనాట్' బ్రిటన్ దేశీయుడొకడు పార్షియాలిటీ అనేదే చూపితే నాకళ్లతో నేను చూసినా విశ్వసించలేను".

"దానివల్ల నువ్వు వారిమోహంలో ఎంత అంధుడవైనావో దానికి ప్రమాణం అవుతుంది ఇది. వస్తువుఅనేది అసలు లేకపోతే అసలామాట ఎక్కడి

నుంచీ పుట్టుకువస్తుంది? ఈ విషయంలో పార్షియాలిటీ ఏమీలేదని చెప్పతలచుకున్నావా? ఫలానా నంబరు ఫొటో ఏ కారణంవల్ల ప్రైజు కొట్టిందో—ఫలానా నంబరుఫొటో ఏదోషంవల్ల వారిదగ్గర దోషయుక్తమైనదిగా పరిగణించబడిందో ప్రతి ఒక్కరినీ అడిగిచూడు"

ప్రౌఢ వయస్కుడొకాయన సగం నెరిసిన మీసాలు దువ్వుకుంటూ ఆ కళావిషయాలన్నీ నీ కెంత తెలుసో, మిష్టర్ దాస్, మిష్టర్ మైత్రాలకు కూడా అంతే తెలుసు. ఆవిషయం తీసుకుని అనవసరంగా బుర్ర వేడి ఎక్కించుకోవటంవల్ల లాభమేమిటి? అంతకన్న 'థియేటర్'ని గురించి ఇంకేమన్నా మాట్లాడు; అం భుజాలు భుజాలూ రాసుకోవచ్చు" అన్నాడు.

మిష్టర్ ఘోష్ తానొక నాట్యకళాధురీణుడుగా భావించుకుంటూ ఉంటాడు. ఆమాటలతో ఆసక్తులై అందరూ మెలకువతో వినసాగారు. ఆడపిల్లలాఉన్న పచ్చటి కుర్రవాడొకడు ఈ మాటలతో మరింత ఉత్సాహితుడై ఫక్కున నవ్వి "విమర్శకులు ప్రత్యక్షంగా చూడకపోతే ప్రమాణప్రదర్శనంలో పొరబాట్లు ఉండవచ్చు అలా జరగకూడదు. అంతకన్న మిస్టర్ రాయ్ భరోసా ఇచ్చినట్లయితే ఈ శనివారంనాడు మళ్ళీ కొత్తగా చూసిరావచ్చు, ఆతర్వాత మతామతాలు" అన్నాడు.

ఈసమయంలోనే మరొకాయన నౌకరునెత్తిన కొన్ని వస్తువులుపెట్టి వస్తూ "చూడరాదోయ్ రాయ్! ఎలాంటి వస్తువులు, ఏరి తెచ్చుకోవచ్చో! హాగ్ మార్కెట్ లేకపోతే కొని ఏంసుఖం! చూడు ఎంతచక్కనిదానిమ్మో! రోగులకయినా ఇలాంటి తాజావి ఇవ్వటం మంచిది. ఈ నిమ్మకాయలు పాతిక పది అణాలు—చూడు రసం ఎలాఉందో! నువ్వు స్నేహితుడివికనుక—కాని లేకపోతే నాకోసం తిరిగి కొనాలన్నా కొనను, అన్నీ అతిచౌక. ఈ అనాసపండు మూడురూపాయలిచ్చి తీసుకువచ్చాను. చూస్తున్నావా—'సీజన్'లో వచ్చేపండు" అన్నాడు.

ఆ కొత్తకుర్రవాడు అడ్డువచ్చి, "ఛీ, ఉమేష్! నీగొప్ప చెప్పుకోవటం ఇప్పట్లో పూర్తయ్యేట్లులేదు; మార్కెట్ నుంచి తీసుకువచ్చిన వస్తువులేవో దింపి—"

కొట్టటానికి సిద్ధమవుతున్నట్లు చొక్కాచేతులు పైకిమడుచుకుంటూ "ఏమిటి? ఇంత అవమానమా నాకు? నేనేమీ తినేందుకులేక బజారుకు బేరాలు చేయటానికి వెళ్ళానా! ఇవ్వాళే చూపిస్తానుండు!" అన్నాడు ఉమేష్.

చంద్రబాబు మృదువైన తిరస్కారధోరణిలో "అదేమిటి చిన్నతనపు చేష్టలు ఉమేష్! రవీన్ అలా అన్నాడా! థియేటర్‌కు వెళ్ళాలనే ప్రసంగం వచ్చింది. ఇలాంటి సమయంలో నువ్వువచ్చిపడేసరికి అది అడుగుపడింది. అతడిమీద అంత ఉపోద్ఘాతం చదివితే కోపం తెచ్చుకోవటమేగా!" అన్నాడు.

"నిజమే! నిజమే! థియేటర్—ఎక్కడికి వెళ్లటం? నేను మీ అప్యక్తతకు ఆనందించేస్థితిలో లేను. ఆ మంచిమాటే, ఇరవైరూపాయలు ఇచ్చారు కదూ! అందులో ఖర్చుఅయిపది—"

'డామ్—నీ ఖర్చా మన్నా! ఏమనుకుంటున్నావు నువ్వు? రాయ్ గారు నిన్నింత విశ్వసించకపోతాడా? పైగా నువ్వు ఆమాట ఎత్తగానే ఆయన లోపల్లోపల కోపం తెచ్చుకున్నాడు. చూశాగా! తిరిగివచ్చిందేదయినా ఉంటే ఆ డ్రాయరులో పడేయ్. వచ్చిందేమీ లేకపోతే అప్రసక్తిలేదు. ఛేష్!"

ఇలాఅనేసి మిస్టర్ దాస్ తెలివికలవాడిలాగా ఇంటి యజమాని ముఖంకేసిచూసి నవ్వాడు. మిస్టర్ రాయ్ ప్రశాంతకంఠంతో "అంత కాక మరేమిటి? ఉమేష్‌దగ్గిర లెఖ్ఖ తీసుకోవాలి— మీ అందరిదగ్గ రాకూడా లెఖ్ఖలు తీసుకోవాలంటే—ఇంక ప్రాణాలు దక్కవు. మిగిలిందా ఏమయినా?"

ఉమేశ్ "ఆ ఎక్కడనుంచి మిగులుతుంది? ఈ దానిమ్న రూపాయిన్నర—"

అందరూ ఐక్యకంఠంతో "ఛేష్, ఛేష్! ఉండు, ఉండు. ఇప్పుడు ఏథియేటర్‌కో అదిచెప్పు. 'ఆర్ట్' థియేటరా? మినర్వాథియేటరా?" అన్నారు.

"అక్కడ అందరూ చచ్చునాటకసంఘానికి చెందినవారు. వెడితే 'నాట్యమందిరానికే' సరికొత్తదవటంవల్ల జోరుగా సాగుతోంది"

"కాని అక్కడ ఒక్క బహాదుర్ తప్ప ఇంకే యాక్టర్లు ఎవరూ లేరు."

"ఎక్కడమాత్రం ఎవరున్నారు! ఎక్కడకువెళ్ళినా అంతే! ఇక్కడకు వెడితే కాస్త మనస్సుకు హాయిగాఅన్నా ఉంటుంది. మరోచోటుకయితే ఏదో కాళ్ళూ చేతులూ కట్టేసినట్లుంటాయి"

"ఎంతఅవుతుంది?" అన్నాడు ధీరభావంతో చంద్రబాబు.

"ఎంతఆశగా మేమిటి_చూడరాదూ, నానూ కోనూ టాక్సీ—"

"అరేబాబూ! ఇంత లెక్క ఎవరేస్తారు? ఇవ్వరాదూ ఒక వందరూపాయలనోటు! అంతకన్న తక్కువలో దర్జాగా తిరుగుటకుచూడటం కుదరదు. కాస్త త్యాగాలన్నా దేనికయినా మా స్వంతమే వాడుకుంటాం. ఏమంటారు?"

డబ్బు ఇచ్చేసి, నవ్వుముఖంతో అందరిదగ్గరా సెలవు తీసుకుంటున్నట్లు నమస్కరించి, చంద్రబాబు మెల్లిగా నిశీథ్ దగ్గరకువచ్చి "ఎలాఉంది?" అని అడిగాడు.

ఆ మాటకు సమాధానం చెప్పకుండానే నిశీథ్ "ఈ ఇంటికి యజమాని అంటూ ఎప్పుడూ ఎవ్వరూ లేనేలేరా?" అంటూ ప్రారంభించాడు.

"ఎందుకో చెప్పు?"

"అలాఅయితే ఇలాంటి దొంగముఠా ఇలా ఆశ్రయాన్ని పొందుతుందా?"

చంద్రబాబు నవ్వుతూ "నువ్వు పొరపాటుగా ఆలోచించకు నిశీథ్! వాళ్లు నా స్నేహితులు" అన్నాడు.

నిశీథ్ కొంచెం ఉద్రిక్తుడై "వీళ్ళు స్నేహితులైతే_ఇహ మరి శత్రువులెవరవుతారో అది నేను తెలుసుకోవటం అవసరం" అన్నాడు.

చంద్రబాబు మళ్లీ ఒకసారి ప్రశాంతంగా నవ్వి, మధురస్వరంతో "నువ్వు పొరపాటు పడుతున్నావు నిశీథ్! నేను నీకు ముందేచెప్పా మిత్రబృందం గద్దల్లాగా నన్ను తన్నేసి ఏదైనా తీసుకుపోదామని మిషతో నా చుట్టూ తిరుగుతూ ఉంటారని! వాళ్లలో కొందరు వీళ్ళు!" అన్నాడు.

"ఇంట్లో గృహిణిఉంటే వీధిలోనుంచే వీరు వెనక్కితిరిగి పోవాల్సి వచ్చేది. ఇంత—"

"దాకయినా ఒక ప్రాపకం కావాలిగా బాబూ!"

"దీన్ని ప్రాపకం అంటారా మీరు?"

"అంట్లానా. ఏమా అనుంటే" అని మిస్టర్ రాయ్ తన గడచిన జీవిత గాథ వ్యక్తంచేయసాగాడు. "ఇంటిని కనిపెట్టుకుని ఒకామె ఉండేది. యజమానురాలు, గృహిణి, సహచారిణి ఇలా విశేషణాలెన్ని ప్రయోగించినా అలక్షణాలన్నీ ఉన్నవ్యక్తికి అలా ఉపయోగపడేంత తగురాలు ఆమె. కాని స్త్రీని సంతోషింపచెయ్యటంఅనే వస్తువుతో సమానమైన దుర్లభవస్తువు ఈ పృథివిలో లేదు. దానికి ప్రత్యక్షప్రమాణంగానే ఈ బూటకపు నాటకం జరిగింది. ఒక్కనిముషం పొరపాటుతో పన్నెండు సంవత్సరాలనుంచీ నెలకొన్న సంసారాన్ని సులభంగా వదిలేసి పరపురుషుని సంరక్షణలో ఉండటానికి కూడా ఆమె ఏమాత్రం వెనుకాడలేదు.

నిశీథ్ ఒక్కొక్క విషయాన్నే తరచిచూసి "ఇలాగే జరిగినట్లయితే పొరపాటుకే ప్రాధాన్యం ఏర్పడిం దీవిషయంలో" అన్నాడు.

చంద్రబాబు విస్మయవ్యాకులమైన నేత్రాలను పైకెత్తి "ఏమిటంటావు నువ్వు నిశీథ్! కళ్ళారా చూసిన దృష్టాంతం పొరపాటా?" అని కాస్సేపు మెదలకుండా ఊరుకుని "సాంసారిక విషయాలను పురస్కరించుకుని నీతో ఇవాళ ఇంతసేపు చర్చించటం మంచిదని ఎందుకనిపించిందో! బహుశా అది నా దౌర్బల్యం అయి ఉండవచ్చు. కాని, బహుశా దీనివల్ల నువ్వు బాగా కోపం తెచ్చుకునీ ఉండవచ్చు. హృదయంలేని రాక్షసుడితో సరిపోల్చటానికి అసహ్యదృష్టితో చూడాలని వాంఛిస్తున్నావు నన్ను; కాని ఒక్కసంగతి మాత్రము ముందే చెప్పి ఉంచుతున్నా. నువ్వేకనుక ఆనాటి నాస్థితిలో పడి ఉన్నట్లయితే, సరిగ్గా నాలాగానే విశ్వసించగలిగేవాడివి" అన్నాడు.

నిశీథ్ ఆమాటలన్నీ విన్నాడు ఓపికగా. మాటల మధ్యలో ప్రతివాదం ఏమీ లేవతీయలా. తర్వాత దృఢకంఠంతో—"మీరు ఏమాలోచించిందీ బహుశా నేను చెప్పగలను. నే చెప్పేదాన్నికూడా వీలయితే అంగీకరించండి. ప్రత్యక్షప్రమాణం చాలా సందర్భాలలో భ్రమాత్మకం అవటం కూడాకద్దు. నేను స్వయంగా ఎరుగుదును. ప్రమాణంకూడా చూపించగలను. జీవితంలో ఇలాంటిసంఘటన ఒకటి జరిగింది. ప్రత్యక్షంగా జరిగినదే అయినా స్వప్నంలాగా మిథ్యాత్మకమైనదది. భర్త అర్ధరాత్రివూట పరస్త్రీతో ఏకాంతంగా మాట్లాడటంచూసి భార్య ఎంత ఉత్తేజితురాలుఅవాలో అంతా అయింది—కాని నిజానికి ఆ సంభాషణ రహస్యాలాపం కాదు.

చంద్రబాబు నవ్వుతో ఆమాట ఎగరగొట్టాలని చూస్తూ "నీవేదయితే చెప్పావో అదే మిథ్య. ఆమెకూడా ఆమిథ్యనే ఆశ్రయించి ఉండవచ్చు; నిన్ను వంచించటమే ఆమె ఉద్దేశ్యం''

"అయిఉండొచ్చు. కాని నేను దాన్ని ఒప్పుకోను. నేను నా ఈ ఆర చేతులకన్నకూడా ఆమెనే ఎక్కువ విశ్వసిస్తున్నా. ఏమయినా కానీండి ఈ విషయాన్ని ఒకసారి పర్యాలోచన చేసి చూడండి. త్యాగమే చేసిందామె. ఆలోచనాతీతమైన సంఘటనవల్ల కొంచెం గాబరాపడి ఉండవచ్చు, అందువల్ల ఆమె పరుగెత్తుకువచ్చి తన హక్కులను గుర్తించి, వాటిని సాధించి తీసుకున్నంత మాత్రాన అంత ఇదేమీలేదు. అయినా పొరబాటే జరిగిపోయింది. చాలా రోజులు పశ్చాత్తాపంలో గడుపుతూ, ఇతరులజీవితాలకి సంజాయిషీ ఇవ్వవలసిన బాధ్యత వహించటంవల్ల మీ పరువు ప్రతిష్ఠలు ఎక్కువకావని నేను స్పష్టంగా వ్రాసిఇవ్వగలను. బహుశా ఈ నా నిశ్చయంపొరపాటు అయినా ఆలోచించి చూడండి; అలా చెయ్యగలిగితే ఈ స్నేహితులను విడిచిపెట్టగలరు."

చంద్రబాబు ఆలోచనా పూర్వకంగా "సర్; ఆలోచించిచూస్తాను. కాని వీరిని వదిలిపెట్టడం సంగతి ఎత్తవద్దు. వీళ్ళల్లో అందరూ భిక్షకులే. ఈ ఉపేన్ పాపం ఒకరిమీద ఆధారపడవాడే. తనకు వచ్చే కొద్ది ఆదాయంవల్ల భుక్తి కూడా గడవదు. పైగా బోలెడంత డబ్బున్నవాడిని నేను. ఈ డబ్బంతా ఏంచేస్తాను?" అన్నాడు.

నిశిథ్ చేతులు జోడించి "బీదవాళ్ళనేభావంతో ఇస్తున్నట్లయితే ఇవ్వండి. కాని మోసానికిమాత్రం చోటివ్వకండి. దానివల్ల వాళ్ళకూ మీకూ, లోకులకూ అందరకీ నష్టమే. నైతికదృష్టితో కనుక చూస్తే ఈ దగుల్బాజీలకు చోటివ్వటంవల్ల మీరుకూడా అందులో భాగస్వాములైనట్లే" అన్నాడు.

"కోపపడకు నిశీథ్; సరే, ఆలోచించి చూస్తా"

"అలాగే చూద్దురుగాని. స్పష్టంగా ప్రతినెలా కొంతడబ్బు సహాయం చెయ్యగలిగితే చెయ్యండి. దానివల్ల వాళ్ల అతిశయం అణిగి వస్తుందేమో అంతేమాత్రం ఒత్తిడి."

23

అరోజున చంద్రకాంత్ బాబు తిరిగివచ్చి "ఇనాళ్ళ ఊళ్ళో ఓపెద్ద పుకారు వ్యాపించింది. కార్మికసంఘనాయకుణ్ణి ఎవరో ఖూనీ చేశారట! దాని మూలంగా ఆసంఘీయులలో తీవ్రమైన సంచలనం కన్పిస్తోంది" అని చెప్పాడు నిశీథ్ తో.

నిశీథ్ కాస్సేపు డాక్టరుగారి ముఖంకేసి రెప్పవాల్చకుండా చూస్తూ ఊరుకుని "ఆసంగతి స్పష్టంగా తెలుసుకున్నారా వారు?" అని ప్రశ్నించి; "సేవయే వారి పరమధర్మం, పరోపకారమే వారిజీవనవ్రతం; అలాంటివారిలో ఈనిరాధారమైన ఉత్తేజనం మంచిది కాదు" అన్నాడు.

ఆసంఘంలో అందరిఉద్దేశాన్ని తానుస్పష్టంగా తెలుసుకునిరాలేదు. అందుకనే ఈవిషయాన్ని విశ్వసించలేదని తెలియచేశాడు. ఇలాంటి సంఘాల వల్ల పనికన్నా, పనిజరగక పోవటానికే ఎక్కువఅవకాశం ఉండనట్టంలో ఏమాత్రంసందేహంలేదు. ఎవరికివారు విడివిడిగా పనిచేయటమే అన్నిటికన్నా ఉత్తమపద్ధతి అని ఆయనఉద్దేశ్యం.

దానికిసమాధానంగా నిశీథ్ చెప్పినదానిలోని సారాంశంఇది. ఎవరైనా ఒక కార్యాన్ని సాధించారంటే, దాన్నిపది కాలాలపాటు నిలిచేటుచేయటానికి సంఘాన్ని స్థాపించాల్సిన అవసరంఉంది. దేశంలోకొందరు ఉత్తములైనత్యాగధనులు ఒకచోట సమావేశం కాకపోతే ఏపనికీ ప్రాణప్రతిష్ఠ జరగదు. వ్యక్తివిశేషంయొక్క పట్టుదలఒక్కటే గొప్పకార్యాన్ని స్వతంత్రంగా నిర్వహించటంలో సామర్థ్యంలేని దౌతుంది. ప్రత్యక్షప్రమాణాలు కావాలంటే అమెరికన్ రిపబ్లిక్, ఫ్రెంచిరివల్యూషన్ ఇలాంటివెన్నయినా ఉన్నాయి.

చంద్రబాబు వివాదంపెట్టుకుకూర్చున్నాడు. "కానివ్యక్తిత్వవిహీనమైన ఏసంస్థాపనఅయినా అసలుఅసంభవం. ఒక వ్యక్తియొక్క ఔదార్యంవల్లనయే విశేషత్వంఅయితే ఆదర్శవంతంగా అందరిమీదా తనప్రభావాన్ని ప్రసరింపచేస్తుందో, ఆమోహం, సూదంటురాయిలాగా అందరిహృదయాలనీ ఆకరించి ఏకసంధచేయటానికి సమర్థత కలదవుతుంది. లేకపోతే వెయ్యిమంది తలలు పగలకొట్టుకున్నా సంఘంతాలూకు కార్యకారిత్వం ఎంతయినా అభివృద్ధి పొందజాలదు. దీనికి దృష్టాంతాలకోసం ఇతరదేశాల్లోవి వెతకనవసరంలేదు. స్వదేశంలోనే వేలకువేలు దృష్టాంతాలున్నాయి. పూర్వులసంగతి వదిలేస్తున్నా;

సి. ఆర్. దాస్ సంగతే చెబుతున్నా, అంతగొప్ప వ్యక్తిత్వం ఉన్నది కనుకనే దేశవ్యాప్తమైన ఒక ఉద్యమాన్ని నిర్మించగలిగాడు. లేకపోతే అతణ్ణి ఒక్కణ్ణీ మినహాయిస్తే దేశంలో చాలమంది ఉన్నారుగా!—కాని కార్యసాధన విషయంలో ఏదీ ఆ ఉద్దీపన?"

"కాని ఆయన నాయకత్వం వహించి ముందున్నాడు. ఆయన్ని అనుసరించటానికి వెనుక ఒక మహాసమూహం తయారు కాకపోయినట్లయితే ఈనాటివరకూ ఆయన స్థానం కౌన్సిల్ పదవీమర్యాదతోనే ఉండేది. ఆయన్ని ఇంతగొప్పవానినిగా అందరూ గుర్తించగలిగేవారో లేదో సందేహమే. బహుశా వ్యక్తిత్వాన్ని బట్టి ఆయన న్యాయవాదివృత్తిలో ఒక మహామహుడు అయ్యేవాడేమో, కాని ఎన్నడూ దేశవిదేశాల్లో అందరికీ ఇంతటి ప్రాణప్రియుడు అవగలిగేవాడు కాడు" అని నిశీథి మెల్లగా తెలియచెయ్యటానికి ప్రయత్నించాడు.

డాక్టరు నవ్వుతూ "అక్కడే ఆయన వ్యక్తిత్వం ఉన్నదనేది నేను. త్యాగమహిమ తేజోవంతంగా వెనుకనుండి ఆయన్ని ఎంత ప్రతిభావంతుణ్ణి చేసిందో _ అప్రతిఘముందర _ కేవలం భారతదేశమే అన్నమాటేమిటి జగత్తు కూడా శిరస్సు వంచాల్సిందే" అన్నాడు.

"ఆయనకు సన్మానం ఆయన దేశీయులు అందుకే చేశారనుకుంటా_"

"మృతదేహం వెనుక నడిచా _ ఇదేనా నువ్వు చెప్పతలచుకున్నది? కాని నేను దానిని గౌరవం అనను; అగౌరవమనే అంటాను. ఊరికే పైకి దుఃఖాన్ని వెలిబుచ్చకూడదు _ అందువల్ల పైగా ఆయన్ని దూరంగా తోసి వదిలేసినట్లవుతుంది. చప్పున ఆయన్ని మరిచిపోవాల్సిన అవసరం ఎవరికయితే కలిగిందో వారే ఒక్క క్షణం డంబాలుకొట్టి తామే ఆయనకెంత హితైషులమయినదీ కనపరచుకున్నారు. బుద్ధిమంతులైనవారు _ ఆ బలహీనమైన విషయాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని, హితైషులంటూ ఎన్నడూ లేరు, సరికదా వారు విద్వేషులనికూడా స్పష్టపరిచారు. ఎంతమంది జనమైతే ఆయనవెంట పరుగెత్తారో, వారికి ఒక్కొక్క దస్కం సమకూడినట్లయితే మహాత్ముల వాగ్దానానికి నాడు ఇంత ఇంత అవమానం జరిగేది కాదు. మృతుని సర్వసద్గుణాలూ నాలోకి తెచ్చుకొని నేనెప్పుడయితే ఆయన్ని అవగలుగుతానో దాన్నే దుఃఖాన్ని వెలిబుచ్చటం అంటాను. నేను. ఆయన త్యాగమూ, ఆయన కార్యసాధనా మూర్తీభవించి అందుకు ప్రత్యేక సంఘాలు ఏర్పడాలి; ఆహాగ్రహామూ మన

స్సుకు దుఃఖం కలిగినప్పుడే ఆయన నాకెంత ఆప్తుడుగా ఉండేవాడో లోకానికి తెలియచేయగలుగుతాను. లేకపోతే కేవలం కళ్లనెంట నీళ్లు తెప్పించుకోవటం అనవసరం."

నిశీథ్ స్థిరంగా కూర్చుని వింటున్నవాడల్లా హఠాత్తుగా నిట్టూర్పు విడిచి "మీలాగా తెలుసుకోగలిగిన వారెంతమంది లోకంలో? కేవలం మనస్సులో ఆ భావానికి హృదయంలో స్థానం కల్పించటం కోసం, ఎంత ఇనయినా ఎంతో సాధన అవసరం. అపరాధం అవుతుందేమో! అయినా చెప్పవలసిన బాధ్యత ఉందినాకు. ఈనాడు గృహిణిని మీరిలా వదులుకోకపోయినట్లయితే, మీరైనా తెలుసుకునేవారా లేదా అన్నది సందేహమే. కేవలం అది తెలుసుకోచెయటానికి అయినా ఆ దెబ్బ అవసరమని అనుకోవటం లేదూ? లేకపోతే ఎలా గ్రహించగలిగేవారు?" అన్నాడు.

చంద్రబాబు [illegible]లోకి చిరునవ్వు తెచ్చుకుని, "ఆలోచనీయాంశమే నిజమే! గోకులంలో క్రీస్తు పుట్టుకను గ్రహించటానికి ఎంతమందికి అవసరం కలిగింది? మన శ్రీకృష్ణుని గొల్లపిల్లడన్న సంగతి అందరూ ఎరుగుదురు. అతణ్ణి ఎదురుగా తీసుకువచ్చి నిలబెట్టటానికి ఎన్ని వేల హృదయమందిరాల్లో దీపాలు వెలగవలసి వచ్చాయి? ఫ్రెంచివీరుడు నెపోలియన్, యునైటెడ్ స్టేట్స్ నాయకుడు వాషింగ్టన్ సభ్యుల కరతాళ ధ్వనుల సాహాయ్యంతో తమ పదవిని [illegible]కోవాల్సి వచ్చిందికి ఇంకేమీ కాదు, ఒక్క వ్యక్తిత్వమే. మనుష్యుడనని తమ కాళ్ల మీద తాము నిలబడవాల్సిన అవసరమొస్తే, వ్యక్తిత్వాన్ని పోగొట్టుకుంటే సాధ్యపడదు. దానితోపాటు త్యాగం కూడా ఉండాలి. లోకాన్ని వంచించటానికి ప్లాను వేసుకుని దొంగవేషం వేసుకురావటం కాదు. సంపూర్ణమైన త్యాగం కావాలి. అప్పుడు సంఘం ఎదుట నుంచుని గొంతు చించుకోవాల్సిన అవసరం లేదు. స్వేచ్ఛావాయువుల్లో మల్లెపూవుల వాసనలాగా తనంతట తానే కీర్తిగంధాన్ని వ్యాపింప చేసుకోగలడు" అన్నాడు.

నిశీథ్ ఈసారి చిరునవ్వు నవ్వుతూ, "మీ దృష్టిలో త్యాగానికెంత—"

ఇంతలో ఫోన్ మోగింది. చటుక్కున ప్రసంగాన్ని అసంపూర్ణంగా వదిలేసి, చంద్రబాబు గదిలో ఫోన్ ఉన్నవైపుకు వెళ్ళాడు. తర్వాత అక్కడ నుంచే హడావుడిగా నవ్వుతూ "నీకు సమాధానం వచ్చాక ఇస్తాను నిశీథ్! 'అర్జంట్ కాల్' వచ్చింది. ప్రమాదకరమైన వ్యాధి. డాక్టర్ల బాధలంటే ఎలాం

టీవో చూశావా?" అని నవ్వుతూ మాటకి వెళ్ళిపోయేడు. మరుక్షణంలో నే మోటారు హారన్ ధ్వని ఆయన ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయిన సంగతిని సూచించింది.

కొన్నిగంటలు గడిచాక చంద్రబాబు భార్యతో సహా ఇంటికొచ్చి, "ఇదిగో బాబూ, నువ్వు అడిగిన దానికి సమాధానం. ఏమయితేనేం, ఘనే మంత్రం వేస్తున్నావు నువ్వు! ఇది నీ వ్యక్తిత్వం కాకుండా సంఘానికి అని అన్నా దాన్ని నేను అంగీకరించితీరాలి. చూస్తున్నానుగా—ఛీ! ఆగేమిటి? అతడిముందర అంత సిగ్గెందుకు? అతను మనింట్లో పిల్లవాడిలాంటి వాడు. ఇవిగో తీసుకో—నీ వంటింటితాళాలు ఆ డ్రాయరులో ఉన్నాయనుకుంటూ. ఇకనుంచి నిజంగానే సౌభాగ్యాలకు ఈ ఇంట్లో గ్రాసం లభించదు. చప్పున ఒక కాగితం, పెన్సిలూ తీసుకో నిశీథ్, వాటిలో ఎవరికి ఎంతిచ్చినా, మోసానికిమాత్రం తావివ్వటానికి వీల్లేదు. యథాప్రకారం గా మర్యాదగానే చూస్తూ ఉండొచ్చు—ఏమంటావు నిశీథ్? ఆఁ. దానికేదో ఇవాళే కొంత చెయ్యకపోతే వీల్లేదు" అన్నాడు.

నిశీథ్ చటుక్కున లేచినిలబడి, "నమస్తే, నేను వెళుతున్నాను" అన్నాడు.

"వెళుతున్నావా! అదేమిటి? ఆమాటకు అర్థం? ఎవరైనా నిన్ను ఏదైనా అవమానంగా మాట్లాడారా? ఎవరా—"

నిశీథ్ ఆమాటకు అడ్డువచ్చి "ఎందుకంత కంగారు పడతారు! మీ ఇంట్లో ఈ ఒక్కరోజులో నేను పొందిన ఆదరానురాగాలు, నా ఇంట్లో పొందిన వాటికన్న విలువైనవి; అయినా ఇంక ఉండలేను నేను. కార్యభారం నన్ను వెంటనే రమ్మని పిలుస్తోంది. ఇన్నాళ్ళూ స్వతంత్రప్రదేశంగా ఉన్న మీ ఇల్లు నేను చూడటానికి కారణమయింది. కాకపోతే కార్మికసంఘవ్యవస్థాపకుడు నిశీథ్‌కుమార్ లాహిరీ జైలసాలలో పడి రోజులు గడిపేటంత గొప్పవాడు కాడు" అన్నాడు.

"నువ్వు, నువ్వా!"

"ఆఁ. నేనే. మాసంఘంలో నేను లేకపోవటంమూలంగా ఎంత అపహారాన పడి సంచరిస్తున్నదో మీరే వచ్చి చెప్పాలిగా? నేను లేకపోతే వాళ్ళను వెనక్కి తిప్పగలిగినవాళ్ళెవరూ లేరు ఇక్కడ. అందుకనే వెళుతున్నా; నమస్తే!"

అభిమానవంతురాలు. ఆ పెద్దమనిషి బిడ్డమాత్రం ఎలాంటివాడని! పిల్లనిస్తాను పుట్టాడన్న సంగతికూడా తెలుసుకుని కళ్ళారా చూస్తాడు!"

చంద్రబాబు ఆలోచనాపూర్వకంగా! "నిశీథ్! ఎవరీనిశీథ్!—నా నిశీథ్ కాదుకదా!" అన్నాడు.

"ఏం తెలుసు? నాకూ ఆ సందేహం వచ్చింది. సరే, రానీండి. పిలుస్తాను మిమ్మల్నీ అప్పుడు. చాటునుండి చూడండి. ఒకవేళ అతడే అయితే గుర్తుపట్ట వచ్చు. మీ అదృష్టం పండివుంటే ఇద్దరు అల్లుళ్ళకూ స్వాగతమివ్వవచ్చు".

"అసలు అగ్నిహోత్రుడిలాగా ఉద్రేకస్వభావం కల అబ్బాయి వస్తాడా"

"కాని అతడు వస్తాడని నా గట్టినమ్మకం. ఒకవేళ రాకపోతే సుధామయ వస్తువు ఈ ప్రపంచంనుంచి లుప్తమైపోయిందనే చెప్పవచ్చు. నేను గ్రహించాను గృహిణీ! అచ్చంగా బంగారంలాంటివాడు, పాపమనేది ఏకోశానా లేదతడిలో"

తర్వాత బైటనుంచివచ్చిన బంధువులను సాదరంగా అభ్యర్థనచేసి ఒక్కరోజులో ఆంతరంగికులనుగా చేసుకునే హడావుడిలో ఈసంగతి ఇద్దరూ మరచిపోయారు. ఒక్క వ్యక్తి మాత్రం మరచిపోలేక. [illegible] ఆవేదన మూర్తీభవించి అంతరాంతరాలలో అభియోగాన్ని వ్యక్తపరచింది. ఇంత ఆనందకోలాహలమూ, హృదయాలను ఏకస్థంచేసే ఇంతటి ఉల్లాసోన్మత్తతా ఒక్క వ్యక్తికిమాత్రం వృథాగాతోస్తున్నాయి.

నిర్ణీతలగ్నానికి చాలాముందుగానే వచ్చాడు మనీష్. అతడి ఈ సంసారమార్గ ప్రవేశానికిముందు—భవిష్యత్తులో సౌఖ్యస్వరూపాల పేజీల పత్రికలో వారు చాలామంది ఇవాళ అతడివెంట వచ్చారు. అందరి ఉద్దేశాల్లోనూ ఇవాళతడు సుందరుడూ—సాటిలేనివాడు—కనుకనే ఏరిఏరి వరుడని నామకరణం చేశారతడికి. ఈసుందరత్వం దేనికోసమో—అది మాత్రం ఎవరూ చెప్పలేరు. ఈ నాడు సుందరులలో తమను పోగొట్టుకోవాలన్న కోరికే అతడ్ని సుందరునిగా చేసిందని—మగవాళ్ళను అడిగి తెలుసుకున్నాను. మా స్వాతి తాలూకు సమస్తమైన తృప్తికీ హేతుభూతమైన ప్రతిజ్ఞను తీసుకుని నడుస్తున్నప్పుడు అతడికి సుందరుడుఅని పేరు పెట్టక ఏంచేస్తాం—అని ఆడవాళ్ళనోటి వెంట విన్నాను. బ్రహ్మచారుల గుంపులోంచి దారి తప్పిన మనిషిని మా మార్గానికి తీసుకవచ్చాంకనుక వరుడని అన్నాం—అని గృహస్థులు చెప్పగా తెలుసుకున్నాను. భావుకుల భావోద్రేకంలో—నూత్నదంపతుల సమాగమంలోని

సూత్నమైన ప్రేమచేష్టలెంత సుందరమైనవో వాటితో సమానమైనవి ప్రపంచంలో ఇంకేమీ లేవు—అన్న సంగతి బైటపడింది. ఇహ త్యాగుల ముఖతః— ఇలా సర్వస్వమూ వదులుకుని, ఇతరులకు తాను లోబడిపోవటం ప్రపంచంలో ఎక్కడా చూడలేదు, అందుచేత ఇది తప్ప అతడికేం పేరుపెట్టాలో ఎంత ఆలోచించినా దొరకటంలేదు—అని విన్నాను.

మంత్రాలవల్ల ఏర్పడే బంధనంకన్న మనస్సులకేర్పడే బంధనం ఎక్కువ దృఢమయినది; అయితే దాన్నే యథార్థంగా వివాహమని అనాలి. అయినా ఇన్నాళ్ళూ ఉభయులూ పరస్పరం నిస్సంకోచంగా ఆత్మీయులమే అని అనుకున్నారు. బంధనరహితంగా కలుసుకోవటం గౌరవంగా భావించేవారు ఏమంటారో తెలియదు—అయినా ఈసంగతిమాత్రం చెప్పగలను:

స్త్రీపురుషులు ఎంత సన్నిహితులైనా కానీ, హృదయవికాసం ఎంతైనా ఏకముఖం కానీ, సమాజ బంధనలవల్ల కలిగేత్యాగం ఏదైతేఉందో దాని అవధిలో నివసించటానికి వీల్లేనప్పుడు మనస్సులో రహస్యంగా ఎంతటి పరభావంకలిగినా కలగనిగాక—దేనివల్లాకూడా ఇంత నిర్భరత రానేరాదు.

అన్నిపనులూ సక్రమంగా జరిగిపోయాక విజయలక్ష్మిని ఔదల ధరించి విశ్రాంతికోసమని మనీష్ లేవగానే సరీగ్గా సమయానికి నిశిథ్ తుపానులా విరుచుకవచ్చి "ఇదిగో సరీగ్గా సమయానికే వచ్చానయితే; ఏక్షీ మనీష్! ఓ, నువ్వే సుఖవంతుడివి కావాలి అని ఆశీర్వదిస్తున్నాను!" అని మరుక్షణంలోనే వెళ్ళిపోదామని వెనక్కు తిరిగాడు.

చంద్రబాబు అతడి చేతిని గట్టిగాపట్టుకుని, "ఇప్పుడు వెళ్ళటానికి వీల్లేదు నిశిథ్—" అన్నాడు.

నిశిథ్ ఖంగారుపడుతూ—"కాని సత్యాన్ని నిలబెట్టటానికే నేను రావటం; లేకపోతే—విడిచిపెట్టండి. ఇప్పుడే వెంటనే తిరిగివస్తానని ప్రతిజ్ఞ తీసుకొని వచ్చాను నేను. బైట పోలీసులు నుంచుని ఉన్నారు. ఒక పెద్ద అపరాధంలో చిక్కిని నేనుఇప్పుడు. బహుశా జైలో, లేదా ద్వీపాంతరమో ఏదైనా కానీ ఒక అపరాధం నన్ను ఇప్పుడు ఆహ్వానిస్తోంది. ఎంతో ప్రశాంతంగానే ఆ ఆహ్వానానికి సమాధానం ఇవ్వటానికి వెడుతున్నాను. ధన్యవాదాలు భగవంతుడికి! ఆ వెళ్ళటానికి అడ్డుపడి నుంచునేవారు ఎవ్వరూ లేరు నా కిప్పుడు" అని సమాధానం ఇచ్చాడు.

"నేను ఉన్నాను" అన్న కంఠస్వరానికి వెనక్కి తిరిగి చూశాడు సుశీల్. తర్వాత ఉన్మత్తుడిలాగా కేకలువేస్తూ "నువ్వు. నువ్వా, మాధవీ!" అన్నాడు.

"అఁ నేనే. క్షమించండి నన్ను"

"ఏమి టేమిటీ! మళ్లీ ఇంకోసారి అను"

"ఒక్కసారి కాదు. వందసార్లు అంటాను. మీరు క్షమించాలి నన్ను!"

"నిజంగానే అంటున్నావా మాధవీ? కాదు. అలా అనగలిగే నిజాన్ని క్షమ అనే మాట అనోటినుంచి రాపట్టానికి వీలేదు. ఆమె అభిమానం కాదన్నా దారుణమైన ప్రతీకారవాంఛతో ఉన్మత్తురాలై స్టార్టింది నన్ను వెళ్ళ కొట్టింది, కాని క్షమా—కాదు, కాదు. ఆమె అవి ఎన్నటికీ కోరదు. ఎవరు నువ్వు ?"

అయితే మీరు నన్ను ఒకవైపునుంచే చూశారు. ఆ మాధవి ఇంత లోతుగా హృదయాన్ని పెద్దరాయిచేసుకొని నాకు శిక్ష విధించాలని చూస్తున్నారు. ఇదిగో మీపాదాలు స్పృశించి చెపుతాను. నన్ను క్షమించండి. స్త్రీ అభిమానానికి ప్రతీకారంగా అభిమానం చూపించి వెళ్ళిపోవద్దు"

"చాలా ఆలస్యమయింది మాధవీ, చాలా ఆలస్యం చేశావు— నేనింతగా ఆశించలేదు. కాని నువ్వు ఒకవేళ లొంగిపోతలచుకుంటే— కొన్నాళ్ళముందే ఎందుకు చెయ్యలేదు? ఇప్పుడింక గత్యంతరంలేదు. ఈ వాయు వాహనం నన్ను తన హృదయంమీద ఉంచుకుని తీసుకువెళ్లటానికి తొందర పడుతోంది— నేనువిడిచిపెట్టినా అదివిడిచిపెట్టదు. నేను వెళ్లిపోతాను. అఁ పదండి నేనుసిద్ధంగా ఉన్నాను"

కొంతమంది సాయుధులతో ఒక యూనిఫారము వ్యక్తి గుమ్మంముందర ఎదురుచూస్తూ ఉండటంచూసి ఆ చివరమాట అన్నాడు. తర్వాత వేగంగా గుమ్మంలోంచి బైటికివెళ్ళాడు. విమల పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి, "ఏమండీ! ఏమి కాబోతుందో కొంచెం తెలుసుకుని వెళ్ళి చూడండి. నేను బ్రతికి ఉన్నాను కంట తడిపెట్టడంచూసి సహించలేను నేను" అన్నది.

"పిచ్చితనం చూపకు కృష్ణవేణీ! నన్ను అలోచించనీ! అఁ ఏమంటు న్నావ్? సహించలేవా?—అవే—అయితే నేనేనా సహించగలిగేది?

ఈ హృదయంలో అది ఎంత గడ్డకట్టుకుపోయిందో తెలుసా? లేదు. నువ్వు అది ఎలా తెలుసుకుంటావ్? అవును, అవును. కమీషనర్ నాకు స్నేహితుడు. స్నేహ ధర్మం వాళ్ళ నిలబెట్టటానికి వీల్లేదన్న సంగతి నాకు తెలుసుననుకో. అయినా మాస్టారు ఏమయినా చేయగలనేమో! ఈ ఉత్సవపు రాత్రి ఏడుపులతో పూర్తి అవటమా! కాదు, కాదు. నేను అలా కానీయను. సర్వస్వమయినా ఇచ్చి లతన్ని వెనక్కి తీసుకురావటానికి ప్రయత్నిస్తాను."

చటుక్కున కుముదినీ కాంత్ పక్కగదిలోంచి, "ఆ సర్వస్వంతో పాటు నేను ఇచ్చే స్వల్పాన్ని కూడా కలపటానికి ఆజ్ఞ ఇవ్వండి. పదండి నేనూ వస్తా" అన్నాడు.

శుభ పమిటిచెంగుతో వేసివున్న బ్రహ్మముడిని విప్పుకుని బైటకువచ్చి "నేను కూడా" అన్నాడు మనీష్.

మాధవి అడ్డుపడింది "వద్దు వద్దు. మీరెవ్వరూ వెళ్ళనవసరంలేదు. నా పిల్ల గడిపే రాత్రంతా వాసకసజ్జికనై పుష్పహారం చేత పుచ్చుకుని [redacted] వారంతట వారే వస్తారు. — లేకపోతే తెల్లవారుఝామున కన్నీళ్ళతో ఆ పూలు అన్నీ తడిసిపోయాక — మళ్ళీ జీవితంలోని చివరి వెలుగురేఖలు సన్నగిల్లకుండా వచ్చేంతవరకూ ప్రతీక్షిస్తూ నేనుండాలి. ఇదే నాకు శిక్ష. ఇదే నా అదృష్టంలో రాసిపెట్టినది. నన్ను అనుభవించనీయండి" అన్నది.

కాని ఆమె మాటలు అంతగా ఎవరి చెవినీ పడినట్టు కన్పించలా. పథభ్రష్టుడైన పథికుని అన్వేషించటానికి బైటికి వచ్చేశారు.

సుప్రసిద్ధ బెంగాలీ నవలల అనువాదాలు

★ **కృష్ణకాంత్**

శ్రీ బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ్

★ **ధర్మవిప్లవం**

శ్రీ రమేశచంద్రదత్తు

★ **?**

శ్రీ శరచ్చంద్ర చట్టోపాధ్యాయ్

★ **?**

శ్రీ ప్రభాత కుమార్ ముఖోపాధ్యాయ్